

*Міжнародний Центр Науки і Досліджень
International Center for Science and Research
Международный Центр Науки и Исследования*

Матеріали

V Міжнародної науково-практичної конференції

«ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ НАУКИ»

(м. Київ)

23-24 січня 2021 року

Частина II

**Міжнародний центр науки і досліджень
(м. Київ)**

**МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

«ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ НАУКИ»

23-24 січня 2021 року

(частина II)

**Київ
МЦНід
2021**

УДК 005
ББК 66.3(0)

Потенціал сучасної науки (частина II): матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 23-24 січня 2021 року. – Київ: МЦНІД, 2021. – 68 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Потенціал сучасної науки». Висвітлюються актуальні проблеми розвитку науки на сучасному етапі розвитку. Розглядаються актуальні механізми та інструменти забезпечення перспектив наукових досліджень.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

МЦНІД 2021

ЗМІСТ

ТЕХНІЧНІ НАУКИ	5
<i>Lys S., Yurasova O.</i> ANALYSIS OF THE RESULTS OF COMPUTER MODELLING FUEL RODS STRENGTH AND CONDITION IN ACCIDENTS ATTENDED.....	5
<i>Двухглазов Д.Е., Костюк Є.О.</i> БАЗА ДАНИХ ДЛЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ НАУКОВИХ ТА МЕТОДИЧНИХ ПУБЛІКАЦІЙ.....	7
<i>Копичко Р.Р.</i> КВАДРОКОПТЕР-КОНВЕРТОПЛАНУ ЛІТАЮЧЕ КРИЛО	8
<i>Кристалов С.А., Шибасєв Д.С.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ З КЕРУВАННЯ ПРОЦЕСОМ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	9
<i>Лоюк С.Ю.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ КУПІВЛІ ТОВАРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КРИПТОВАЛЮТНОГО ГАМАНЦЯ.....	10
<i>Міллер Д.О.</i> АНАЛІЗ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ.....	11
<i>Набока Я.М.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН У ЛОГІСТИЦІ.....	13
<i>Надригайло Т.Ж., Харченко О.С., Колісник В.О.</i> РОЗРАХУНКОВИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ ДИНАМІКИ ВЛІЙНОЇ ПОВЕРХНІ РІДИНИ.....	15
<i>Оберська Н.В., Михайлишин М.С.</i> ПРИЧИНИ НАГРІВАННЯ ПРОВІДІВ І КАБЕЛІВ	18
<i>Плаксії Л.В., Дмитроняк С.І.</i> УПРАВЛІННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	19
<i>Рибак М.І., Шибасєв Д.С.</i> РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО СЕРЕДОВИЩА З ПРОГНОЗУВАННЯ І ОЦІНКИ СТАНУ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ.....	21
<i>Танцюра І.А., Шинкарьов А.Ю.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПОЗИЦІЇ «ГЛИНОЗЕМИСТИЙ ЦЕМЕНТ – РІДКЕ СКЛЮ» В УМОВАХ ТВЕРДІННЯ.....	21
<i>Цапко С.О., Красінько В.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТИВУВАННЯ ГЕННО-МОДИФІКОВАНИХ ШТАМІВ КЛЕРНИХ-ДРІЖДЖІВ.....	24
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	25
<i>Chyzykova I.V.</i> THE REALIZATION OF SEMANTIC STRUCTURE OF MODAL VERBS “CAN” AND “MAY” DEPENDING ON LEXICO-GRAMMATICAL FEATURES OF UTTERANCE.....	25
<i>Matychych K., Tarasova O.</i> PECULIARITIES OF BILINGUALISM AND SECOND LANGUAGE LEARNING	26
<i>Ostapchuk K., Tarasova O.</i> ELECTRONIC CORPORA AS A MEANS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING	28
<i>Yarush O., Tarasova O.</i> PECULIARITIES OF SLANG TRANSLATION (BASED ON THE NOVEL “THE CATCHER IN THE RYE” BY J. D. SALINGER).....	30
<i>Андреєва О.Ю.</i> , МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНІКАЦІЯ.....	31
<i>Бизунова Н.А., Тер-Григорян М.Г.</i> ЛЕКСИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ ОЦЕНКИ В НАРРАТИВНОМ ДИСКУРСЕ.....	32
<i>Голуб І.Д., Тарасова О.В.</i> АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ.....	34

<i>Домбровская С.А.</i> ЛЕКСИЧЕСКИЕ И ГРАММАТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА РЕАЛИЗАЦИИ ЗНАЧЕНИЯ ПРОТЯЖЕННОСТИ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ...35	
<i>Нос Н.М.</i> СТИЛІСТИЧНІ ФІГУРИ В ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.....37	
<i>Пренько Я.О.</i> АПГРЕЙД МОВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....38	
<i>Чакир Н.І.</i> ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК АМЕРИКАНСЬКОЇ РОМАНТИЧНОЇ НОВЕЛИ...39	
ЮРИДИЧНІ НАУКИ.....41	
<i>Болховітіна І.А.</i> РОЛЬ І МІСЦЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОКУРАТУРИ В СИСТЕМІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ.....41	
<i>Васьківська В.О.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ.....43	
<i>Давиденко А.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАСЛІДКІВ ВИЗНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ДОГОВОРІВ НЕДІЙСНИМИ.....44	
<i>Кардаш О.Я.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ «ФАНТОМНИХ» ПАТРУЛІВ НА АВТОДОРОГАХ УКРАЇНИ.....45	
<i>Квітко В.В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....46	
<i>Клименко А.О.</i> ОБЛАСНІ ДЕРЖАВНІ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.....48	
<i>Лужецька Т.І.</i> ІНСТИТУТ ПІДСЛІДНОСТІ ЗА СТАТУТОМ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА 1864 РОКУ.....49	
<i>Малимон В.Г., Стрельбицький В.Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР НА ПРИКЛАДІ КУКУРУДЗИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ У ПІДРОЗДІЛАХ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС.....51	
<i>Махно А.А.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ54	
<i>Махно В.А.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ТИМЧАСОВОГО ОБМЕЖЕННЯ У КОРИСТУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИМ ПРАВОМ ТА ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ.....56	
<i>Пруський В.І.</i> ПОНЯТТЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОБ'ЄКТУ БАНДИТИЗМУ58	
<i>П'ята Я.Ю.</i> ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ.....59	
<i>Ткаченко Є.А.</i> ОСОБИСТІ МАЙНОВІ ТА НЕМАЙНОВІ ВІДНОСИНИ ПОДРУЖЖЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: СПЕЦИФІКА ТА ЗНАЧЕННЯ.....61	
<i>Токманьова З.М.</i> МОЖЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ОБУМОВЛЕНІ НОВІТНІМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В ГАЛУЗІ ПОЛІГРАФІЇ.....63	
<i>Чорна В.В.</i> ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ.....65	
.....	

ANALYSIS OF THE RESULTS OF COMPUTER MODELLING FUEL RODS STRENGTH AND CONDITION IN ACCIDENTS ATTENDED

The fuel rod code RAPTA-SFD is briefly dealt with; the code was a participant in the International Standard Problem ISP-36. The basic results are presented acquired by computer modelling CORA-W2 experiment using RAPTA-SFD code. Among the presented experimentally acquired and calculated results, the scope of the data on stainless steel component behaviour is substantial. The CORA-W2 tested fuel assembly contained a significant quantity of steel components, viz., spacer grids, a guide thimble, and a cladding of an absorber element. It is to be borne in mind that the spacer grids and a guide thimble of the updated and upgraded fuel assembly of VVER-1000 are fabricated from Zr-alloy, hence, the relative quantitative characteristics of chemical interactions between materials and stainless steel (Cr-Ni alloy) will be much lower for the up-to-date upgraded fuel assembly under identical conditions.

Keywords: fuel rod, absorber, severe accident, chemical interaction, uraniumdioxide.

Introduction. The objective of analyzing fuel rod behaviour in the most severe design basis accidents is to validate the requirement not to exceed the maximal design limit placed on fuel rod damage by ПБЯ РУ ФС-89 [2] as well as the safety criteria that limit fuel rod damage in RIA (reactivity initiated accident): maximal cladding temperature not higher than 1200°C; maximal ECR (equivalent of cladding reacted) not more than 18% of its initial thickness; steam reacted zirconium in core not more than 1% of its mass in fuel rod claddings; fuel rod melt-down is not tolerated; maximal radius averaged enthalpy of fuel not more than 230 cal/g.

In a severe beyond the design basis accident, these limits may be exceeded.

As far as beyond the design basis accident, the designs of RP (reactor plant) and NPP (nuclear power plant) have to contemplate measures that would manage those accidents, viz., actions attenuating the consequences.

To work out measures for accident management, one has to gain knowledge of the behavior of core and its components under severe accident conditions: the knowledge is acquired in experimental investigations and computer modelling.

Analysis of the recent publications and studies. The model of a single water cooled power reactor fuel rod failure in accident attended with severe fuel damage is of significance being an element of the overall model of a core behaviour that describes the initial stage of destruction [1-3].

The basic distinctions in the state of fuel rods (and absorber elements) in severe beyond the design basis accident proceed from a higher temperature level and consist in the following [2-5]: zirconium-steam reaction becomes a serious source of heat and may result in a drastic temperature rise; mechanisms of fuel rod damage (oxidation, ballooning, loss of tightness by cladding), specific for design basis accidents, are supplemented by fuel rod material melting that distorts the rod shape of fuel rods; reactions between core materials proceed in an intensive manner, namely, eutectic fuel-cladding and cladding-spacer grid elements interactions, dissolution of fuel with molten zirconium and zirconium with molten stainless steel, and steel-boron carbide interaction; melt and solid fragments of fuel rod materials as well as products of chemical interactions while relocating to the bottom are able of blocking the flow cross section area in a group of fuel rods to form an energy releasing corium.

In CORA tests were implemented using two VVER type fuel assemblies under conditions simulating a severe accident attended with melting down core components (CORA-W1, CORA-W2). The objective of this experiment was the investigation of the behavior type PWR fuel element (VVER-1000) during early core degradation [3-5].

Modeling results of CORA-W2 experiment. In Figs. 1-4 some results of RAPTA-SFD code simulation of CORA-W2 experiment are shown [5]. Three curves are presented in each figure: 1 - the plot obtained in the result of direct measurements in the course of the experiment with possible subsequent processing or in the result of post-test bundle investigation; 2 - calculation curve obtained as the result of "blind" calculation within the framework of ISP-36; 3 - curve obtained as the result of final corrected calculations. As it was mentioned above, RAPTA-SFD code uses several parameters set forth from expert reasoning based on experimental information. Thus, debugging of the code for calculations under ISP-36 was carried out using the known results of CORA-W1 [5] experiment. In choice of parameter values the following factors were taken into consideration: uranium melting

point was not reached; axial digitization in calculation model should not lead to considerable steps of functions describing processes of hydrogen generation and melt flow down.

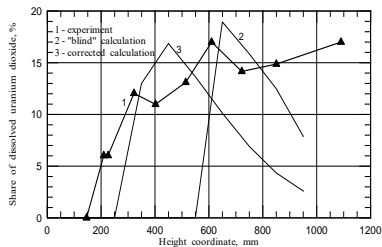

Fig. 1. CORA-W2 Experiment. Distribution of the uranium dioxide share dissolved by zirconium melt over height of the bundle

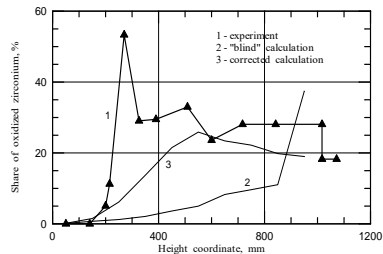

Fig. 2. CORA-W2 Experiment. Distribution of the oxidized zirconium share in original position over height of the bundle

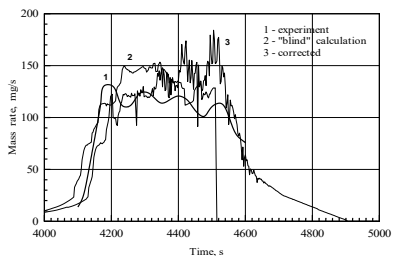

Fig. 3. CORA-W2 Experiment. Rate of hydrogen production (Bundle + Shroud).

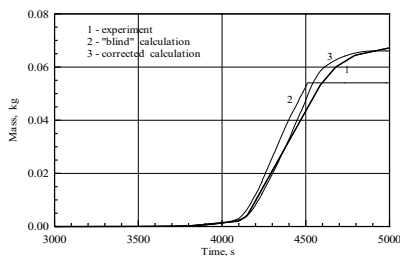

Fig. 4. CORA-W2 Experiment. Total hydrogen outlet (Bundle + Shroud).

One of the most important aspects of fuel behavior in condition of severe accident influencing temperature mode and degradation processes is steam/zirconium reaction. Extrapolation of oxidation law beyond the limits of temperature range of experimental data can lead to the need to account for "steam hunger". In conduction of "blind" and corrected calculation the rate of specific weight increase of oxygen was limited by the value of steam flow rate through the assembly divided by total zirconium surface area of the assembly. In corrected version the residual steam flow after valve shutting was taken into account. In the "blind" calculation it was assumed that after melt relocation onto an axial region oxidation of original zirconium in this region stops and oxidation of relocated melt continuing. In the corrected calculation oxygen weight increase in the axial region containing relocated melt was divided to original and relocated zirconium proportionally to their masses. This permitted to obtain better result in assessment of height distribution of assembly oxidized zirconium prior to its melting (fig. 2). In both calculations fair agreement of hydrogen generation rate and of its total yield with experiment values has been obtained (fig. 3, 4).

Conclusions. Among the presented experimentally acquired and calculated results, the scope of the data on stainless steel component behaviour is substantial. The CORA-W2 tested fuel assembly contained a significant quantity of steel components, viz., spacer grids, a guide thimble, and a cladding of an absorber element. It is to be borne in mind that the spacer grids and a guide thimble of the updated and upgraded fuel assembly of VVER-1000 are fabricated from Zr-alloy, hence, the relative quantitative characteristics of chemical interactions between materials and stainless steel (Cr-Ni alloy) will be much lower for the up-to-date upgraded fuel assembly under identical conditions.

References

1. Obschkiye polozheniya obespecheniya bezopasnosti atomnykh stantsiy OPB-88/97. NP-001-97 (PNAE G-01-011-97). Utverzhdeny postanovleniyem Gosatomnadzora Rossii N9 ot 14.11.97.
2. Pravila yadernoy bezopasnosti reaktornykh ustanovok atomnykh stantsiy. PBYA RU AS-89. PNAE G-1-024-90.
3. Firnhaber M., Trambauer K., Hagen S., Hofmann P., Yegorova L. Specification of the International Standard Problem ISP36: CORA-W2 Experiment on Severe Fuel Damage. February 1994.
4. International Standard Problem ISP-36: CORA-W2 Experiment on Severe Fuel Damage for a Russian Type PWR. Comparison Report. OCDE/GD(96)19, GRS-120, FZKA 5711.
5. NPP "KUDANKULAM" Unit 1,2. Topical report «Results of computer modelling fuel rods strength and condition in accidents attended with deteriorated cooling or loss of coolant (postulation cladding temperature rise up to melting point)» SE VNIINM, 2001.

БАЗА ДАНИХ ДЛЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ НАУКОВИХ ТА МЕТОДИЧНИХ ПУБЛІКАЦІЙ

З року в рік зростає кількість різного роду звітів та довідок, які необхідно надавати кафедрі вищого навчального закладу. Одними з таких є звіти про науково-дослідницьку діяльність працівників кафедри, яка є обов'язковою частиною роботи кожного викладача. Двічі на протязі навчального року всі викладачі в обов'язковому порядку надають звіт про даний напрямок роботи. Але аналіз особливостей підготовки таких звітів викладачами та процесу узагальнення відомостей під час формування звіту кафедри та університету показує його неефективність, що в свою чергу робить актуальною задачу вдосконалення інформаційних технологій його формування.

Як було з'ясовано, що під час написання звіту найбільші витрати часу приходяться на підготовку переліку наукових та методичних публікацій, виданих за звітний період. Викладача можуть мати публікації, що підготовлені одноосібно, у співавторстві, у виданнях, що індексуються у різних за значимістю наукових базах. Видання можуть бути видані, але не обліковані. Як, наслідок такого різноманіття, завдання підготовки звіту про видання є затратним за часом завданням. Ще затратнішим є узагальнення відомостей про публікації за кафедрою та університет. Різний рівень володіння офісними продуктами призводить до того, що дані представляються у різних форматах. Тому «збиття» загального звіту неодмінно пов'язане із форматуванням вихідного звіту та його перевірку на відсутність повторів. Тому для зниження трудовитрат слід розробити систему, яка б дозволила накопичувати всю інформацію в єдиному сховищі, надавала можливість швидкого пошуку та обробки даних, а також дозволяла автоматично генерувати звіти у визначеній формі без зайвих витрат на форматування.

На основі детального аналізу вимог до розроблюваної системи визначено, що має бути реалізоване представлення та узагальнення інформації про наукові публікації на трьох мовах: російській, українській, англійській. З вище сказаного опис наукової публікації можна представити як об'єднання ідентичних описів на трьох мовах:

$$P = PUA \cup PRUS \cup PENG,$$

де *PUA* – опис наукової публікації на українській мові;

PRUS – опис наукової публікації на російській мові;

PENG – опис наукової публікації на англійській мові.

Також опис публікації можна представити у такий спосіб:

$$P = \cup_i P_i,$$

де $P_i \in \{PUA, PRUS, PENG\}$.

Для опису публікацій на кожній із мов використовується кортеж наступного складу:

$P_i = \langle name_i, authors_i, type_i, pages_i, year_i, publishing_i, param_i \rangle$,

де *name_i* – назва публікації;

authors_i – автори публікації;

type_i – тип публікації;

pages_i – кількість сторінок;

year_i – рік виходу публікації;

publishing_i – видавництво, яке опублікувало публікації;

param_i – додаткові параметри, які залежать від типу публікації.

Якщо публікація є статтею, то вказується видання в якому опублікована, сторінки на яких опублікована та інтернет-посилання на неї. Якщо це доповідь, то вказується конференція, на якій була здійснена доповідь.

Були введені позначення для множин, які відповідають об'єктам предметної області:

- 1) **A** – множина авторів публікацій;
- 2) **V** – множина співробітників кафедри;
- 3) **T** – множина типів публікацій;
- 4) **Publ** – множина видавництв.

Тоді множина авторів публікації

$authors_i = \{a_j\}$,

де $a_j \in A$.

Так як в базі даних зберігається інформація тільки про наукові публікації викладачів кафедри, то необхідно, щоб виконувалося обмеження для кожного $authors_i$:

$\forall i [\exists j(a_j \in V) \wedge \forall j(a_j \in A)]$.

Видавництво може бути представлено у вигляді кортежу:

$publisher_i = (city_i, publName_i)$,

де $city_i$ – місто, в якому знаходиться видавництво;

$publName_i$ - назва видавництва.

Формалізований опис звіту про публікації може бути представлений у такий спосіб:

$report = \langle type, pattern, period, \{P | year \in period\} \rangle$,

де $type$ – тип звіту, який визначає отримувача та технологію підготовки даних для нього;

$period$ – період формування звіту, який визначає початок та кінець звітування;

$pattern$ – форма звіту.

Згідно даного виразу звіт відповідного типу складеться на основі заданого шаблону. До звіту включаться публікації, які видані у заданий період.

На основі формалізованого представлення, наведеного вище, та додаткового дослідження була розроблена концептуальна схема реляційної бази даних (див. рис.1), яка буде основою системи обліку, що розроблюється.

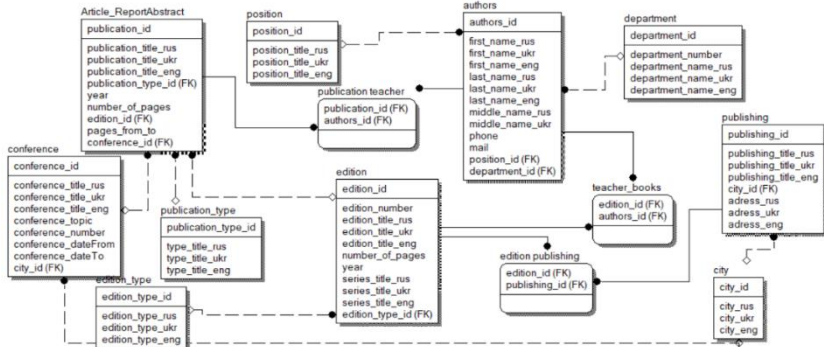

Рисунок 1 – Схема бази даних у нотатції IDEF1X (логічний рівень erwin Data Modeller)

Автоматизована система обліку публікацій планується до використання в повсякденній роботі працівників кафедри для скорочення часу на збереження інформації про наукові та методичні публікації та на формування звітів на основі цієї інформації за різними параметрами. Дана система має забезпечити більш швидко підготовку звітів про наукові і науково-методичні публікації у визначеній формі. У перспективі в системі можуть бути реалізовані засоби зчитування інформації з різного роду документів та автоматичного пошуку інформації. Це в свою чергу дозволить автоматично поповнювати базу даних новою інформацією із відомих наукометричних баз та систем пошуку публікацій.

Кочичко Р.Р.,

*викладач циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки
Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного університету внутрішніх справ*

КВАДРОКОПТЕР-КОНВЕРТОПЛАНУ ЛІТАЮЧЕ КРИЛО

Розвиток авіації зробив великий стрибок більш ніж за сторіччя від першого польоту пілотованого судна, яке протрималося у повітрі 12 секунд та пролетіло дальністю 40 метрів, до створення летальних апаратів, які подолали швидкість звуку, мають велику дальність польоту й можливість вийти в тропосферу.

В залежності від поставлених задач літальні апарати розвивалися двома напрямками: літаки та вертольоти.

Літак – це літальний апарат важчий за повітря, який здійснює політ в атмосфері за допомогою двигуна та нерухомого крила (крил), яке створює підйомну силу.

До переваг літака можна віднести: подолання великих відстаней; змога довгий час знаходитися у повітрі; велика вантажопідйомність. Але й він має ряд недоліків, в порівнянні з вертольотом: злету та посадки; можливість пошкодження обладнання під час посадки; потреба у наявності обладнаних злітно-посадкових смуг.

Вертоліт – це літальний апарат важчий за повітря, який здійснює вертикальний зліт, тримання у повітрі та переміщення за допомогою гвинта, що обертається в горизонтальній площині, шляхова швидкість якого досягається за рахунок кута нахилу несучого гвинта.

Основними перевагами вертольотів є те, що вони можуть: здійснювати зліт й посадку з невеликих невідготовлених майданчиків; здатність зависати на висоті деякий час. Але стосовно літака, вертоліт має такі недоліки: порівняно невелика швидкість горизонтального польоту, дальність та час польоту.

Але з плином часу авіація потребувала створення апарату, який би мав характеристики як літака, так і вертольоту. Тому було створено конвертоплан – це літальний апарат з поворотними двигунами (як правило, гвинтовими), який об'єднує позитивні якості літака і вертольоту.

Від літака він має такі характеристики – створення вертикальної підйомної сили, що забезпечується крилом літакового типу та горизонтальної тягової сили, за рахунок двигунів, а вертольоту – здійснення вертикального зльоту та посадки.

Від вертольоту має такі льотно-технічні характеристики, як здійснення зльоту та посадки в горизонтальному положенні, а від літака – створення вертикальної підйомної сили та горизонтальної тягової, при цьому підйомна сила забезпечується крилом літакового типу.

З появою новітніх технологій, пілотування літальних апаратів може здійснюватися без наявності пілота.

Безпілотний літальний апарат – це літальний апарат, здійснення польоту якого відбувається завдяки автопілоту або радіоуправління оператором та здатний літати за заданою траєкторією.

Пропонується безпілотний літальний апарат квадрокоптер-конвертоплан літаюче крило.

Квадрокоптер-конвертоплан літаюче крило побудоване на базі літаючого крила. На кінцях крила розташовано чотири двигуни. Вертикальний зліт квадрокоптера-конвертоплану літаюче крило здійснюється коли двигуни знаходяться вертикально, а горизонтальне переміщення відбувається при повороті двигунів в горизонтальне положення.

Квадрокоптер-конвертоплан літаюче крило має певні переваги над іншими літальними апаратами, а саме:

- здійснення горизонтального та вертикального зльоту й посадки, що поєднує у собі переваги як вертольоту, так і літака;
- збільшення шляхової швидкості, що досягається завдяки переміщенню вектору тяги двигунів з вертикальної осі на горизонтальну, і тоді передні двигуни працюють в режимі тягучого гвинта, а задні – штовхаючого;
- економія палива у режимі горизонтального літаючого крила, за рахунок великої несучої здатності крила.

Література:

Евгений Иванович Рукжницкий «Европейские самолёты вертикального взлёта» — Издательство «Астрель» ISBN 5-271-00863-0 и Издательство «АСТ» ISBN 5-17-002848-2, 2000 год

Кристалов С.А.,
здобувач вищої освіти факультету комп'ютерно-інформаційних технологій
Міжрегіональна Академія управління персоналом,
Шибасєв Д.С.,
викладач коледжу комп'ютерних технологій «Сервер»

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ З КЕРУВАННЯ ПРОЦЕСОМ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Система керування проектами є актуальним програмним засобом з взаємодії адміністрації та робітників під час розробки складних програмних рішень. Використання класичних методологій, а також спеціалізованих таких як: Agile, Scrum тощо, потребує додаткових спеціалізованих заходів, які не можуть існувати без спеціалізованого програмного забезпечення, яке буде супроводжувати програмну розробку.

Управління програмними проектами - область діяльності, в ході якої визначаються та досягаються чіткі цілі програмного проекту при балансуванні між вимогами до системи та вбудованими в систему обчислювальними засобами, обсягами робіт, ресурсами (такими як гроші, персонал тощо), часом, якістю та ризиками [1].

Ефективність виконання проекту залежить від побудови організаційної структури його управління. В аспекті малого підприємництва, організаційні структури управління проектами набагато простіші, ніж складні організаційні структури управління великими проектами. При цьому вони також можуть бути не тільки функціонально, але і проектно-орієнтованими.

Аналіз світового досвіду показав доцільність використання декількох параметрів для оцінки результативності проектів, дозволяє найбільш ефективно вирішити важливі завдання щодо виконання задач ефективності проектів в жорстко обмеженому часі, фінансових обмеженнях, людських та інших видах ресурсів [2].

Що стосується виконання завдання оцінки виробничої системи по створюваній цінності, ґрунтується на обранні цільової функції сукупностей ймовірностей певних станів, які зображують рівневу структуру та цільову характеристику системи.

Систему можна модернізувати, або покращити за рахунок додання системи керування. Це можливо при використанні впливів на ресурси, технології, комунікації або структурні зміни в системі.

Висновки. В розробленій програмній системі реалізовано мобільний додаток з керування проектами по розробці програмного забезпечення. Така система може впроваджуватися в робоче оточення організації по розробці ПО та взаємодіяти з різними типами робітників. Розроблена система ґрунтується на мові програмування Kotlin з використання системи керування даними Firebase. Розроблена система використовується на мобільній операційній системі Android.

Література:

1. Балашов А.И. Управление проектами: учебник и практикум / А.И. Балашов, Е.М. Рогова, М.В. Тихонова, Е.А. Ткаченко; под общей редакцией Е.М. Рогвой. – М. : издательство Юрайт. 2015. – 383с.
2. Бозм Б.У. Инженерное проектирование программного обеспечения: Пер. с англ. – М.: Радио и связь. 1985. – 512с.

*Люк С.Ю.,
аспірант групи 126, факультет інформаційних систем та технологій,
Вінницького національного технічного університету*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ КУПІВЛІ ТОВАРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КРИПТОВАЛЮТНОГО ГАМАНЦЯ

Оплата в інтернеті стає все більш популярною і важливою з кожним днем. Дуже багато людей не хочуть навіть виходити з дому. Тому електронна комерція стала досить актуальною і все більше охочих здійснити покупки в інтернеті.

Проблемою даного дослідження є те, що зараз не кожна людина має змогу розраховуватися в інтернет за допомогою криптовалют. Зараз це не в усіх країнах практикується, але за допомогою гаманця можливо все виправити.

В наш час сфера інтернет торгівлі активно розвивається, заманюючи дедалі більше користувачів, що бажають здійснити покупку не виходячи з дому. Віртуальні майданчики забезпечують відвідувачів докладними відомостями про товар, можливість порівняти ціни кількох продавців, ознайомитися з відгуками інших покупців, а головне, всього за декілька хвилин можна оформити доставку за домашньою адресою, заощадивши час на відвідування магазинів. Подання асортименту в інтернеті — це перспективний напрямок розвитку бізнесу.

Багато перспективних напрямків, залишаються такими, в певному часовому інтервалі. Нові моделі гаджетів, модні брендові речі, інновації в сфері послуг і т.д., проникають на ринок з певним темпом і відслідковуються потенційними покупцями в інтернеті. Своєчасне відкриття онлайн ресурсу, приверне увагу любителів інновацій, які в подальшому можуть залишитися в числі постійних клієнтів і посприяти подальшому розвитку бізнесу. Інша добра нагода — представлення інтересів фірми у всесвітній мережі, з метою розширення бізнесу та проведення рекламних заходів. Окупність проекту, залежить, насамперед, від обраного товару і організаторських здібностей підприємця

Реалізація розробки

Дослідження виконані у даній роботі, дозволяють розробити систему для оплати в інтернеті за допомогою авторського додатка. З практичної точки зору, розроблена система дозволить оплачувати за товари, які можливо тільки купити за електронну валюту.

Висновки

Проаналізовано типи системи оплати в інтернеті та особливості їх роботи.

Розроблено систему управління процесами через яку тепер кожна людина зможе зручно купувати товар в інтернет-магазині без зайвих проблем.

Розглянуто скриптову мову програмування PHP та систему керування базою даних MySQL, що використовується для створення самої системи оплати. Найголовніше, що було у самій роботі – це це саме додаток, який включає в себе криптовалюти.

В результаті даної роботи було розглянуто існуючі системи оплати в інтернет-магазині та створено систему оплати власного електронного гаманця, яка буде включати ряд криптовалют через які можна купувати в інтернеті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агеев А. И. Криптовалюты, рынки и институты / А. И. Агеев – М.: Экономические стратегии, 2018. 107 с.
2. Баулин А. В. Блокчейн в эфире / А. В. Баулин – М.: Forbes, 2017. – 127 с.
3. Катасонов В. Ю. Цифровые финансы. Криптовалюты и электронная экономика/ Р. М. Катасонов. – Книжный мир, 2017 - 650 с.

Міллер Д.О.,

*студент магістратури спеціальності Кібербезпека
Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова*

АНАЛІЗ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Вступ. Технічний захист інформації (ТЗІ) – це дуже поширений тип захисту, який використовується в організаціях, що працюють на комп'ютерах чи майже будь-який тип технології. Завдяки йому ми можемо виявити неприкриті та скриті лази у системі безпеки та пошуком адекватних рішень для усунення ризику технічної несправності або злому.

Задля контролю ефективності ТЗІ існують спеціальні системи моніторингу. Без систем моніторингу ефективності ТЗІ дуже важко забезпечувати низьку вірогідність того, що не буде ситуації, коли зловмисник викраде конфіденційну інформацію в організації. Тому можна зробити висновок, що любий комплекс ТЗІ має включати в себе контроль ефективності. Важливо пам'ятати, що контроль ефективності проводиться силами служби безпеки, керівниками організації і структурних підрозділів, всіма співробітниками організації, допущеними до закритої інформації, за допомогою систем моніторингу технічного захисту інформації.

Процес аналізу системи моніторингу ефективності технічного захисту інформації. Технічні засоби добування інформації прагнуть наблизитися до об'єктів захисту й нарощувати їх технічні можливості для ведення постійного спостереження, оскільки в цьому випадку щонайкраще існує вірогідність добування інформації. Завдяки чому, аналіз шляхів і засобів захисту інформації від витoku по технічним каналам буде завжди актуальним.

Захист інформації (ЗІ) – це сукупність науково обґрунтованих технічних, програмних, криптографічних, апаратно-програмних та інших методів й засобів, організаційних, юридичних рішень, що реалізують захищеність інформації. Захищеність – це властивість ІС протидіяти витoku інформації по технічним каналам, НСД до інформації, програм, випадкового чи навмисного їх викривленню або видалення.

Практично усі розробки та наукові дослідження, також і заходи щодо протидії моніторингу брали за основу питання щодо захисту інформації та включали цей напрям якщо не основним елементом, то однією з найважливіших частин досліджень та розробок. Звісно, НТ досягнення, які отримані в області захисту інформації завжди будуть використовуватися задля протидії технічним видам моніторингу.

Порівняльна оцінка альтернатив та вибір між ними, щоб був достатньо високий рівень ЗІ, для цього показники повинні відображати дійсність. Для того, щоб виразити ступінь виконання ІС притаманних їй

завдань, використовують характеристики, які являються вирішальними для визначення ступеня ефективності ЗІ. Для загального оцінювання якості ЗІ використовують базові принципи, що засновані на реальних даних, високої точності оцінювання, обсягу використання, імовірності об'єктивізації, користі у техніці та простоті математичної моделі.

У зв'язку з чим головний критерій якості системи моніторингу ефективності технічного захисту інформації повинен включати до себе не тільки інформаційні показники, а й науково-технічні та економічні. Задача для формування критерію якості системи моніторингу ефективності технічного захисту інформації повинна вирішуватися за допомогою математичного моделювання.

Завдяки компонентам моделювання (імітаційного, морфологічного, мат-статистичного) існує можливість оцінювання стану системи моніторингу технологічного захисту інформації; проектувати монументну ІС та СЗІ, що буде відображати як правильно виконана задача; вибір факторів, які можуть вплинути на характеристики ІС і її компонентів, на їх композиції.

Системи моніторингу ТЗІ визначаються ступеню технічного ідеалу технічних засобів ЗІ. Якщо бути більш точним у своїх словах, структурою та властивостями компонентів, умовами використання, імовірно справно виконувати своє призначення в різних умовах.

З метою підвищення точності оцінювання якості систем моніторингу технічного захисту інформації потрібно ввести оцінку якості шуму та контроль параметрів сигналів в КВІ.

Заходи контролю ефективності систем моніторингу ТЗІ завдяки принципам наукової метрології можуть бути регламентованими нормативно-методичними вимогами.

Для того, щоб визначити якість системи моніторингу ТЗІ задається точність оцінки параметрів, саме тому є важливі питання оцінювання.

Необхідно вносити до результатів метрологічного оцінювання деякі погрішності, такі як методичні, інструментальні погрішності і погрішності обробки.

Важливість швидкого отримання результатів зазвичай залежить від рівня автоматизації персональної електронно-обчислювальної машини.

Ефективність системи моніторингу ТЗІ зазвичай оцінюється інтегральним показником, який встановлює рівень відповідності отриманих результатів встановлених вимог. У підсумок можна сказати що, чим більше в показнику ураховуються різні фактори, тим точніше будуть результати.

Ступінь ефективності системи моніторингу ефективності технічної ЗІ повинна визначатись обліком усіх факторів (у тому числі контрольованих та неконтрольованих). Завдяки подібним діям відбивається мінлива обстановка у КЗ об'єкту захисту.

Правильне користування системами моніторингу технічного захисту інформації з відповідними ПЗ у цілях запобігання витоку інформації через технічні канали витоку конфіденційної інформації може заощадити гроші підприємства та забезпечити інформаційну безпеку.

Проведення аналізу систем моніторингу технічного захисту інформації складається з таких етапів:

1. Підготовка вихідних даних (ознайомлення з об'єктом; аналіз активних компонентів; уточнення видів каналів витоку інформації, яким протидіє; уточнення видів каналів витоку інформації, яким необхідно протидіяти; розрахунок можливих зон розвід доступності системи моніторингу; підготовка та перевірка контрольно-вимірювальної апаратури).
2. Вимір технічних характеристик системи моніторингу технічного захисту інформації.
3. Оцінка якості моніторингу технічного захисту інформації та оцінка якості роботи окремих компонентів системи.
4. Порівняння с нормативно-методичними документами отриманих показників системи моніторингу.
5. Розробка рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків і вдосконалення системи моніторингу технічного захисту інформації
6. Написання акту аналізу.

Під час аналізу систем моніторингу технічного захисту інформації може виявитися, що система, яка вже налаштована та працює на підприємстві більше не відповідає необхідним вимогам або її комплекс недостатній, щоб покрити усю контрольовану зону об'єкту захисту. Також завжди варто брати за увагу положення нормативно-методичних документів щодо ЗІ, відповідними стандартів підприємства, завдяки чому спеціаліст може сформулювати висновки щодо якості та ефективності систем моніторингу технічного захисту інформації. Звісно, варто пам'ятати про методи спостереження, пошуку відповідностей та методи обліку.

Висновок. Завдяки наявності цільної мети й завдань я можу достовірно сказати, що система моніторингу ефективності технічного захисту інформації повинна бути доволі цілеспрямованою і якою легко керувати. Основна властивість такої системи – детальне керування своїми компонентами, та її легко кастомізувати. Але через те, що уся система являється монолітним спорудженням, зміна одного з

параметрів підсистем зачепить і інші. Також системі наявні інтегральні властивості, завдяки різним елементам, та різних способів з'єднань, що називається емерджентністю.

Комплекс заходів щодо підвищення захищеності інформації має назву атестаційна перевірка та в неї входить контроль ефективності ЗІ – порівняння офіційних вимог або норм ефективності ЗІ з реальними показниками. Показник ефективності системи моніторингу ТЗІ являє собою деяку міру або характеристику для оцінки.

Для проведення контролю ефективності ЗІ необхідно мати спеціальну апаратуру, завдяки якій в більшості ситуацій може забезпечити отримання максимально об'єктивних оцінок або вхідних даних для виконання розрахункових або інструментальних та інструментально-розрахункових алгоритмів. Спеціальна апаратура повинна бути переносною, з точною чутливістю та надійною в експлуатації, це дуже важливо для організацій, які проводять атестування систем моніторингу ТЗІ.

Доведена необхідність використання представленого у роботі алгоритму проведення аналізу систем моніторингу технічного захисту інформації.

Література:

1 Технические средства и методы защиты информации: Учебник для вузов / Зайцев А.П., Шелупанов А.А., Мещеряков Р.В. и др.; под ред. А.П. Зайцева и А.А. Шелупанова. – М.: ООО «Издательство Машиностроение», 2009 – 508 с.

2 Защита информации от утечки по техническим каналам: учебное пособие / В. К. Железняк; ГУАП. – СПб., 2006. – 188с., ил.

3 Меры технического контроля эффективности защиты информации [Электронный ресурс] – <https://megaobuchalka.ru/10/4135.html>

Набока Я.М.,

*студент кафедри комерційної діяльності і логістики
Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ БЛОКЧЕЙН У ЛОГІСТИЦІ

Технологія блокчейн (з англ. blockchain – ланцюжок блоків) сьогодні набирає стрімкої популярності. Головним напрямком науковців є проведення глибокого дослідження використання технологій блокчейн у промисловості та в інших аспектах нашого життя.

Блокчейн – це інтегрована інновація наявних технологій для злиття розподілених сховищ, механізмів консенсусу, що утворюють стійкий механізм. Застосування в комп'ютерних та блок-схемах для досягнення необхідного узгодження одного відомого або одномоментного режиму, та шифруванні даних й смарт-контрактів з кожним роком стає все більш актуальним. Технологія блокчейн базується на складній системі шифрування, в якій кожен блок має свій унікальний ключ. Використання шифру гарантує, що користувачі можуть змінювати тільки ті блоки ланцюга, до яких у них є доступ, тобто якими вони володіють, знаючи відповідний ключ, без якого запис у файл здійснити неможливо.

Організація закупівельної діяльності передбачає здійснення комплексу послідовних заходів, спрямованих на планування закупівельної діяльності і документування потреб в товарно-матеріальних цінностях, придбання яких необхідне для функціонування підприємства, погодження здійснення закупівель, організацію пошуку, вибору надійних постачальників і прийняття рішень про укладення з ними договорів. Багато великих компаній, таких як Google, Amazon та інші, будуть використовувати технологію блокчейн. Немає сумнівів, що він буде знайдений у майбутньому, і це змінить ситуацію у транспорті та логістиці.

На теперішній час у сфері логістики є багато питань, таких як прозорість, де споживачі не знають звідки береться їх продукція. Продукт може бути перевіреним багатьма інстанціями під час подорожі, все це коштує чималих грошей та часу. Цей процес все ще перевіряється вручну на аркушах паперу.

Типовим прикладом можна навести ситуацію, яка трапилася в портах Західного узбережжя США у 2015 році. Судна, яким зазвичай потрібно близько двох тижнів, щоб прибути з Азії, не могли розвантажити груз майже місяць. Це лише один невеликий приклад того, як ставати дедалі складнішим підтримувати високі показники своєчасної доставки.

У логістиці для виконання завдань транспортування сировини або продукції до споживачів задіяні численні сторони. Всі операції з логістики здійснюються на основі безлічі документів для забезпечення надійності операцій. У світовій торгівлі робота ведеться на основі стандартних торгових документів, тоді як при очних біржах зазвичай не виникає питань довіри, оскільки покупець платить, побачивши товар на власні очі.

Оскільки операції залежать виключно від документів у світовій торгівлі, ризик часто високий, оскільки замовник не впевнений, чи надішле вам інша сторона продукцію, чи імпортер здійснить платіж. Крім того, у випадку світової торгівлі, де потрібні документи, що гарантують якість продукції, ці документи можуть бути змінені або підроблені.

Впровадження блокчейну значно зменшить шахрайство та помилки, а також поточний час транзиту та доставки. Статистика свідчить 9 з 10 товарів, що перевозяться у світі, перевозяться морським транспортом, а витрати на обробку та ведення торгової документації становлять майже п'яту частину витрат на морські перевезення. Сьогодні міжнародну партію товарів перевіряють в середньому майже 30 організацій під час подорожі, що разом узятє, становить значну вартість. Крім того, процес все ще в основному базується на паперових, ручних перевірках. Якщо в певний момент процесу відсутній паперовий документ, наприклад, у проміжній точці, цілий контейнер повинен залишатися на місці до моменту отримання необхідних паперів. Тоді транспорт можна затримати на кілька днів або навіть гірше, іноді доводиться викидати цілий контейнер, оскільки умови зберігання під час очікування не завжди відповідають умовам зберігання товару. З цих причин оцифрування міжнародного транспорту через блокчейн може заощадити до 20% від його загальної вартості.

Система буде працювати наступним чином: коли хтось із суб'єктів логістичного ланцюга підпише документ, пов'язаний із даним контейнером, буде створена цифрова версія документа. Потім документ буде введений у блокчейн, доступний для всіх інших задіяних сторін. У разі подальшої суперечки, співробітник міг перевірити реєстр і переконатися, що його ніхто не змінював.

Використання різних датчиків та мікросхем NFC або RFID сприяло б збору даних про положення вантажу, його стані та умовах транспортування та автоматичному введенню цих даних на використовуваному блокчейні. Вже є вдалий досвід використання таких систем зарубіжними компаніями, наприклад американський бренд Baby Ghost використовував блокчейн для своєї колекції весна / літо 2017 року, включивши в свій одяг та аксесуари чіп NFC або QR-код. Скануючи мікросхему чи код за допомогою свого смартфона, споживачі мали змогу отримати доступ до історії одягу і, таким чином, перевірити справжність своїх покупок. Бренд стверджує, що спостерігав посилення взаємодії зі своїми клієнтами.

Дотепер ланцюги поставок все ще дуже часто покладаються на паперові документи, які є джерелом неефективності та стимулюють шахрайство. У майбутньому вони мають стати все більш цифровими. Блокчейн може стати домінуючою інфраструктурою для цифрових ланцюгів поставок майбутнього. Взагалі, блокчейн актуальний у ланцюгу поставок у ситуаціях, коли різні суб'єкти, які не мають однакових інтересів або які не обов'язково апріорі довіряють один одному, повинні працювати разом. Це дозволяє змусити цих суб'єктів підзвітності за внесені ними записи до реєстру.

Отже, блокчейн не вирішить усіх проблем шахрайства та відстеження, але завдяки своїй прозорості та цілісності внесе вагомий внесок у боротьбу з шахрайством та помилками. Окрім цих аспектів, блокчейн може в майбутньому дозволити компанії зробити свій ланцюжок постачання справжнім маркетинговим аргументом, якщо технологічний ланцюг поставок стане прозорим та надійним. Бренд, який використовує блокчейн, може суттєво покращити впевненість споживачів у справжності своєї продукції.

Література :

1. Блокчейн для та в логістиці: що прийняти та з чого почати? / М.Добровник, Д.М. Герольд, Е.Фюрст, С.Куммер // Журнал «Logistics». – 2018
2. Бутерін В. Інтелектуальний контракт нового покоління та децентралізована платформа застосування / В.Бутерін // Github. – 2014.
3. Додатки блокчейн на транспорті / Д.Є. Намот, О.Н. Покусаєв, В.П. Куприянівський, А.В. Акімов // International Journal of Open Information Technologies. – 2017. – No 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cyberleninka.ru/article/n/prilozheniya-blokcheyn-na-transporte>.
4. Сутність закупівельної діяльності підприємства URL: <https://d-learn.pnu.edu.ua/data/users/34430/import/Тема%202.pdf>

Надригайло Т.Ж.,

к.т.н., доцент,

Харченко О.С.,

магістр,

Колісник В.О.,

студентка кафедри прикладної та вищої математики.

Дніпровський державногоий технічний університет.

РОЗРАХУНКОВИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ ДИНАМІКИ ВІЛЬНОЇ ПОВЕРХНІ РІДИНИ

Вступ. Течії з вільною поверхнею використовуються у багатьох сферах науки і техніки. Різноманітність задач, пов'язаних з течіями з вільною поверхнею, зумовлює появу великої кількості чисельних методів, які враховують особливості того чи іншого реального процесу. Як правило, при створенні алгоритмів та їх чисельній реалізації використовують спеціальні прийоми для визначення вільної границі. Специфіка задачі та особливості наявних підходів до розв'язку визначають вибір конкретного методу, ефективність якого впливає на можливість проведення точного розрахункового експерименту. Тому розвиток сучасних методів моделювання і більше ретельне вивчення конкретних практичних задач з вільною поверхнею є актуальною задачею.

Постановка задачі та математична модель. Метою даної роботи є побудова математичної моделі на основі консервативного ейлерового методу [1-2] падіння краплі у ємність, розробка її комп'ютерної реалізації та проведення обчислювальних експериментів для перевірки адекватності побудованої моделі.

У ємність з певними розмірами падає крапля. Було вирішено три задачі, які представлені на рисунку 1.

Запропонований метод розв'язання рівняння переносу позбавлений сіткової дифузії. Крім того, відсутнє сіткове гальмування, що разом і забезпечує як збереження форми краплі, так і правильність закону руху її центра мас.

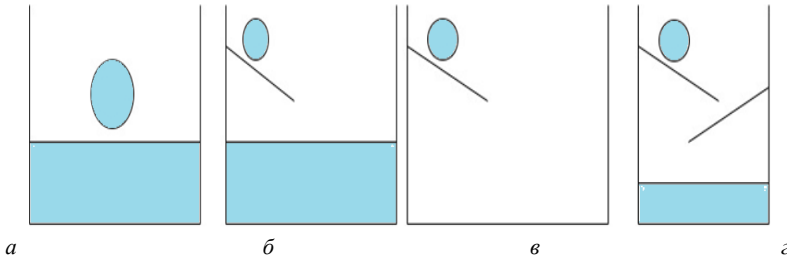

Рис. 1 — Фізична постановка задачі

На основі математичної моделі проведено розрахунковий експеримент з використанням розробленого програмного продукту на мові програмування C# у середовищі розробки MS Visual Studio 2017.

Початкове розміщення рідини та напрямки швидкості у ній показано на рисунку 2. При ударі краплі та рідини виникає короноподібний сплеск. З його гребня відриваються дрібні краплі, які рухаються за параболічними траєкторіями до стінок ємності (рис. 3).

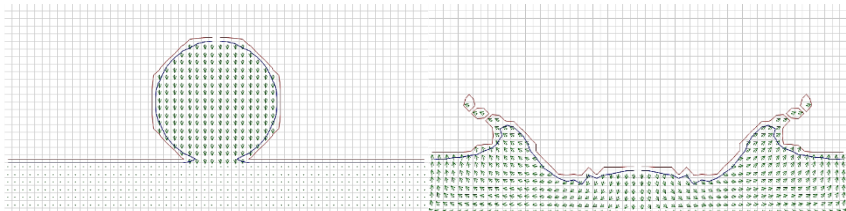

Рис. 0 — Вихідна конфігурація краплі та рідини в ємності

Рис. 1 — Короноподібний сплеск та відрив крапель рідини

Рухаючись вниз, крапля вдаряється об дно ємності і руйнується (рис. 4). Основна маса рідини рухається в напрямку стінок ємності, а далі вгору вздовж них, окрім крапель, які досягають бокових стінок і рухаються вниз під дією сили тяжіння.

В результаті розпаду короноподібного сплеску на поверхні рідини виникає хвиля, яка рухається від центру ємності до її бокових стінок, до моменту зіткнення. Разом з цією хвилею, з певного моменту часу, формується хвиля зворотного руху рідини в напрямку осі симетрії одночасно з продовженням руху решти рідини в напрямку стінок ємності.

При схлипуванні цієї хвилі в центрі ємності виникає осьовий сплеск з відокремленням краплі на його вершині (рис. 5). Ця крапля частково вилітає за межі розрахункової області. При цьому можна спостерігати відрив дрібніших крапель в результаті зіткнення двох хвиль в центрі ємності.

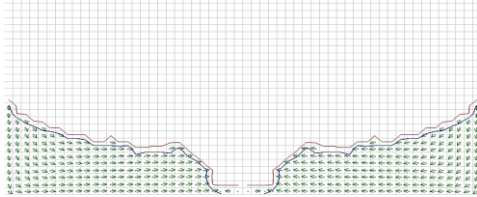

Рис. 4 — Хвиля зворотнього

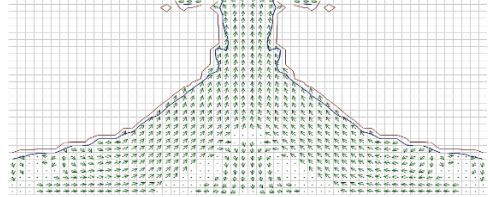

Рис. 5 — Осьовий сплеск

Надалі під дією сили тяжіння рідина рухається вниз, після чого вся рідина в ємності продовжує коливальний рух до повного заспокоєння рідини.

Використовуючи ту ж саму математичну модель було проведено розрахунковий експеримент щодо задачі вільного падіння краплі на похилу поверхню. Початкове розміщення рідини та напрямки швидкості у ній показано на рисунку 6. При ударі краплі об похилу поверхню спостерігається руйнування її форми. Основна її частина стікає по поверхні, рухаючись по діагоналі до правої стінки ємності. При цьому можна спостерігати відрив дрібних крапель (рис. 7), які рухаються до стінки ємності, доки не зіткнуться з нею, після чого, рухаючись вниз під дією тяжіння, стікають по стінці вниз.

Далі від основної краплі починаються відриватися менші маси які падають у ємність заповнену рідиною, збурюючи її і утворюючи вихорі (рис. 8). Збурена рідина починає рухатися до стінок ємності. При зіткненні з ними рухаючись вгору і стікаючи вниз надалі.

Основна маса рідини зосереджується біля правої стінки ємності, після чого тут формується хвиля у напрямку до лівої стінки ємності (рис. 9). Рідина продовжує коливальний рух між стінками ємності до встановлення спокою.

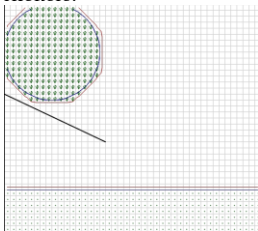

Рис. 6 — Початкове розміщення рідини похилій поверхні

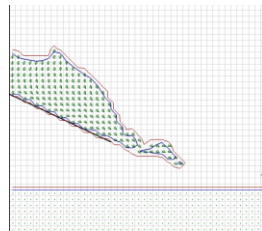

Рис. 7 — Стікання рідини по краплі та рідини

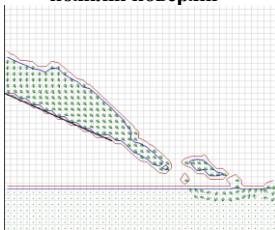

Рис. 8 — Збурення рідини

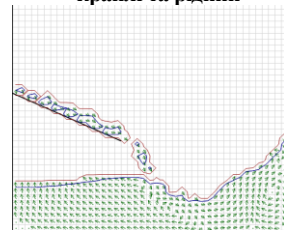

Рис. 9 — Рух рідини

Наступний розрахунковий експеримент проводився для задачі вільного падіння краплі на систему з двох похилих поверхонь. Початкове розміщення рідини та напрямки швидкості показано на рисунку 10. При ударі краплі об першу похилу поверхню спостерігається руйнування її форми (рис. 11). Змочуючи поверхню, рідина стікає до діагоналі і рухається до правої стінки ємності.

В даному випадку вибрана більш вузька ємність, тому, на відміну від попереднього випадку, частина рідини одразу досягає правої стінки, після чого стікає по ній вниз (рис. 12а). Решта рідини потрапляє на другу похилу поверхню. Частково рідина, відбиваючись від твердої поверхні, рухається до правої стінки, інша ж — стікає по ній і рухається до лівої стінки ємності. Утворений потік після удару об стінку рухається вздовж неї одразу у двох напрямках — вгору і вниз. Під дією сили тяжіння частина рідини, що рухалася вгору, стікає по стінці разом з рештою рідини. В цей момент швидкість рідини зменшується і вона стікає з поверхні до низу ємності (рис. 12б). Основна маса рідини утворює коливальний рух між стінками ємності до встановлення спокою.

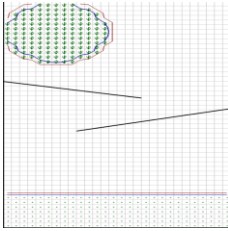

Рис. 10 — Початкове розміщення краплі та рідини

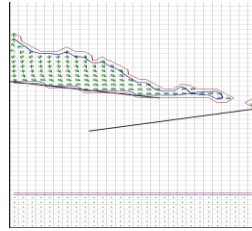
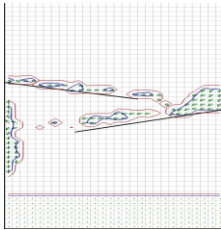
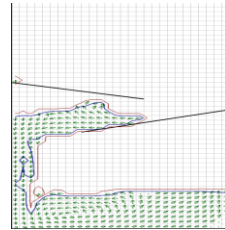

Рис. 11 — Стікання краплі по першій похилій поверхні

а

б

Рис. 12 — Стікання рідини по другій похилій поверхні

Висновки. В даній роботі за допомогою математичного та комп'ютерного моделювання виконано дослідження динаміки вільної поверхні рідини при падінні краплі в ємність.

Література:

1. Огурцов А.П. Математичне моделювання теплофізичних процесів у багатофазних середовищах / Огурцов А.П., Самохвалов С.Є. – К.: Наукова думка, 2001. – 410 с.
2. Самохвалов С.Є. Консервативний ейлеров метод дослідження динаміки вільної поверхні жидкості / Самохвалов С.Є., Миленький І.А. // Тепломасообмен и гидродинамика в турбулентных течениях. — Алушта. — 1992. — С. 124—125.

*Відокремлений структурний підрозділ «Бережанський фаховий коледж»
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

ПРИЧИНИ НАГРІВАННЯ ПРОВІДІВ І КАБЕЛІВ

Втрати активної потужності при протіканні електричного струму по провіднику викликані витратою енергії на нагрів провідів і кабелів. Що виділяється теплова енергія нагріває провідник поступово, підвищуючи його температуру. Як тільки температура перевищить температуру навколишнього середовища, то теплота почне віддаватися в навколишнє середовище. Через деякий час настає теплова рівновага, при якій за будь-який проміжок часу кількість теплоти, виділеної в провіднику, стає рівною кількості теплоти, відданої провідником в навколишнє середовище.

Передача теплоти від нагрітого провідника в навколишнє середовище може здійснюватися трьома способами: теплопровідністю, випромінюванням і конвекцією.

Теплопровідність (кондукція) – спосіб передачі теплоти за рахунок взаємодії мікрочасток тіла (атомів, молекул, іонів в електродіах і електронів в металах) в змінному полі температур. Теплопровідність має місце в твердих, рідких і газоподібних тілах. У твердих тілах теплопровідність є єдиним способом передачі теплоти. У вакуумі теплопровідність відсутня.

Теплове випромінювання (радіаційний теплообмін) – спосіб передачі теплоти за рахунок поширення електромагнітних хвиль в певному діапазоні частот.

Конвекція – спосіб передачі теплоти за рахунок переміщення макрооб'ємів середовища з області з однією температурою в область з іншою температурою. При цьому плинне середовище (флюїд) з вищою температурою переміщається в ділянку нижчих температур, а холодний флюїд – в область з високою температурою. У вакуумі конвекція теплоти неможлива.

Як відбувається нагрівання проводу під дією електричного струму? При проходженні струму по провіднику відбувається перетворення електричної енергії в теплову. Швидкість процесу перетворення електричної енергії в теплову характеризується потужністю $P=UI$.

Кількість теплоти, що виділяється струмом в провіднику, пропорційна квадрату струму, опору провідника і часу проходження струму: $Q = I^2Rt$ (Закон Джоуля-Ленца).

Перетворення електричної енергії в теплову має велике практичне значення для створення ламп розжарювання, нагрівальних приладів і електричних печей. Проте виділення тепла в проводах і обмотках електричних машин, трансформаторів, вимірювальних та інших приладів не тільки марна витрата електричної енергії, але і процес, який може принести до неприпустимо високого підвищення температури і до пошкодження ізоляції провідів і навіть самих пристроїв. Кількість теплоти, що виділяється в провіднику, пропорційна обсягу провідника і збільшенню температури, а швидкість віддачі тепла в навколишній простір пропорційна різниці температур провідника і навколишнього середовища.

У перший час після вмикання кола різниця температур провідника і навколишнього середовища мала. Тільки невелика частина тепла, що виділяється струмом, розсіюється у навколишнє середовище, а велика частина тепла залишається в провіднику і йде на його нагрівання. Цим пояснюється швидке зростання температури провідника в початковій стадії нагрівання.

У міру збільшення температури провідника зростає різниця температур провідника і навколишнього середовища де збільшується кількість тепла, що віддається провідником. У зв'язку з цим зростання температури провідника все більше сповільнюється. Нарешті, при деякій температурі встановлюється теплова рівновага.

При подальшому проходженні незмінного струму температура провідника не змінюється і називається сталою температурою.

Час нагрівання до усталеної температури неоднакова для різних провідників: нитка лампи розжарювання нагрівається за частки секунди, електрична машина через кілька годин.

Нагрівання ізольованих провідів не можна допустити вище певної межі, так як ізоляція при сильному перегріві може плавитися або навіть загорітися, перегрів голих провідів веде до зміни механічних властивостей (натягу проводу).

Для ізованих проводів нормами встановлена гранична температура нагріву 55 - 100 ° С в залежності від властивостей ізоляції та умов монтажу. Струм, при якому встановилася температура відповідає нормам, називається гранично допустимим або номінальним струмом провідника.

Якщо через провідник проходить струм більше номінального, то провід виявляється "перевантаженим". Однак, оскільки встановлена температура досягається не відразу, короткочасно можна допустити в колі струм більше номінального (до моменту, поки температура провідника не досягне граничного значення).

Основні причини нагрівання кабелів і проводів:

- *Головна причина, чому відбувається нагрів дроту - це вибір його неправильного перетину.* При виборі малого перетину проводів, що переслідує практично всіх горе-електриків, і незмінної силі струму, відбувається швидке підвищення температури кабелю. Такий же принцип в водопровідних трубах - чим більше діаметр, тим більший натиск води.

- *Перегрів лінії виникає при неправильному монтажі.* Наприклад, незначне коротке замикання, на яке не спрацьовує автоматичний вимикач із завищеними номінальними параметрами. Автомат не розмикає лінію - кабель продовжує грітися, і через деякий час прогорає.

- *Неякісне місце з'єднання або окислення контактів.* Дуже швидко окислюються алюмінієві дроти, місця з'єднання яких слід перевіряти частіше мідних. Щоб не турбуватися за якість скрутки, краще скористатися спеціальними клемниками або ретельно пропаяти кабелі.

- *Використання кабелю або проводу низької якості.* Зараз ринок електротехніки стрімко наповнюється продукцією з Кореї і Китаю, якість якої залишає бажати кращого. Такий кабель, навіть при правильному монтажі, сам по собі може стати причиною нагрівання і загоряння.

Перераховані вище несправності часто є наслідком однієї проблеми - поганого контакту. Звичайно, існують і інші причини: низька якість кабелю, невідповідність автоматичного вимикача, стара проводка і багато іншого. Але найпоширеніше, це контакт, який надає перешкоду проходити по провіднику електричній енергії.

Щоб уникнути наслідків надмірного нагріву кабелю, необхідно періодично перевіряти з'єднання в електрощитових і розподільних коробках, у міру необхідності - підтягувати або дотискати скручування, або клемні колодки.

Література:

1. Кашенко П.С. Електропривід сільськогосподарських машин: Навчально-методичний посібник / Кашенко П.С. Немішаєв: НМЦ, 2005.410с.
2. Шегедин О.І., Маляр В.С. Теоретичні основи електротехніки. Вид-во «Новий світ», 2010. 168с.

Плаксії Л.В.,
асистент кафедри екології,
Дмитрюк С.І.,
студентка групи ЕКО-17-1.

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

УПРАВЛІННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В Україні складається критична ситуація з побутовими відходами.

Згідно з даними звітності 1-ТПВ за 2019 рік (без даних АР Крим та м. Севастополь) на полігонах станом на початок 2020 року вже накопичено понад 200 млн. тонн побутових відходів. При цьому щороку додатково збирається майже 11 млн. тонн побутових відходів. Згідно з даними наукових досліджень, 80% побутових відходів можна переробляти, якщо забезпечити їх роздільне збирання. Зі змішаних відходів можна вилучити для переробки лише 10–15 відсотків.

Водночас в Україні із зібраних відходів 94% становлять змішані відходи, що спричинене недостатнім їх сортуванням. Із зібраних відходів 2,6% спалюється, 3% потрапляють на заготівельні пункти вторинної сировини та сміттєпереробні підприємства та 94,4% спрямовується на захоронення на сміттєзвалищах і полігонах, площа яких на сьогодні – більш як 9 тис. гектарів. Понад 5% сміттєзвалищ України перевантажені, а 30% не відповідають нормам екологічної безпеки. Крім того, послугами з вивезення побутових відходів не охоплено майже 22% населення, тобто понад 3 млн. тонн побутових відходів засмічують довкілля, утворюються несанкціоновані звалища.

Сміттєзвалище твердих побутових відходів м. Житомира – це потужне джерело забруднення довкілля токсичними елементами, яке призводить до відчуження земель, зміни ландшафту і є потенційною

загрозою для навколишнього середовища та безпеки населення міста, учасники засідання прийняли резолюцію, у якій, звернувшись до голови облдержадміністрації, запропонували утворити комісію у складі представників громадської ради при облдержадміністрації, представників облдержадміністрації та Житомирського міського органу місцевого самоврядування.

Житомирський полігон побутових відходів переповнений на 35 відсотків.

Аналіз поводження з токсичними відходами у цілому по області проводиться за інформацією Головного управління статистики у Житомирській області. Так протягом 2019 року підприємствами області утворено 550327,3 тон. в основному це відходи сільськогосподарства, мисливства, лісового господарства та рибного господарства, переробної промисловості, відходи видобування корисних копалин.

Відходи I-III класу небезпеки склали 993,9 тон. Основна частина утворених відходів – це осад промислових стоків, відходи рослинного походження, деревні відходи, побутові відходи.

Житомирський міський полігон твердих побутових відходів загальною площею 21,5670 га, розташований на вул. Андріївській, 29, експлуатується з 1957 року. На ньому накопичилось близько 15 млн.м³ відходів, при щорічному збільшенні на 0,4- 0,5 млн. м³. Полігон переповнений майже на 35 відсотків, що загрожує екологічному стану довкілля і потребує негайної модернізації. Для боротьби зі шкідливою дією фільтратних вод на міському полігоні проводиться укріплення дамби фільтраційних відстійників.

У Житомирській області протягом 2019 року суб'єктами господарювання утворено 550,3 тис. тон, утилізовано 82,8 тис. тон, видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти 169,9 тис. тон відходів. Утворення відходів зосереджено ву місцях, де розміщені промислові підприємства, які є джерелами їх утворення. На підприємствах Житомирської області протягом 2019 року утворилось 550327,3 тон відходів I-IV класів небезпеки, що на 1085,5 менше ніж у 2018 році. Найбільше небезпечних відходів утворено на підприємствах м. Житомир.

У сховищах організованого складування та на території спеціально обладнаних майданчиків підприємств накопичено відходів I-III класів небезпеки – 5049,7 тон, які є суттєвим чинником негативного впливу на навколишнє середовище області.

В області станом 01.01.2019 року налічується 845 сміттєзвалищ та 5 полігонів для зберігання твердих побутових відходів. площа зайнята цими відходами складає близько 632 га. Майже всі з них експлуатуються з порушенням екологічних та санітарних вимог: не дотримуються технологічних вимог складування відходів, відсутні спостережні свердловини за змінами у стані підземних вод, не дотримані розміри санітарно-захисних зон.

Станом на 01.01.2019р. в реєстр внесено 845 паспортів місць видалення відходів із них 27 в електронному вигляді.

В області налічується 4 підприємства, які займаються переробкою та утилізацією відходів III класу небезпеки (поліетиленового та поліпропіленового виробництва) загальною потужністю 1,5 тис. тон/рік, IV класу небезпеки (паперової та картонної макулатури) потужністю 149 тис. тон/рік.

Перелік підприємств або виробництв, що здійснюють утилізацію відходів в Житомирській області:

1. ТОВ «Жерок-Альфа», м. Житомир - утилізація відходів поліамідного та поліпропіленового виробництва Київського науково-промислового об'єднання «Укрпластик»: потужність – 1460 тон/рік, утилізовано відходів з рік – 50,5.

2. ТОВ «Папір-Мал», м. Малин – утилізація паперової макулатури: потужність – 54000 тон/рік, утилізовано відходів з рік – 32653.

3. ТОВ «Житомирський картонний комбінат», м. Житомир – утилізація паперової та картонної макулатури: потужність – 72000 тон/рік, утилізовано відходів з рік – 68999,625.

4. ТОВ «Коростишівська паперова фабрика» - утилізація паперової та картонної макулатури: потужність – 9700 тон/рік, утилізовано відходів з рік – 10031,57.

Наслідок нераціональної утилізації побутових відходів – негативний їх вплив на навколишнє природне середовище й здоров'я людини, що потребує термінового вирішення, зокрема, шляхом залучення у цю сферу інвестицій, у тому числі державних. При цьому від ефективності спрямування та подальшого використання інвестицій залежить здатність держави вирішити наявні проблеми у сфері поводження з побутовими відходами, зокрема забезпечити повне збирання побутових відходів, їх максимальну переробку та зменшення обсягів захоронення на сміттєзвалищах і полігонах.

Література:

1. Статистичний щорічник Житомирської області за 2019 рік/ Головне управління статистики у Житомирській області, 2019. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).

2. Статистичний щорічник України за 2019 рік/ Державна служба статистики [за ред. О. Г. Осауленка], 2012. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).

3. Екологічний паспорт Житомирської області за 2010 рік/ Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Житомирській області.

Рибак М.І.,
здобувач вищої освіти факультету комп'ютерно-інформаційних технологій
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Шибасв Д.С.,
викладач коледжу комп'ютерних технологій «Сервер»

РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО СЕРЕДОВИЩА З ПРОГНОЗУВАННЯ І ОЦІНКИ СТАНУ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ

Основною метою технічного діагностування є підвищення надійності об'єктів на етапі їх експлуатації. Вимоги, які застосовані до об'єкту, визначаються відповідною технічно-нормативною документацією. Проведення діагностичних робіт, отримання безперервної інформації про параметри за допомогою контрольних приладів дозволяє виявити зменшення працездатності машини і закономірності прояву відмов і розробити систему профілактичних заходів.

Діагностування є одним з цих процесів дослідження надійності і працездатності машин та її подальшого прогнозування технічного стану. Аналіз стану технічного засобу характеризується контролем параметрів, визначенням причин виникнення відмов і втрати працездатності безпосередньо в процесі експлуатації, прогнозуванням подальшого стану машини і виявленням закономірностей зміни параметрів у часі [1].

Діагностування дозволяє оцінити вплив процесів, що протікають, на зміну технічного стану досліджуваного технічного засобу в період її експлуатації; прогнозує можливі наслідки стану обладнання, вибір шляхів і засобів усунення шкідливих наслідків. В цьому випадку діагностування буде направлено на виявлення та попередження причин втрати працездатності.

В основу програмного засобу закладена взаємодія між симуляцією та системою аналізу даних. Правильна ініціалізація значень симуляції та взаємозв'язків в Басовській мережі - є важливим елементом цього алгоритму. Взаємодія між компонентами зроблена на Win-socket технології. Головним (сервером) в цьому процесі виступає процес аналізу, підконтрольним (клієнтом) виступає симуляція. Вона враховує цілісність конкретного компонента, та генерує випадки які могли статися на реальній машині. Після генерації хоча б одної події, інформація про подію відправляється до системи аналізу. Де на основі закладених правил та отриманих подій, вираховується процент цілісності компоненти системи [2].

Система аналізу даних отримує події з симуляції, відправляє їх до бібліотеки РуВп яка підраховує вірогідності, які компоненти можуть не працювати в процентному відношенні. Програма обходить директорію на належність файлів з минулих аналізів та видаляє їх. Потім запускається в іншому потоці програму для аналізу, яка базується на алгоритмі RandomForest. При запуску цього процесу, передаються параметри вірогідностей проблемних компонентів.

Висновки. Результатом роботи є розробка алгоритму універсального рішення для аналізу працездатності компонентів системи. Це рішення може бути використано до будь якої системи в якості самостійної системи аналіз або як додаткова система. Алгоритм базується на мережі Байєса, яка описує взаємодію між подіями, та компонентами.

Література:

1. M. V. Wilkes "Statistical Rethinking: A Bayesian Course with Examples in R and Stan", 2015. – P. 112-120.
2. Chris Smith, Mark Koning "Decision Trees and Random Forests: A Visual Introduction, 2017 – P. 200-211.

Танцюра І.А., Шинкарьов А.Ю.,
магістранти кафедри металургійного палива та вогнетривів
Національної металургійної академії України.
Науковий керівник: **Пісчанська В.В.,** кандидат технічних наук, доцент.

ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПОЗИЦІЇ «ГЛИНОЗЕМИСТИЙ ЦЕМЕНТ – РІДКЕ СКЛО» В УМОВАХ ТВЕРДІННЯ

У галузі виробництва вогнетривких і жаростійких матеріалів – бетонів, безвипалювальних і випалених виробів, мертелів, торкрет-покриттів, обмазок і паст з температурами експлуатації до 800–1300 °С, отримали застосування композиційні в'язучі, які містять глиноземистий цемент і рідке скло [1–3]. Відомо, що твердіння водного розчину

На спектрі свіжоприготовленої композиції (рис. 2, крива 1) максимуми смуг поглинання різної інтенсивності відповідають: 3420 см^{-1} – валентним коливанням груп —OH , 2850 см^{-1} і 2920 см^{-1} – валентним коливанням груп C—H , 1638 см^{-1} і 1735 см^{-1} – деформаційним коливанням OH—зв'язку , 1456 см^{-1} вказує на наявність хімічно незв'язаної води, 1147 см^{-1} і 1018 см^{-1} – валентним асиметричним коливанням мостикового кисню в групі Si—O—Si , 772 см^{-1} зв'язкам OH—Me (Me – катіони Fe, Al), 657 см^{-1} і 625 см^{-1} – змішаним складним комбінаціям зв'язків Al—O і Ca—O [7–9]. Низька інтенсивність максимумів в області спектру $800 – 500\text{ см}^{-1}$ свідчить про наявність аморфної складової композиції. Значно змінюється характер смуг проб композицій після подовження тривалості твердіння. Зростання інтенсивності і напівширини смуг композицій після твердіння протягом 1 і 3 доби (рис. 2, криві 2 і 3) із локальними максимумами 1465 см^{-1} 1640 см^{-1} – деформаційні коливання груп —OH свідчить про наявність субмікросталів гідратів клінкерних мінералів цементу. А при подовженні тривалості твердіння до 5 діб (крива 4) спостерігається значне зниження інтенсивності смуги з максимумом 1465 см^{-1} , яка практично перероджується в плече, що пов'язано з процесами перекристалізації кристалогідратів із виділенням гелю. Значних змін зазнають смуги в області частот поглинання $500 – 1100\text{ см}^{-1}$. Так інтенсивність і напівширина смуги з максимумом 1018 см^{-1} композицій з тривалістю твердіння 1 і 3 доби (крива 2 і 3) зростає у порівнянні зі смугою свіжоприготовленої композиції (крива 1). При цьому чітко виявляється смуга поглинання з максимумом 800 см^{-1} , інтенсивність якої знижується при подовженні тривалості твердіння композиції до 3 і 5 діб (крива 3 і 4), що свідчить про поглиблення процесів гідратації клінкерних мінералів. Зниження інтенсивності максимумів поглинання в області частот поглинання $500 – 700\text{ см}^{-1}$ (криві 3 і 4) обумовлено формуванням більш упорядкованої структури, що й обумовлює зростання механічної міцності зразків (рис. 1).

Таким чином, на підставі проведених досліджень визначено, що твердіння композиції «глиноземистий цемент – рідке скло» обумовлено процесами гідролізу та гідратації клінкерних мінералів, які протікають на незначній частині поверхні часток цементу, результатом яких є зневоднення гелю кремнекислоти, що сприяє утворенню міцних прошарків новоутворень продуктів гідратації цементу і забезпечує зростання механічної міцності зразків композицій. Введення у склад композиції отверджувача Na_2SiF_6 гальмує гідратацію мінералів цементу, і знижує швидкість набору міцності зразків на ранніх стадіях твердіння.

Література:

1. Неформованные огнеупоры / Г.Д. Семченко. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2007. – 304 с.
2. Справочник: Огнеупорные бетоны. / С.Р. Замятин, А.К. Пургин, Л.Б. Хорошавин, И.П. Цибин, В.Д. Кокшаров. – М.: Металлургия, 1982. – 192 с.
3. Тарасова А.П. Жаростойкие вяжущие на жидком стекле и бетоны на их основе / А.П. Тарасова. – М: Стройиздат, 1982. – 133 с.
4. Конопляник А.Ю. Влияние вида отвердителя на сроки схватывания жидкостекольных смесей / А.Ю. Конопляник, И.М. Ильев, В.В. Чернавских // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – 2015. – №3 (204). – С. 44–49.
5. Конопляник А.Ю. Опыт и перспективы применения жаростойкого бетона для изготовления футеровки прибыльных надставок сталеплавильного производства / А.Ю. Конопляник // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – 2012. – №6. – С. 36–41.
6. Цемент огнеупорный глиноземистый SECAR 38R [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wostok.com.ua/tov/teplo-z/ogne-tsem/secar-38>.
7. Буков Н.Н. Физические методы исследования: колебательная спектроскопия / Н.Н. Буков, Ф.А. Колоколов, Т.В. Костырина, С.Л. Кузнецова. – Краснодар: 2008. – 47 с.
8. Логанина В.И. Состав полисиликатного связующего для силикатных красок / В.И. Логанина, И.А. Аверин, Е.Б. Мажитов, А.А. Карманов // Академический вестник УРАЛНИИПРОЕКТ РААСН. – 2017. – №4. – С. 69–72.
9. Плоскина И.И. Инфракрасные спектры минералов / И.И. Плоскина. – М.: Издательство московского университета, 1976. – 175 с.

ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТИВУВАННЯ ГЕННО-МОДИФІКОВАНИХ ШТАМІВ КІЛЕРНИХ-ДРІЖДЖІВ

Дріжджові кілер-токсини є перспективними та дієвими антимікробними сполуками для застосування у різних галузях промисловості, зокрема у харчовій, а також в агротехнологіях і у клінічній практиці. Зважаючи на зростаючий попит суспільства на натуральні харчові продукти, затребуваним і актуальним вирішенням проблеми використання традиційних хімічних антимікробних сполук для попередження і боротьби з контамінацією харчових продуктів і напоїв дикими видами дріжджів і грибів є застосування для цих цілей природних і безпечних дріжджових кілер-токсинів.

Методи молекулярної біотехнології дозволяють отримувати рекомбінантні штами кілерних дріжджів з високою продуктивністю токсиноутворення та іншими цікавими властивостями. За результатами досліджень, проведеними *Comitini* і *Ciani* [1], було виявлено, що дріжджі *Tetrapispora phaffii* (раніше *Kluveromyces phaffii*) мають здатність до синтезу глікопротеїнів з високою β-глюконазною активністю, нині відомих як *Kpkt* кілер-токсин, який має перспективи до використання у якості заміниника сірчастого газу, котрий використовується для попередження мікробної контамінації виноградного суслу під час ферментації. Пізніше *Oro* із співавт. [2] встановили, що ген *T. phaffii* – *TrBGL2* є відповідальним за синтез *KpKT* кілер-токсинів і має більш ніж 75% ідентичності з генами, які кодують β-1,3-глюконази у інших видів токсиноутворюючих дріжджів. На основі даних досліджень, група італійських і турецьких авторів [3] запропонували і описали біотехнологічні методи одержання функціонального рекомбінантного кілер-токсину *rKpkt* у клонів штаму *Tetrapispora phaffii* GS115, що має вищу антагоністичну активність у порівнянні з природнім *Kpkt* кілер-токсином.

Встановлено, у результаті клонування генів *TrBGL2* у штамі *T. phaffii* GS115 одержують клони, які виділяють кілер-токсини із зниженою кілерною-активністю. Базуючись на дослідженнях *Kimchi-Sarfaty* [4], які встановили, що частота використання кодону у нативних і рекомбінантних штамів може впливати на фолдинг білків і їхню активність, *Shessa* із співавт. запропонували оптимізувати послідовність генів *TrBGL2* шляхом заміни кодонів, які рідко зустрічаються, на кодони, які сприяють більш ефективній експресії. У результаті даних генетичних маніпуляцій отримано два клони 26 і 38, здатних до синтезу рекомбінантного кілер-токсину *rKpkt*, який характеризується значно вищою кілерною активністю порівняно з «природнім» *Kpkt*.

З метою підвищення біосинтезу рекомбінантного кілер-токсину генно-модифікованими штамми *T. phaffii* 26 і 38 культивування продуцентів проводять за особливих умов. Отримання інюкуляту культури здійснюють на поживному середовищі *BMGY*, до складу якого входить гліцерин, дріжджовий екстракт, пептон, азотна база для дріжджів (*YNB*) та біотин. Вирощування культури проводять при 30 °C до досягнення оптичної густини культури $OD_{600} = 1$. Отриманий інюкулят пересівають на свіже поживне середовище *BMGY* з додаванням інгібіторів протеази (ЕДТА, фенілметилсульфоніл флуорид, пепсатин А). Культивування проводять із додаванням 1% метанолу кожні 24 год із поступовим зниженням температури з 28 °C – до 23 °C до кінця ферментації (120 год). Додавання метанолу у середовище необхідне для активації *АОХІ*-промотора індукції.

Для дослідження активності рекомбінантного кілер-токсину *rKpkt* супернатант продуцента сконцентрували у 60-разів за допомогою осадження білків у льодяному 70% етанолі і витримкою осаду при -20 °C, з наступним відцентровим центрифугуванням і змішуванням екстракту токсину з цитратно-фосфатним буфером (pH – 4,5). Так, було виявлено, що штами *T. phaffii* 26 і 38 синтезують 23 мг/мл рекомбінантного кілер-токсину *rKpkt*. Аналіз специфічної кілерної-активності рекомбінантного токсину показав, що 1,0 умОД *rKpkt* інгібує ріст більш широкого спектру дріжджів (зокрема *Zygosaccharomyces bailii*, *Saccharomyces ludwigii*, *Hanseniaspora uvarum*, *Dekkera bruxellensis*, *Pichia membranifaciens*, *Rhodotorula mucilaginosa*, *Wickerhamomyces anomalus*), що не є характерним для кілер-токсину *Kpkt* природних продуцентів.

Методи молекулярної біотехнології також дозволяють одержувати флуоресцентні кілер-токсини з високою цитотоксичною активністю. Так, групою німецьких дослідників під керівництвом *Gieselmann* [5] було запропоновано технологію одержання рекомбінантного флуоресцентного кілер-токсину *K28 Pichia pastoris*. Кілер-токсин *K28* можна піддавати флуоресцентному мічення шляхом вбудування в генно метилотрофних дріжджів *Pichia pastoris* послідовності генів, які кодують синтез флуоресцентних білків *mCherry* або *mTFP*. У результаті проведених операцій отримують біоактивний токсин-хімеру з високою кілерною активністю. Генно-модифіковані штами *Pichia pastoris* культивують протягом 120 год у стандартному поживному середовищі YEPD при 20 °C і pH – 5,3 із поступовим додаванням 0,5% метанолу для індукції експресії флуоресцентних білків. Встановлено, що висока концентрація кисню у середовищі індукує клітинний стрес і, як наслідок, виділення протеаз, які знижують активність кілер-токсинів. Так, умови гіпоксії у середовищі позитивно впливають на виділення токсинів. Тому, перемішування культуральної рідини без додаткової аерації є достатнім для забезпечення оптимальної концентрації кисню у середовищі. Після культивування з супернатанту культуральної рідини здійснюють виділення і очищення рекомбінантного кілер-токсину *K28kw*, активність якого складає 18,0 умОд. Запропонована технологія конструювання флуоресцентних кілер-токсинів може використовуватись для візуалізації живих клітин і мікроскопії з високою роздільною здатністю.

Таким чином, культивування генно-модифікованих штамів кілерних дріжджів дає можливість отримувати рекомбінантні кілер-токсини з цікавими властивостями та зі значно вищою активністю і більшим спектром антагоністичної дії у порівнянні з кілер-токсинами природних штамів продуцентів, що значно розширює перспективи застосування кілер-токсинів у різних галузях промисловості.

Література:

1. Comitini F., Ciani M.. Kluyveromyces wickerhamii killer toxin: purification and activity towards Brettanomyces/Dekkera yeasts in grape must. FEMS Microbiol. Lett. 2011; 316(1): 77–82.
2. Oro L., Ciani M., Bizzaro D., Comitini F. Evaluation of damage induced by Kwkt and Pikt zymocins against Brettanomyces /Dekkera spoilage yeast, as compared to sulphur dioxide. J. Appl. Microbiol. 2016, 121(1): 207–214.
3. Chessa R., Landolfo S., Ciani M. Biotechnological exploitation of Tetrapisipora phaffii killer toxin: heterologous production in Komagataella phaffii (*Pichia pastoris*). Appl Microbiol Biotechnol. 2017, 101(7): 2931-2942.
4. Kimchi-Sarfaty C., Oh JM., Kim IW. A "silent" polymorphism in the MDR1 gene changes substrate specificity. Science. 2007, 315(5811): 525-528.
5. Giesselmann E., Becker B., Schmitt MJ. Production of fluorescent and cytotoxic K28 killer toxin variants through high cell density fermentation of recombinant *Pichia pastoris*. Microb Cell Fact. 2017, 16(1): 228-235.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

*Chyzhykova I.V.,
teacher foreign languages and foreign students' preparation department
Prydniprovskaya academy of civil engineering and architecture*

THE REALIZATION OF SEMANTIC STRUCTURE OF MODAL VERBS “CAN” AND “MAY” DEPENDING ON LEXICO-GRAMMATICAL FEATURES OF UTTERANCE

The paper deals with the analysis of functional-pragmatic types of utterance with modal verbs “can” and “may” in English and their equivalents in Ukrainian. The problem under study in this work is devoted to the semantic structure of modal verbs and their equivalents depending on the pragmatic characteristics of the utterance.

We have analyzed examples taken from the books of well-known writers such as

E. Hemingway, G. Green, and A.J. Cronin. The study made it possible to state that:

1. In most cases (more than 500 examples with modal verbs and their equivalents have been analyzed) the sentences come in the form of statements (more than 70%); in the form of questions and exclamatory sentences.

2. The subjects are mainly expressed by means of:

a) personal pronouns, such as “I, we, you, he”

e.g. *He had always known what I did not know and what, when I learned it, I was always able to forget.*

b) by proper names, mainly by names of persons:

e.g. *Can Giordini drive?*

c) and sometimes, there are cases, when there is no formal subject before the modal verb or its equivalent.
e.g. I tried to move, but couldn't.

3. It is known, that modal verbs are followed by bare infinitive. The research, done gives us the possibility to state that in most cases we have (60%) simple infinitives, which express an action simultaneous with the action expressed by the finite verb, so it may refer to the present, past or future.

e.g. I tried to tell about the night and the difference between the night and the day and how the night was better unless the day was very clean and cold and I could not tell it as I cannot tell it now.

The use of perfect infinitives (30%), which denote an action prior to the action expressed by the finite verb.
e.g. It might have been six months ago.

There are cases, when we have Continuous Infinitives (10%). They denote an action simultaneous with that expressed by the finite verb, but it is action in progress.

e.g. And he had hopes that his relations with Alice might be entering a more equable phase.

4. The distribution of meanings can be presented in the following ratio:

“can” (meaning given by V.L. Kaushanskaya):

- ability ~ 45%
- possibility ~ 40%
- incredibility ~ 15%

I.P. Krylova adds three more meanings: surprise, permission/prohibition and supposition, which can be ranked in the following way: 1) permission/prohibition; 2) supposition;

3) surprise

“may” (V.L. Kaushanskaya):

- supposition ~ 50%
- permission ~ 24%
- possibility ~ 24%
- reproach ~ 2%

In conclusion we may say that 70% of all the examples are exclamatory sentences. The range of infinitive is very spread: simple - 60%, perfect- 20%, continuous - 10%.

Literature:

1. Krylova I.P. A grammar of present-day English. -M.,1999.-p.433

2. Kaushanskaya V.L. English grammar. - M., 2000. -p.319

Kateryna Mamchych,

Applied Linguistics Student, School of International Affairs,

Olga Tarasova,

PhD in Pedagogy, Associate Professor,

Department of Foreign Languages Practice and Teaching Methodology.

Khmelnytskyi National University.

PECULIARITIES OF BILINGUALISM AND SECOND LANGUAGE LEARNING

The phenomenon of bilingualism is widespread around the world, especially in countries with high intensity of migration processes. Alleged that, a large percentage of bilinguals live in border areas. Usually, the issue of bilingualism is of national importance in countries where a large part of the population does not speak the state language (USA – Spanish and English; Canada – French and English; Ukraine – Ukrainian and Russian).

Since English became the international language of communication, the number of bilinguals who speak both English and their native language has been growing steadily. Language phenomenon, when person can understand and reproduce two or more languages simultaneously is increasingly becoming the norm in the world. Nevertheless, the difficulty in studying this phenomenon is that individuals speak languages that they learned at different stages of their lives, to different degrees of proficiency, for different purposes, and all these factors are relevant in determining the consequence of bilingualism [1; 53-67].

There are several types of bilinguals: a compound bilingual, who develops two linguistic codes simultaneously, with a single set of concepts, learning both languages (as the child begins to process the world around); a coordinate

bilingual, who works with two sets of concepts (for example, teenager is learning one language in school, while continuing to speak another one at home and with friends); subordinate bilingual, who learn a secondary language by filtering it through their primary language. All types of bilingual people can become fully proficient in a language regardless of accent or pronunciation and every person can become bilingual or even polyglot [6].

The pros and cons of being bilingual. Firstly, bilinguals can learn other languages faster and easier (especially those languages belonging to the same linguistic family tree). Via similarities between languages, they quickly master grammar and writing. Also, it keeps our brains sharp. Nerve connections are always toned, thanks to constant cognitive speech activity. As a result, bilinguals are much less likely to have Alzheimer's disease or dementia in the future. Secondly, knowing two languages is a great item for the CV. The 21st century world is a world of globalization, so people, who speak more than one language, can interact with more communities.

It is an obvious fact that human cognitive processes are heavily dependent on linguistic abilities. Bilinguals have greater grey matter density than monolinguals in certain left hemisphere regions. The development of the executive-function system is the most crucial cognitive advantage. This system allows person to control, direct and manage attention, ignore useless information and focus on what is important. Because a bilingual person speaks two languages, and languages are activated automatically and subconsciously, a person constantly controls the intervention of languages so that he does not say the wrong word in the wrong language at the wrong time [2; 8,10].

Bilinguals perceive the world differently than monolinguals. Lots of languages have grammatical gender; every noun gets assigned a gender, often masculine or feminine. So if you ask German and Spanish speakers to, say, describe a bridge, like the one here – "bridge" happens to be grammatically feminine in German, grammatically masculine in Spanish – German speakers are more likely to say bridges are "beautiful," "elegant" and stereotypically feminine words. Whereas Spanish speakers will be more likely to say "strong" or "long," these masculine words [3].

The bilingual story is not all positive, however. Studies of vocabulary knowledge have consistently reported lower scores for bilinguals in each language than for monolingual speakers of that language, and this deficit appears at all ages across the lifespan [5]. By the way, bilinguals will always be better at one language than another. Also, there are often difficulties in communicating in a professional setting. Conversations on specialized topics require additional grammatical, lexical and stylistic knowledge. Also, personality can be changed when speaking in a different language. When speaking in a language that a person speaks less – the tone is weaker, quieter, more shy.

One of the features of bilingual speech activity is code switching – the use of two languages within a sentence or discourse. A natural conflation often occurs between multilingual speakers who have two or more languages in common. Sometimes, speakers flip from one language to another accidentally, but in many situations, code switching is done deliberately to add more emotions into conversation.

Types of code switching. Inter-Sentential – when the language switch is done at sentence boundaries – words or phrases at the beginning or end of a sentence. This type is seen most often in fluent bilingual speakers (e.g. Happy birthday, сестричко!)

Intra-Sentential – the shift is done in the middle of a sentence, with no interruptions, hesitations, or pauses to indicate a shift. The speaker is usually unaware of the shift. (e. g. Ці студенти – справжні lazy bones, нічого не хочуть робити.)

Extra-Sentential or Tag Switching is the switching of either a single word or a tag phrase (or both) from one language to another. This type is common in intra-sentential switches. It involves the insertion of a tag from one language into an utterance in another language. (e. g. A friend in need is a friend indeed, якщо ти знаєш, про що я) [4]. Different types of switches occur within the clause level and within the word level.

Code switching vs code mixing. Code switching is something speakers do intentionally because they want to express themselves with a personal style or flavour. Code mixing is something speakers might do unintentionally simply because they do not know the correct word or phrase.

Phenomena of code switching and code mixing exist because bilinguals have more difficulty finding words when they search for them based on phonological terms instead of semantic ones. Other researchers postulate that bilingual people may have more difficulty recalling specific words because they label concepts in one language more often than the other. The language used more for the concept will come to mind first and the speaker will have to consciously tell his brain to continue to search for the word in the other language. Therefore, when talking, bilinguals insert foreign words so as not to waste time picking up the words [7; 8].

Code switching and code mixing are usual for countries where a large number of the population speaks not only the state language (USA – Spanish + English = Spanglish; Canada – French + English = Frenglish; Ukraine – Ukrainian + Russian = surzhyk).

Conclusions. The phenomenon of bilingualism is already widespread and the percentage of bilinguals is constantly growing, so the study of this topic is relevant. There are three types of bilingualism. Every bilingual can become proficient in both languages and every person can become bilingual or even polyglot. Bilinguals have their

own peculiarities in cognitive processes and in worldview. Code switching and code mixing are usual for bilinguals and countries with high percentage of them. three types of code switching exist. There are advantages and disadvantages of being bilingual. This article has converged on the conclusion that the experience of speaking two languages on a regular basis has broad implications for cognitive ability, enhancing executive-control functions across the lifespan. Ironically, the only recorded negative consequences of bilingualism are on verbal knowledge and skill – specifically, smaller vocabularies and less rapid access to lexical items. But this is easily outweighed by the evidence supporting a range of advantages in the development, efficiency, and maintenance of executive functions.

REFERENCES

1. Bialystok, E. (2009). Effects of Bilingualism on Cognitive and Linguistic Performance across the Lifespan. In: Gogolin I., Neumann U. (eds) Streifall Zweisprachigkeit – The Bilingualism Controversy.
2. Bialystok, E., Craik, F.I.M. (2010). Cognitive and Linguistic Processing in the Bilingual Mind Sage Journals, Volume 19, Issue 1.
3. Boroditsky, L. (2017). How Language Shapes the Way We Think. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/lera_boroditsky_how_language_shapes_the_way_we_think
4. Esen, S. (2019). Code Switching: Definition, Types, and Examples. Retrieved from: <https://owlcation.com/humanities/Code-Switching-Definition-Types-and-Examples-of-Code-Switching>
5. Marian, V., Faroqi-Shah, Y., Kaushanskaya, M., Blumenfeld, H. K., Sheng, L. (2009). Bilingualism: Consequences for Language, Cognition, Development, and the Brain The ASHA Leader, Volume 14, Issue 13.
6. Nacamulli, M. (2015). The Benefits of a Bilingual Brain. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/mia_nacamulli_the_benefits_of_a_bilingual_brain
7. Young, S. E., "The Effects of Bilingualism and Multilingualism on Lexical Retrieval" (2016). Linguistics Senior Research Projects. 6. Cedarville University.

Kateryna Ostapchuk,

Applied Linguistics Student, School of International Affairs,

Olga Tarasova,

PhD in Pedagogy, Associate Professor,

Department of Foreign Languages Practice and Teaching Methodology.

Khmelnytskyi National University.

ELECTRONIC CORPORA AS A MEANS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING

It is hard to imagine modern life without the use of computer technology. They have become an indispensable part of our existence. In education and the educational process, along with traditional teaching methods, the latest technologies are increasingly used. This fact makes the learning process more productive, efficient and encourages people to acquire knowledge. The use of text corpora can serve as a great example when we talk about the use of modern technologies in foreign language teaching.

A corpus of texts is a type of data corpus, the units of which are texts or their rather large fragments, which include, for example, some complete fragments of the macrostructure of the content of a given problem area [1, p.124].

Previously, various materials were collected for language learning, texts were processed, certain surveys were conducted according to different methods, and so on. Traditional means require a lot of time and effort. In those days, the corpus of texts existed in a rather limited form – for example, like textbooks or collections of texts. Modern technologies have greatly facilitated the collection of data and further work with them. The large corpus, which includes texts from various sources and presents the language exhaustively, is called the national corpus. The corpora of the Ukrainian language are located on the *moval.info* website. It can be used by both scholars and ordinary people who are learning or improving their language.

Corpus linguistics is a branch of computational linguistics that deals with the development of general principles for the construction and use of linguistic corpora (text corpora) using computer technology. The corpus of texts means a large, electronically represented, unified, structured, marked array of linguistic data, designed to solve specific linguistic problems. The concept of "corpus of texts" also includes a system of text and linguistic data management, which has recently been often called a corpus manager. It is a specialized search engine that includes software for searching data in the case, obtaining statistical information and providing results to the user in a convenient form.

The expediency of creating or using text corpora is determined by the following prerequisites:

- 1) Quite a large volume of the body provides a complete picture of the full range of linguistic phenomena.
- 2) Data of different types are in their natural context. This makes it possible to study them comprehensively and objectively.
- 3) Once created, the case can be used repeatedly, by many users and for different purposes [2, p.3].

Corpus linguistics allows teachers and people learning a foreign language to be sure that they are learning exactly the language they will encounter when they leave textbooks and find themselves in the real environment of its use.

How can you use the corpora to learn a foreign language? Studies using corpora can reveal linguistic and situational model matches. The native speaker has a fairly accurate intuitive understanding of whether the grammatical form is correct or not but cannot explain it. It is corpus linguistics that can provide a description of the actual use of language for further work with this information. This can be especially useful for choosing materials for teaching a foreign language. Corpora can be used in language teaching in two ways. The first option – only the teacher has access to the corpora. The teacher is working with examples of materials and setting tasks for students. The second option is the direct use of the corpora by the students themselves. It all depends on the purpose for which the text corpora will be used.

Corpora provide a ready-made resource of authentic texts for language learning.

When learning a language, it is often difficult to remember which words match and which do not match, which is a fixed expression and can only be used in conjunction with a particular word or how certain words can only be used in some situations and not in others. This is where electronic text corpora will come in handy. They will provide many examples of the use of a word or phrase in a text written by a native speaker. In this way, it is possible to clearly trace how and in what cases the word or phrase is used and in what context [4].

Corpora can be easily integrated into the learning process. Research shows that when a person is involved in a certain process of language studying, he/she learns and assimilates a larger array of information and keeps it in his/her memory for longer. Practical work with corpora of texts will be more interesting and effective for students than the usual presentation of information [4].

Here is a specific example of how you can use the corpora in teaching a foreign language. If you need to know the meaning of a word or its translation, using the corpora will not be the best option. Of course, you can do it, but it will be quite long and slow process. Therefore, in this case it is better to use an ordinary dictionary. However if you know this word but are not sure where or with what it will be used correctly, the electronic corpora will be useful to you. You can easily see examples of the use of the phrase. The website «The Sketch Engine» has an instant corpus tool where text on the topic is collected from the Internet in a few minutes (by a teacher or, as an exercise in a lesson, by students), and this is then data for a mini-research project.

You can take words that at first glance are exactly the same in meaning. For example «say», «tell», «speak» and «talk». Words that may seem the same for a person who studies English are used differently. With the help of the corpora you can work out the differences in the use of these words. Follow the patterns from a grammatical point of view and continue to use the information for their own purposes [3, p.119].

Teachers can also use different corpora to learn more relevant information about the language. After all, no language is stable, it is constantly changing under the influence of various social and other factors. Textbooks do not always contain up-to-date information, so the corpora will come in handy. The range of application of corpus texts is quite wide. In addition to using an already created body of foreign language texts, you can create your own to use for certain purposes. For example, a body of essays written by people who are just learning a language can be a useful resource for training future translators by teaching editing strategies.

If we are talking about learning English, then the following corpora can be used: *Google N-Grams Corpus*, *British National Corpus*, *COBUILD corpus*, *Open American Corpus* and *International Corpus of English*.

To use text corpora at schools or universities, educational institutions must be equipped with computers and appropriate software. Also, teachers need to be prepared to work with buildings, learn to use the corpora and give an example about the possibilities of using them in the learning process.

References

1. Баранов, А. Н., (2001) Введение в прикладную лингвистику: учебное пособие. М.: Эдиториал УРСС, 360 с.
2. Захаров, В. П., (2005) Корпусная лингвистика : учебно-методическое пособие. СПб., 48 с.
3. Anke Lüdeling and Merja Kytö (2008) Corpus linguistics : an international handbook. Berlin, 796 p.
4. Randi Reppen, (2010) Using Corpora in the Language Classroom. NY : Cambridge University Press, 104 p.
5. Laura Gavioli, (2005) Exploring corpora for ESP learning, Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 191 p.

PECULIARITIES OF SLANG TRANSLATION (BASED ON THE NOVEL “THE CATCHER IN THE RYE” BY J. D. SALINGER)

Languages are not stable. They are changing as everything else in the world due to different historical circumstances, trends, and tendencies of certain periods of time. New words rapidly appear, acquire new meanings and become cool-to-use. That is all about slang.

Unconventional informal words or phrases that express either something new or something old in a new way are referred to as slang. These colorful metaphors are flippant, sometimes witty, used in a special way in a certain social context [1, p. 27].

Authors generally use slang in their works to add some playfulness, to make their novel “different” and startling, to escape from clichés, and to be understood by different social groups, especially teenagers [2, pp. 6-7]. Hence, translation of slang requires master skills to convey the definite meaning without losing that emotional coloring.

“The Catcher in the Rye” by Jerome David Salinger is a great example of a novel full of slang words. This very book won critical acclaim and devoted admirers among the generation of college students. The conversion of such a masterpiece into other languages becomes a real challenge for translators, but Oleksa Logvynenko managed to do it.

The main character of the novel, Holden Caulfield, uses expletives such as *and all* very frequently. For example, *how my parents were occupied and all* [3, p. 3] – *що робили мої батьки, одне слово* [4, p. 7]; *they're nice and all* [3, p. 3] – *вони добрі, що ї казати* [4, p. 7]; *he's my brother and all* [3, p. 3] – *він мій брат і ну таке інше* [4, p. 7]. Another possible translation variant of this phrase is *i все таке*, but in order to avoid repetitions Oleksa Logvynenko applied synonyms. Besides, Holden also uses such word as *crap*. For instance, *and all that David Copperfield kind of crap* [3, p. 3] – *всю оту муру в дусі Деїда Коннерфілда* [4, p. 7]. By the way, this word can be translated with different levels of emotional coloring, but Ukrainian translator chose the lightest one. Therefore, these cases denote Holden's manner of speech and habits.

There are also some interesting sayings. For example, *he's got a lot of dough, now* [3, p. 4]. If to translate it literally, it may lead to misunderstandings, because it is absolutely not about cakes-and-cookies deals, but money. *Тепер грошей у нього як полови* [4, p. 8]. Though, here is an issue. This saying is really rare and the reader may not know it. So how does he/she would know whether it means a lot of money or very little? That is why I would like to change it for more common phraseology – *хоч лопатою гребти* – that one even if is unknown, still can be logically understood. Another example is *we chewed the fat* [3, p. 133] – *ми розводили бузу* (to have an argue) [4, p. 133]. My variant of translation is – *давати жару* or *давати промучана*.

As far as Holden is a teenager, his lexical vocabulary is full of specific trendy phrases that are popular among his peers as well. *I gave her a buzz* [3, p. 138] – *я набрав її номер* [4, p. 133]; *cut the crap* [3, p. 133] – *стули пельку* [4, p. 127]; *to quit shooting* [3, p. 74] – *трапилась нагода побазікати* [4, p. 74]; *open up* [3, p. 132] – *жени гроші* [4, p. 127]; *swell* [3, p. 138] – *прекрасно* [4, p. 133] etc.

Moreover, the dialogues consist of a huge number of slang contractions such as *you're gonna force me inna roughin'* *ya up* [3, p. 133]. Yes, at first glance it looks just like a jumble of letters. Although *gonna* is a short form of *going*, *inna* – *in the*, *roughin'* – the letter *g* omission, *ya* – casual pronunciation of *you*. That all taken together means – *гляди, доведу мене до гриха* [4, p. 128]. Some others examples are *I awreddy got it* [3, p. 134] – *А він уже осььдечки* [4, p. 129]; *Why can'tcha?* [3, p. 172] – *Чому це не виїде?* [4, p. 163]; *Wuddaya say?* [3, p. 171] – *Що ти на це?* [4, p. 163].

Also I came across other interesting words that Holden says. He uses them to name or characterize certain people. For instance, *rubbernecks* [3, p. 136] (people who stare at others with great curiosity) – *роззявляки* [4, p. 131]. The word *роззявляки* is formed from such a collocation as *роззявити рота* (to open the mouth wide in surprise). Next example – *lulus* [3, p. 167] – (people who are worthy to be mention especially for something bad or hilarious) – *Були такі персонажі!* [4, p. 159]. This was said by Holden while skating with Sally. He meant that there were people even worse skaters than themselves.

One of the numerous Holden's habits is adding the word *old* to all his friends and familiar people names. For instance, *old Phoebe* [3, p. 89]; *old Stradlater* [3, p. 38]; *old Sally* [3, p. 165] etc. He is not talking about their age,

but his attitude to them as to insidious and cunning people. Oleksa Logvynenko found an amusing equivalent in Ukrainian literary language according to that meaning in English – *оце-то Фібі, каналія* [4, p. 88]; *каналія Стредлейтер* [4, p. 41]; *каналія Саллі* [4, p. 156] etc.

To conclude, slang is an interesting phenomenon of language, especially in literature. It adds more humor and novelty, creates bright and memorable characters, and makes dialogues more exciting. "The Catcher in the Rye" by J. D. Salinger proves it for hundred percent.

References

1. Maurer, D. W., Futrell, A. W. (1981) *Language of the Underworld* – Kentucky: University Press of Kentucky. 417 p. (in English).
2. Partridge, E. H. (1934) *Slang Today and Yesterday* – New York : The Macmillan. 476 p. (in English).
3. Salinger, J. D. (1951) *The Catcher in the Rye* – Boston : Little, Brown and Company. 277 p. (in English).
4. Селінджер, Дж. Д. (перекл. з англ. О. Логвиненка) (2015) *Ловець у житті [The Catcher in the Rye]* – Харків : Книжковий Клуб "Клуб Сімейного дозвілля", 256 p. (in Ukrainian).

Андрєєва О.Ю.,

*ст. викладач кафедри мовної підготовки
Запорізького державного медичного університету*

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ

Процесс общения в силу своей практической значимости привлекает внимание специалистов самых разных областей гуманитарного знания: философии, психологии, социологии, лингвистики, культурологии, этнологии.

Понятия "общение" и "коммуникация" частично совпадают. Они соотносены с процессами обмена и передачи информации, хотя эти понятия различны по форме и содержанию. Термин "коммуникация" образован от латинского слова "communicatio", имеющего значение "делать общим, связывать, общаться".

Исходя из различных точек зрения и подходов, коммуникация – это социально обусловленный процесс обмена информацией различного характера и содержания, передаваемой целенаправленно при помощи различных средств и имеющей своей целью достижение взаимопонимания между партнерами, и осуществляемый в соответствии с определенными правилами и нормами.

Общение людей безгранично и разнообразно. Разнообразие находит свое отражение в различных формах, типах и видах коммуникации. В современной коммуникативистике выделяются следующие формы коммуникации: межличностная, деловая, социальная, внутригрупповая, массовая и межкультурная. В современной коммуникативистике выделение тех или иных видов коммуникации осуществляется по нескольким основаниям, поэтому количество видов коммуникации в различных источниках весьма существенно различается.

Межкультурная коммуникация представляет собой особую форму коммуникации двух или более представителей различных культур, в ходе которой происходит обмен информацией и культурными ценностями взаимодействующих культур. Процесс межкультурной коммуникации есть специфическая форма деятельности, которая не ограничивается только знаниями иностранных языков, а требует также знания материальной и духовной культуры другого народа, религии, ценностей, нравственных установок, мировоззренческих представлений и т.д. в совокупности определяющих модель поведения партнеров по коммуникации. Изучение иностранных языков и их использование как средства международного общения сегодня невозможно без глубокого и разностороннего знания культуры носителей этих языков, их менталитета, национального характера, образа жизни, обычаев, традиций и т.д. И только сочетание этих двух видов знания – языка и культуры – обеспечивает эффективное и плодотворное общение.

Теория межкультурной коммуникации не так давно стала предметом исследования учёных. Но, по выражению С.Г. Тер-Минасовой, «его Величество Общение (Коммуникация)» правит людьми, их жизнью, их развитием, их поведением, их познанием мира и самих себя как части этого мира» ещё с древнейших времён. Задолго до того, как межкультурная коммуникация оформилась в отдельную область знаний, такие учёные, как Аристотель, И. Кант, Г.В. Гегель, В. Гумбольдт, Ф. Боас разрабатывали вопросы, которые впоследствии стали основополагающими для данной науки.

Сам термин «межкультурная коммуникация» был впервые предложен в 1954 году Д. Трагером и Э. Холлом. В 1959 году Э. Холл изложил основные положения и идеи межкультурной коммуникации. Он разработал коммуникативную теорию культурных моделей взаимодействия. Существенный вклад в понимание связи языка и культуры внесла знаменитая лингвистическая гипотеза Сэгира-Уорфа, согласно которой язык – это не просто инструмент для воспроизведения мыслей, он сам формирует наши мысли. Каждый язык имеет собственный способ представлять одну и ту же реальность, т.е. люди, говорящие по-разному, и на мир смотрят по-разному.

В отечественной лингводидактике концепция взаимоотношения языка и культуры в МКК нашла свое воплощение в разработке лингвострановедческого подхода ещё в 70 – 80-е гг. XX века. Основоположниками этого подхода были Е.М. Верещагин и В.Г. Костомаров. Они определили его как такой аспект преподавания ИЯ, в котором реализуется «кумулятивная функция языка» (культуроносная).

Основное внимание исследователи уделяют национально-культурной семантике слов, изучению эквивалентных и безэквивалентных лексических понятий, фоновой и терминологической лексике, фразеологизмов и афоризмов, в которых «скрыта» национально-культурная информация. Высокую оценку результатам исследований основоположников рассматриваемого подхода дал П.Н. Донец, который подчеркнул, что лингвострановедение в интерпретации Е.М. Верещагина и В.Г. Костомарова вправе расцениваться как советский вариант теории межкультурной коммуникации.

Но уже в 90-е годы в методике преподавания РКИ отмечается недостаточность лингвострановедческого подхода, ограничивающего объект изучения только языковыми (преимущественно лексическими) национально-маркированными средствами, а это не дает возможности глубокого проникновения в мир носителей языка и их культуры. В современной лингводидактике обозначилось новое направление – лингвокультурология (В.В. Воробьев, Г.В. Елизарова, В.П. Фурманова), целью которой является изучение определённым образом отобранной и организованной совокупности культурных ценностей, исследование коммуникативных процессов. Е.И. Пассов (выдающийся современный исследователь проблемы соизучения языка и культуры) предлагает путь усвоения иностранного языка в виде формулы: «культура через язык и язык через культуру», т.е. в процессе использования языка как средства общения происходит усвоение фактов культуры и на основе усвоения фактов культуры – овладение языком как средством общения. Лингвокультурология предполагает более глубокое проникновение в культуру того или иного лингвосоциума.

Сегодня уместно говорить о полифункциональном культуроведческом образовании. Целью современного образования должно быть формирование полифункциональной межкультурной компетенции, помогающей студенту ориентироваться в различных видах культур и цивилизаций, ценностных системах и соотносимых с ними коммуникативных нормах общения

Литература:

1. А.П. Садохин Введение в теорию межкультурной коммуникации/. - М.: Высш. шк., 2005
2. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. - М.: «Русский язык», 1983. - С.36.
3. Воробьев В.В. О статусе лингвокультурологии. 9 Межд.конгресс МАПРЯЛ. Рус.яз., лит-ра и культура на рубеже веков. - Братислава, 1999, - Т.2. - С.26.

*Бигунова Н.А.,
Тер-Григорян М.Г.*

ЛЕКСИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ ОЦЕНКИ В НАРРАТИВНОМ ДИСКУРСЕ

В настоящем исследовании анализируются лексические средства выражения оценки в английском нарративном дискурсе.

Рассказывая, человек не только излагает последовательность событий, но и интерпретирует их: «наррация есть гнозис, рассказывание тем, кто знает. Но это также и диагноз, акт идентификации или интерпретирования посредством дискриминирующего чтения знаков» [5, с. 11].

Как указывает Н.В. Ерошина, когда сообщается нечто о некотором жизненном событии: затруднительном положении, намерении, когда рассказывается сон или сообщается о болезни или

состоянии страха, обычно это принимает форму нарратива. Сообщение оказывается представленным в форме истории, рассказанной в соответствии с определенными соглашениями [2].

Н.К. Кравченко под нарративом понимает тип дискурса, который отличается уникальностью хронотопа, интертекстуальности и субъектности, а также относительно стандартной структурой, унифицированными прагматическими и когнитивными параметрами, производными от категории «событийность» [3, 134].

О том, что произошло, можно рассказать по-разному. Различия обусловлены личностью рассказчика и степенью его языковой компетентности. Процесс нарративизации есть индивидуальный, субъективный акт, посредством которого опыт проходит через фильтр фокусирующего сознания, позицию которого история будет отображать. Не найдется двух нарраторов, которые претворили бы опыт или оценили составляющие его элементы одинаковым способом. Н.В. Ерошина справедливо отмечает, что нарратив может очерчивать сугубо индивидуальные и ситуационно-специфические версии реальности [2].

Нарративный дискурс характеризуется такими стилистическими чертами как субъективность, эмоциональность, неофициальность, динамизм, напряжение, спонтанность и апеллативность [1]. Наряду с ними важнейшей функцией нарративного дискурса является эвалютивная, оценочная.

Оценка определяется У. Лабовым и Дж. Валетским как важнейший компонент устного нарративного дискурса. Это средства, используемые рассказчиком для обозначения смысла повествования, причины его возникновения, его предназначения, – в конце нарратива немислим вопрос “Ну и что?” Наоборот, адекватной реакцией является: “Неужели?” Оценочные средства говорят нам: “Это было ужасно, опасно, странно, безумно, либо забавно, чудесно” [4].

Материалом данного исследования послужили 10 нарративных дискурсов бытового характера, рассказанных дикторами мужского и женского пола. Дикторы относятся к одному социальному классу: это люди с высшим образованием, преподаватели, врачи, служащие; все они являются носителями лондонского варианта английского языка.

Оценочная функция заключается в установлении интерпретации события рассказчиком, его поведения и последствий для него и других участников действия. Интерпретация событий осуществляется посредством употребления прилагательных, существительных, наречий, глаголов, имеющих оценочную коннотацию. Количество оценочной лексики в выборке исследования составляет 18 % всех словоупотреблений.

Реализация оценки осуществляется в нарративном дискурсе главным образом оценочными прилагательными “*nice, marvelous, sceptical, angry, generous, amusing, disappointing*”, наречиями-интенсификаторами “*just, very, quite, absolutely, terribly, completely, much*”, оценочными существительными “*shock, panic*”, местоимениями “*everything, anything, nothing, all*” и глаголами, имеющими оценочную коннотацию “*worry, enjoy, love*”.

Поскольку задачей дикторов во всех дискурсах является привлечение внимания и показ себя в выгодном свете, их речь отличает использование стилистических приемов: сравнений, метафор, эпитетов, синекдохи. Приведем примеры использования в оценочных фразах сравнений:

- *You know, so I looked over the edge and I was just this er... this grey, completely grey, sort of statue, standing there with a sharpie in my hand.*
- *So by the third day the snow had really got terribly hard. It was like a sort of frock and slippery. So it was very hard to stand up even.*

Приведем примеры использования метафоры, подчеркивающей оценочное значение:

- *The lady came up to me and without any entry at all poured out the same story.*
- *And then I came across a solid jam-packed crowd of people and I started to move through them.*

Иллюстрацией употребления эпитетов для усиления оценочного значения может служить следующая фраза: *There was a dead silence, absolute shocked silence and it was a long way from any town or any village and the only thing you could hear was the engine.*

И наконец, приведем примеры синекдохи, в которых толпа людей рассматривается как единое целое:

- *And the whole crowd was simply gasping with horror.*
- *And the whole audience let out – the whole crowd, vast crowd, – let out a gasp, and the words sort of ran back “The coffin is empty. The body is gone”.*

Таким образом, можно заключить, что оценка является важным семантическим компонентом нарративного дискурса и выражена в речи целым комплексом лексических и стилистических средств, разнообразие которых обеспечивает успешность нарративного дискурса как акта коммуникации.

Литература

1. Бігунова Н. О. Рівневе подання концепту часу в усному нарративному дискурсі (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2003. 20 с.
2. Егоршина Н.В. Нарративный дискурс: Семиологический и лингвокультурологический аспекты интерпретации: Автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.19. Тверь, 2002. 43 с.
3. Кравченко Н. К. Нарратив как дискурс: категории, функции, методы исследования в ракурсе современного дискурс-анализа. Одеський лінгвістичний вісник, 2014. Вип. 4. С. 134-139.
4. Labov W., Waletzky J. Narrative analysis: oral versus of personal experience. Essays on the visual and verbal arts. Seattle: University of Washington Press, 1967. P.12 – 44.
5. Martin J.R. English text. System and structure. Oxford: Oxford University Press, 1992. 620 p.

*Голуб Ирина Дмитривна,
здобувач вищої освіти (Філологія). Прикладна лінгвістика,
факультету міжнародних відносин,
Тарасова Ольга Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри практики іноземної мови та методики викладання.*

Хмельницького національного університету

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ

Обрана тема є актуальною, оскільки в наш час надзвичайно популярними стають сервіси, які допомагають перекладати тексти з однієї мови на іншу. Великим недоліком є низька якість перекладу, над покращенням якого працює значна кількість науковців. Люди, які володіють мовами, трактують зміст написаного своїми словами, не прив'язуючись до структури першоджерела. Машини у свою чергу перекладають дослівно і навчили їх оперувати не словами, а образами досить складне завдання. Хоча за більш ніж 70 років існування машинного перекладу подолано значний шлях від статистичних методів до штучних нейронних мереж.

У сучасному світі часто доводиться користуватися іноземними мовами, перекладати велику кількість інформації (від повідомлень у соціальних мережах до текстів у діловому стилі). Труднощі викликані користування не лише однією мовою а багатьма, тобто мультилінгвальність сучасного світу. Зазвичай у таких ситуаціях використовуються різноманітні системи автоматизованого перекладу. Найпопулярнішими та найбільш якісними є Google Translate, PROMT та Microsoft Translator. Ці сервіси використовують для того, щоб пришвидшити процес перекладу (з їхньою допомогою він відбувається миттєво) та зробити його дешевшим, адже скористатися послугами фахівців дорого.

Кожен, хто хоч раз користувався згаданими сервісами, міг помітити не лише їх переваги, а й недоліки. Поміж переваг можна визначити такі: можливість краще зрозуміти суть тексту; переклад окремих фраз, речень або текстів з певною кількістю знаків; переклад на різноманітні мови; автоматичне корегування тексту мови оригіналу; граматично правильна структура мови перекладу тощо.

Машинний переклад на базі фраз – це найпростіша й найпопулярніша версія статистичного машинного перекладу, який сьогодні є основним інструментом і використовується у великих онлайн-сервісах з перекладу. Двомовний корпус під час перекладу використовується як база знань. Передбачається, що люди розкладають вихідний текст на фрази, потім перекладають ці фрази, а далі складають перекладний текст з фраз. Тобто мовні пари – тексти, що містять речення обома мовами, з/на які виконуватиметься переклад, можуть бути як варіантами написання двох пропозицій людиною – носієм двох мов, так і набором речень та їх перекладів, виконаних професійним перекладачем.

Наприклад, Google Translate підтримує такі функції: письмові переклади слів (переклад письмово слова чи тексту іноземною мовою); переклад веб-сайту (переклад цілої веб-сторінки обраною мовою); переклад документів (переклад документу, завантаженого користувачем у одному з форматів .doc, .docx, .odf, .pdf, .ppt, .pptx, .ps, .rtf, .txt, .xls, .xlsx); переклад мобільного додатка (у 2018 році Google представив свою нову функцію «натисни, щоб перекласти», яка зробила миттєвий переклад доступним всередині будь-яких додатків без виходу з нього); переклад зображення (ідентифікує текст у знімку, зроблену користувачами, і перетворює текст на екрані миттєво).

Серед ключових програмних продуктів Microsoft Translator: хмарний перекладач (служба автоматичного перекладу в хмарі, яка може використовуватися для створення додатків, веб-сайтів та інструментів, що потребують багатомовної підтримки); користувацький перекладач (дозволяє підприємствам, розробникам програм та постачальникам мовних послуг створювати системи нейронних перекладів, які розуміють термінологію, яка використовується у власному бізнесі та галузі); Live Feature (особистий універсальний перекладач, який дозволяє багатомовним групам до 500 чоловік, з багатьма видами пристроїв, мати особисто перекладені бесіди).

Проте існують певні недоліки. Перш за все, це недосконалість перекладу. Незважаючи на правильну граматичну структуру речення інші компоненти не повністю збережені. Також до негативної сторони можна віднести не відповідне вживання синонімів. Для прикладу розглянемо англійську мову. Вона насичена синонімами. Певні слова, такі як *pretty* (красивий для жіночого роду) та *handsome* (красивий для чоловічого роду), необхідно вживати у конкретному контексті, але онлайн-сервіси перекладу не завжди дотримуються цього. Вони не розрізняють коли і що потрібно вживати. Не менш важливим нюансом є й те, що для їх використання потрібне з'єднання з Інтернет-мережею, а іноді це становить проблему.

Науковці всього світу намагаються покращити сервіси автоматизованого перекладу. Щороку якість їхньої роботи зростає, переклад стає кращим. Щоразу додаються нові функції, які полегшують можливість при користуванні та заохочують користувачів використовувати їх.

Висновок. Проаналізувавши автоматизовані системи перекладу можна стверджувати, що вони стали популярні та потребують постійного розвитку. Незважаючи на те, що якість перекладу не найкраща, ними користується велика кількість населення. Внаслідок цього, науковці досі зацікавлені у розвитку систем автоматизованого перекладу й удосконалюють їхню роботу.

Література:

1. Машинний переклад, його переваги і недоліки / В. А. Крамаренко – 2017 - URL: <https://scipress.ru/philology/articles/preimushhestva-i-nedostatki-mashinnogo-perevoda-na-primere-populyarnykh-onlajn-perevodchikov.html>
2. Машинний переклад як складова підготовки майбутніх документознавців / І. Л. Бородкіна, Г. О. Бородкін // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2018. - №4 – с. 77-83.

Домбровская С.А.,

ЛЕКСИЧЕСКИЕ И ГРАММАТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА РЕАЛИЗАЦИИ ЗНАЧЕНИЯ ПРОТЯЖЕННОСТИ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ

По мнению Н.А. Бигуновой, темпоральное значение протяженности, наряду со значениями предшествования, последовательности, одновременности, кратности/однократности и временной локализованности являются конститuentами концепта времени [Бигунова, 12].

В настоящей статье предпринята попытка проследить, какие лексические и грамматические средства реализуют значение протяженности в англоязычном художественном дискурсе.

Согласно нашим наблюдениям, темпоральное значение протяженности образуют: грамматическая форма прошедшего длительного времени, лексема со значением протяженности, наречия и предложно-именные словосочетания, выступающие в синтаксической функции обстоятельств времени и образа действия.

Прошедшее время длительного разряда детализирует способ протекания действия, задерживаясь на определенном моменте и тем самым задерживая развитие сменяющихся действий, передаваемых основным грамматическим разрядом. Именно данная временная форма выражает в художественном дискурсе значение протяженности времени.

Прошедшее длительное выражает ряд сем: отнесенность действия к прошлому, длительность единичного действия, единичность действия, нелокализованность действия во времени. Рассмотрим реализацию данных сем на примерах из художественного дискурса:

- *But my little family was growing smaller and more fragile* [Parsons, 27].
- *And when she saw that he was looking at the pile of books she had in her lap, she tilted them slightly so he could read their titles* [Backman, 95].

По нашим наблюдениям, значение протяженности в дискурсе реализуют глаголы *to last, to continue, to slow* и прилагательные *long, slow*:

- *His joy lasted no more than ten minutes* [Backman, 85].
- *Ove continued avoiding his neighbors. He didn't want any problems with them* [Backman, 70].
- *Eventually the music would shift gear, the pace would **slow**, the crowd would begin to thin, making room for a more spacious dancing, for inner rhythms at the wall* [Evans, 11].
- *His days passed like this, slow and methodical* [Backman, 86].
- *Down the high street into the belly of Bell Green he went, light rain falling on his forehead, the smell of the **long** winter in the air, the sound of the early weekend sirens* [Evans, 146].

Наиболее активно значение протяженности реализуют наречия, функционирующие в качестве обстоятельств времени *lately, recently, briefly, long, slowly, rapidly, gradually, constantly* например:

- *Rune has been really ill **lately**, you see. They say it's Alzheimer's* [Backman, 52].
- *Not **long** after that, Alan moved out* [Evans, 16].
- *So I was **constantly** looking for the exit sign, trying doors, seeking a way out of this chaos* [Parsons, 140].

Кроме того, интенсивно используются предложно-именные группы, также функционирующие в качестве обстоятельств времени.

Протяженность с какого-то момента или вплоть до какого-то момента номинируется с помощью именных сочетаний с предлогами *for (for two Christmas holidays, for the weekend), from (from that time), before, after, since u until (after that, since then)*.

Сочетания с предлогами *by* номинируют момент, вплоть до которого действие было выполнено, а сочетания с предлогом *up to* обозначает момент, вплоть до которого действие длилось (*up to this moment*).

Темпоральное значение протяженности реализуют также словосочетания, обозначающие протяженность в часах, днях, частях суток, месяцах, годах и т.д. К ним относятся:

- Именные словосочетания: *all day, all night, months and months, all the time*;
- Предложно-именные словосочетания с предлогом *for*: *for a long time, for five hours, for several hours*;
- Предложно-именные словосочетания с наречием *more*: *for a couple of weeks more*;
- Предложно-именные словосочетания с временными предлогами *until last year, by then, by that time, by the third day, in those days, from that moment*, обозначающими начало, конец длительного действия или его протяженность.

Приведем несколько примеров из художественного дискурса:

- *He left the plot where once his parental home had stood, and he never looked back. Rented a little room from an old lady in town. Sat and stared desolately at the wall **all day*** [Backman, 52].
- *She should but could not offer him a biscuit, just the tea, which she stirred **for quite a long time**, as if the spoon had its own will, and placed on the dining table* [Evans, 76].
- *But by then they have all started walking back to the houses* [Backman, 150].

И наконец, значение протяженности эксплицируют глагольные словосочетания с глаголами *keep* и *remember* в сочетании с герундием:

- *Melissa **kept checking** on the food and went upstairs to put Blake down* [Evans, 50].
- *I **remembered driving** on them to see my dad getting sicker, my dad dying, the day of his funeral* [Parsons, 26].

Таким образом, в англоязычном художественном дискурсе темпоральное значение протяженности реализуют: грамматическая форма прошедшего длительного времени, наречия длительности и словосочетания, выполняющие функцию обстоятельств времени или образа действия, глаголы *to last, to continue, to slow*, прилагательные *long, slow* и глагольные словосочетания типа *keep/remember doing*.

Литература

1. Бігунова Н. О. Рівневе подання концепту часу в усному наративному дискурсі (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2003. 20 с.
2. Backman F. A Man Called Ove. London: Sceptre, 2014. 370 p.
3. Evans D. Ordinary people. London: Vintage Digital, 2018. 334 p.
4. Parsons T. Man and wife. London: Harper Collins Publishers. 307 p.

СТИЛІСТИЧНІ ФІГУРИ В ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

У світовій культурі є митці, що увібрали в себе живу душу народу, до них належить і велика українська поетеса Леся Українка. Незвичайний талант Лесі Українки привертає увагу дослідників уже багато років і це передусім відображено в працях Г. Аврахова, Л. Міщенко, Л. Кулінської, П. Тимошенка, О. Ставицького та ін. Дослідники приділяли увагу мові творів поетеси, особливостям стилю, засобам словесної образності та поетичному синтаксису. Своєрідність останнього зумовлена особливостями таланту письменника. Серед питань поетичного синтаксису особлива роль відводиться теорії стилістичних фігур, до яких належать повтори, паралелізм, інверсія, антитеза, риторичні запитання, звертання, асиндетон, полісиндетон.

Творчість Лесі Українки – це переплетіння роботи поета і художника, поета і музиканта, тому що її твори сповнені грою барв, мелодикою та динамікою. Наприклад, у циклах «Подорож до моря» та «Кримські спогади» за допомогою різних прийомів Леся Українка змалює картини різного стану моря.

Порівняємо,

В час гарячий полудневий

Виглядаю у віконце:

Ясне небо, ясне море,

Ясні хмари, ясне сонце [3].

Завдяки стилістичній фігурі повтору (повторюється слово ясне) поетеса передає тишу на морі та спокій.

Вдарить вал і гукне, мов з гармати,

Скрізь по березі гук залунає,

Хоче море човна розламати,

Трощить, ломить, піском засипає [3].

Завдяки прийому дієслівної градації поетеса змалює потужні пориви вітру, хвилі, які накочуються раз у раз на берег.

Не менш розповсюдженою у поетичній мові Лесі Українки є фігура антитези. І це не випадково, так як саме життя породжувало контрасти, які складали основу її творчості. В основі антитези (протиставлення) провідними є слова-антоніми.

Леся Українка іноді по-своєму осмислює і подає контрастні епітети, відходячи від традиційних прийомів вираження контрастних відношень.

Наприклад,

Ох, то ж за те, що восени,

Сумного, млистого поранку,

Я раз невчасно завела

Собі веснянку [3].

В даному зразку поетеса досить своєрідно протиставляє весну та осінь, досягаючи цим незвичного ефекту антитези: восени співати веснянку.

Цікаво простежити, як Леся Українка будує антитези з іменниками сльози та слово. Наприклад, «Палкі твої сльози точили холодне каміння», «Ми не сльїзми заплачемо – піснями», «Мертва ж бо я тепер, а тільки живі мої сльози». Слово у Лесі Українки може бути плідне, марне, даремне, добре, зловісне, веселе, мочазне, нудне, голосне.

Контрастність образу слова підкреслюється ще й паралелізмом:

То знов зривалися слова палкі, ворожі,

Мов грізні вироки всім тим, що кров лили,

В вінку палали кров'ю дикі рожі,

Слова, мов квіти ярї, цвілі [3].

Отже, проведений аналіз синтаксису поетичної мови Лесі Українки дозволяє сказати, що стилістичні фігури посідають значне місце в індивідуальному стилі письменниці.

Література:

1. Аврахов Г.Г. Художня майстерність Лесі Українки. Лірика / Г.Г. Аврахов. – К.: Рад. школа., 1964. – 233 с.
2. Лесин В.М., Пулинєць О.С. Словник літературознавчих термінів / В.М. Лесин, О.С. Пулинєць. – К.: Рад. школа, 1971. – 485 с.
3. Українка Леся. Твори: В 2-х т. Т. 1 / Леся Українка. – К.: Наук. думка, 1986. – 606 с.
4. Шаховський С.В. Леся Українка. Критико-біографічний нарис / С.В. Шаховський. – К.: Дніпро, 1971. – 134 с.

Пренько Я.О.,

*викладач кафедри загальноправових та соціально-гуманітарних дисциплін
Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ*

АПГРЕЙД МОВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Одним із провідних завдань викладача іноземної мови в закладах вищої освіти є набуття та розвиток іншомовної лінгвістичної компетентності професійного змісту здобувачами вищої освіти. Майбутні юристи повинні вільно володіти понятійним апаратом іноземної мови, постійно підвищувати рівень знань іноземної мови, а також вміти вирішувати професійні проблеми. Через парадигму навчання, орієнтоване на студентів, згідно з якою вони займають рівні позиції в навчальному процесі з викладачами і самі вирішують необхідність вивчення певних предметів. Це визначає необхідність розвитку орієнтованих на студентів технологій навчання, особливо при формуванні іншомовної лінгвістичної компетентності студентів-юристів на уроках іноземних мов у професійній галузі.

Апгрейд мовних навичок на заняттях з іноземної мови не завжди починається з розвитку усного мовлення – слухання та говоріння. Так, самостійним видом мовленнєвої діяльності, яке за своєю важливістю посідає одне з головних місць серед інших видів у процесі вивчення іноземної мови, вважають читання. До цієї думки схиляється багато науковців-практиків, серед них Фоломкіна С., Бородіна Г., Бовчалок Я., Дегтярьова Ю., Конопляник Л., Шумейко Н. розглядають читання в різних аспектах, а саме: інтенсивне читання, читання художніх текстів, читання науково-технічних текстів, робота з лексикою газетного матеріалу суспільно-політичної тематики, читання на іноземній мові в вищій школі юридичного спрямування. Відомо, що читання забезпечує значну базу необхідної для людини інформації [1, с.223].

Однак, важливо зазначити, що не всі із перерахованих видів навчальної діяльності можуть бути використані для підготовки здобувачів вищої освіти немовного профілю. Навчання говоріння вищезазначених груп має свою специфіку: воно повинно мати професійно орієнтований характер. Перші роки навчання присвячені підвищенню рівня у студентів загальних комунікативних мовленнєвих компетентностей (лінгвістичної, соціолінгвістичної, прагматичної). На старших курсах формуються професійно орієнтовані комунікативні мовленнєві компетентності для забезпечення вільного використання студентами мови професії. Навчаючи говоріння студентів юридичних спеціальностей, необхідно обирати такі види навчальної діяльності, що надають можливість моделювати ситуації професійної діяльності, за яких студенти вирішують професійно орієнтовані завдання засобами іноземної мови.

Іноземна мова за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти юридичного профілю вивчається як лінгвістична дисципліна, проте цей предмет не є основним для майбутніх юристів. Водночас іноземна мова вивчається як практична дисципліна, що передбачає спілкування, тобто читання, переклад та аналіз лексичного матеріалу, вивчення усталених виразів та вміння правильно будувати речення під час діалогу. На заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням студенти юридичного профілю вивчають дисципліну згідно навчальної програми, вдосконалюють свої знання, самостійно готують матеріали та презентації на заплановану тему, проводять дискусії, обмінюються думками, виховують комунікативну культуру та толерантність.

Сучасні технології навчання є невід'ємною частиною апгрейду лінгвістичної компетентності під час навчального процесу на заняттях з іноземної мови. До сучасних методів навчання належать [3, с. 159-160]:

- створення атмосфери, в якій студент/курсант почувається вільно і комфортно;
- стимулювання його інтересів, мотивація до практичного використання іноземної мови;
- заохочення через емоційний вплив на його почуття;
- стимулювання та активізація мови та творчих здібностей;

- спрямування на розвиток мовленнєвої компетентності самостійно на рівні інтелектуальних та емоційних можливостей;
- пропонування різних видів роботи серед аудиторії: індивідуальної, групової, колективної; стимулювання активності учнів, їх самостійності та творчості.

Особливу увагу слід приділити застосуванню імітаційно-ігрового підходу до організації навчальної діяльності під час занять з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Рольова гра на таких заняттях, яка імітує майбутню професійну діяльність, сприяє підвищенню професійних навичок та вмінь студентів, а також більш ефективно формує лінгвістичну компетентність учасників такої гри

Висновки. Лексика під час підвищення рівня мовної компетентності є найважливішою складовою для розвитку мовленнєвої діяльності: для слухання та говоріння, читання та письма, що визначає її важливе місце на кожному занятті з іноземної мови для професійної орієнтації у вищих навчальних закладах. Розвиток лексичних навичок у студентів постійно перебуває у полі зору викладача, результатом є засвоєння здобувачами вищої освіти немовного профілю програми лексичного мінімуму та тривале закріплення в їхній пам'яті активного словника на всіх етапах навчання.

Література

1. Коношляник Л. Особливості навчання читання англійською мовою в технічному вузі та його зв'язки з іншими видами мовленнєво-вої діяльності // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр. Вип. 11. Кн. 2. – К., 2004. – С. 223 – 225
2. Поняття мовної освіти в Україні - Режим доступу: [http:// http://www.mon.gov.ua/.](http://www.mon.gov.ua/)
3. Методика викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: Підручник / кол. автори під керівництвом С.Ю. Ніколаєва. - К.: Ленвіт, 1999. –320с.
4. Місце та роль самостійної роботи учнів у навчально-виховному процесі. Режим доступу: http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.pdf

Чакур Н.І.,

*магістрант I курсу факультету іноземних мов
Змаїльського державного гуманітарного університету*

ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК АМЕРИКАНСЬКОЇ РОМАНТИЧНОЇ НОВЕЛИ

Останнім часом в літературознавстві багатьох країн спостерігається підвищений інтерес до творчості американських письменників-романтиків XIX століття. Аналіз творів таких корифеїв американської романтичної прози, як Вашингтон Ірвінг, Натаніель Готорн, Ральф Емерсон, Едгар По, Герман Мелвілл і Генрі Джеймс займають тепер центральне місце в роботах багатьох вчених. Проблематика, представлена у творчості вищезгаданих авторів, знаходиться зараз на піку актуальності й отримує нове прочитання. Перебуваючи у процесі конститутивного переосмислення, в дослідницьку орбіту повертаються практично забуті (особливо радянським літературознавством) романи і коротка проза Америки XIX століття.

Велика увага починає приділятися американській романтичній новелі – жанру, який в той час культивувався особливо послідовно, і дослідження якого до сьогодення носили досить розрізнений характер.

В цілому, новела як жанр є явище неоднозначне, вчені до цих пір не можуть прийти до єдиної думки щодо її визначення. Однак, ці суперечки стосуються переважно європейської новели, яка має мало спільного зі своєю американською «тезкою».

Піонером американської новели був Вашингтон Ірвінг (1783-1859), а умовною датою народження новели в Америці можна вважати 1819 рік, коли письменник почав готувати до публікації свою збірку «Книга ескізів». В. Ірвінг першим трансформував стиль поширеною тоді журнальної прози в те, що ми зараз називаємо американською романтичною новелою. Не погоджуючись з типовими жанровими обмеженнями, письменник поступово вносив власні корективи. Як пише дослідник творчого доробку В. Ірвінга, засновник петербурзької школи американістики Ю.В. Ковальов «некваліфіковане абстрактне міркування, характерне для есе, він змішав з конкретним описом звичаїв, властивим малюнку, нерухомою картинністю пейзажної замальовки – з динамікою фольклорних легенд, дидактичну однолинейність людських типів – з романтичною індивідуалізацією характеру» [2, с. 6].

Перетворивши існуючі в той час жанри у власні варіації, В. Ірвінг, тим не менш, не придумує для них спеціальних термінів, а всі свої літературні експерименти він називає одним словом – «*tales*». До цього ж терміну вдавалися всі відомі сучасники та послідовники В. Ірвінга (Е. По «*Tales of Grotesques and Arabesques*», Н. Готорн «*Twice-Told Tales*», Г. Мелвілл «*The Piazza Tales*»). Визначення «*tales*» зберігається в американській літературі аж до 70-х років XIX століття, коли Генрі Джеймс запропонував замінити його на «*short story*».

Парадокс полягає у тому, що буквально «створивши» жанр новели, В. Ірвінг повністю обійшов естетику даного питання. Його «відкриття» носило радше інтуїтивний, ніж свідомий характер – письменник відчував, що для становлення справді національної літератури було недостатньо наявних жанрів і стилів, вона вимагає створення дуже специфічного, істинно національного жанру, який би увібрав у себе характер та звичаї Америки, її жителів. Цим жанром і повинна була стати новела.

Гідним наступником закладеної В. Ірвінгом традиції став Натаніель Готорн (1804-1864), що починав як новеліст. Облюбовуючи літературну форму, письменник орієнтувався на сучасного читача, з художнім смаком якого він познайомився, працюючи у різних журналах. За життя Н. Готорн випускає кілька збірок новел, одна з яких («Двічі розказані історії») завоювала любов публіки та принесла відносну популярність авторovi. В подальшому на основі цієї збірки Едгар По створить свою теорію жанру.

Незважаючи на літературну плідність в даному напрямку, Н. Готорн, так само як і В. Ірвінг, залишає осторонь естетику жанру. У передмових до двох збірок письменник ділиться побоюваннями щодо рівня своєї короткої прози та можливості негативної критики збоку читацької аудиторії, не виділяючи при цьому специфіки представлених творів [7, с. 587]. Читацької реакції Н. Готорн побоювався не без підстав: багато критиків вважали, що кількість дійсно хороших новел у нього не є великою, плюс наявність таких нісенітниць, як «Прогулянка маленької Енні», або сентиментальних історій на кшталт «Весільного дзвону», та оповідань з присмаком провінціалізму [4, с. 498].

Письменник не дотримувався суворих структурних принципів, а його головним завданням було зробити свої розповіді найбільш зрозумілими для публіки. Тим не менш, в тих новелах Н. Готорна, що міцно увійшли в класику світової літератури, можна виділити наступні риси, характерні для короткої прози письменника та американської новели в цілому:

- єдиний конфлікт;
- віддаленість у часі;
- елемент містики;
- алегорія як головний стилістичний прийом.

З триумвірату родоначальників американської романтичної новели (В. Ірвінг, Н. Готорн, Е. По) найзначніший доробок у теорію жанру внесе Е. По, розробивши естетичну систему новели.

Працюючи в якості критика в багатьох літературних виданнях, Едгар По (1809-1849) бачив всі недосконалості зразків короткою романтичної прози, що там публікуються. Письменник гостро відчував необхідність появи впорядкованої системи вимог, на яку змогли б опертися автори, культивуючи жанр новели. Е. По береться за здійснення цього завдання, «намагаючись розробити теорію жанру як такого, а не підвести фундамент під власну творчість» [3, с. 278]. Свої основні естетичні принципи він виклав у критичних статтях, присвячених творчості Н. Готорна (40-ві роки XIX століття). Їх суть можна звести до наступного:

- Новела повинна бути короткою. Довга новела – це вже не новела. Міра довжини твору визначається можливістю прочитати його «за один присід». Однак, в дуже короткій новелі буде неможливо глибоке та сильне враження.
- Єдність враження (ефекту), якого потрібно досягти для емоційного та інтелектуального впливу на читача.
- Структурне єдність новели – кожен сюжет подібний будівлі, де всі елементи взаємопов'язані.
- Єдність стилю, в основі якого єдність тону звучання. Єдність стилю досягається насамперед обмеженням емоційного спектру у всіх елементах оповідання.
- Оригінальність та новизна задуму, як важлива умова успіху. Новела – це журнальний жанр, його мета – привернути якомога більше читачів.
- Принцип достовірності оповіді (автор повинен завоювати довіру читача).

Завершальним етапом формування американської романтичної новели є творчість Генрі Джеймса (1843-1916). Г. Джеймса можна сміливо назвати приймачем готорновських традицій жанру. Примітно, що його перша новела побачила світ у 1864 році – це рік смерті Н. Готорна. Останній немов передав естафету молодшому поколінню для внесення в форму чергових коректив. Г. Джеймс починає писати новели в наслідуванні Н. Готорну, зберігаючи романтичні традиції та дотримуючись естетичної системи. Як результат, Г. Джеймс надає йому чіткість і вводить вживаний досі термін «*short story*».

Г. Джеймс пише, що новела – це «незліченні картинки моєї епохи, для яких я лише створюю рамку і натягну полотно», це «розповідь, що заснована на одному-єдиному епізоді» [5, с. 214, 221]. Він вважає її способом психологічного аналізу цікавої ситуації для групи чоловіків або жінок з різним темпераментом, зведених разом за певних обставин [9].

Дані дефініції чітко показують орієнтованість письменника на реалізм – течію, що зайняла лідируючі позиції кінці XIX століття. При цьому в його творчості залишається романтизм, але вже в якості «підводної течії», а стилістичний прийом алегорії приймає інші, нові форми.

Особливості та нововведення новелістики Г. Джеймса можна звести до наступного:

- морально-психологічна спрямованість (психологічний аналіз);
- реалістичний тип конфлікту із збереженням метафори та символу як головних стилістичних прийомів;
- відтворення життя через індивідуальну свідомість (розповідь від першої особи);
- «центральна свідомість»;
- прагнення до авторської нейтральності та посилення ролі діалогу;
- збереження значення суворой композиційної структури (Е. По);
- зведення до мінімуму містичного елементу;
- іронія.

Г. Джеймс довів до досконалості романтичну новелу, яка стала головною жанровою формою для Америки XIX століття. В наступному столітті вона втрачає свої позиції, перетворившись в реалістичний жанр.

Література:

1. Зверев А. Джеймс: пора зрелости // Иностранная литература. - М., 1999. - № 3.
2. Ковалёв Ю. В. Волшебный кубок Рипа ван Винкля // Ирвинг В. Новеллы (на англ. яз.). - М.: Прогресс, 1984. - С. 6-27.
3. Ковалёв Ю. В. Эдгар Аллан По: поэт и новелист. - Л.: Худ. лит., 1984. - 295 с.
4. Литературная история США. - М.: Прогресс, 1977. - Т. 1. - С. 489-515.
5. Маггисен Ф. О. Искусство размышления // Ответственность критики. - М.: Прогресс, 1972. - С. 214-231.
6. Морозова Т. Л. Художественный мир Генри Джеймса // Романтические традиции американской литературы XIX века и современность. - М.: Наука, 1982. - С. 310-345.
7. Hawthorne N. Selected Tales and Sketches. - USA, 1970. - 627 p.
8. www.feb.ru
9. www.bartelby.com

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Болховітіна Інна Андріївна,

студентка III курсу Полтавського юридичного коледжу

НЮУ імені Ярослава Мудрого,

науковий керівник: Шайхасва О.М.

РОЛЬ І МІСЦЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОКУРАТУРИ В СИСТЕМІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Однією із найбільших проблем при економічному зростанні держави та її демократичному розвитку є корупція, яка заважає повноцінній реалізації норм та свобод, зазначених у Конституції України. Для боротьби з корупцією створюються спеціалізовані органи, які наділені відповідними повноваженнями. Одним із таких новостворених органів є Спеціалізована антикорупційна прокуратура (далі – САП), проте її адміністративно-правовому статусу увага була приділена не достатня, що обумовлює актуальність роботи.

Вона існує, як суб'єкт реалізації державної антикорупційної політики в державі. Згідно з чинним законодавством САП наділена рядом завдань і функцій, які слід розглядати в якості складових її адміністративно-правового статусу. Її статус зафіксований у ст. 8-1 Закону України «Про прокуратуру» [1]. Призначенням САП у системі органів з протидії корупції є виконання функцій прокуратури у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень корупційної спрямованості. Слід зазначити, які саме функції покладено на САП: 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України; 2)

підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях; 3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом і пов'язаних із корупційними правопорушеннями [2]. У межах реалізації своїх функцій САП здійснює міжнародне співробітництво, а також співпрацює з іншими правоохоронними органами, зокрема з Національним антикорупційним бюро України. Вона здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування кримінальних правопорушень Національним антикорупційним бюро України; забезпечує швидке та повне розслідування Національним антикорупційним бюро України кримінальних правопорушень та оскарження незаконних судових рішень на стадії досудового розслідування і судового розгляду; прокурор САП підтримує публічне обвинувачення у суді у кримінальних провадженнях, що розслідувалися Національним антикорупційним бюро України [2]. Проаналізувавши функції, можна дійти такого висновку: не зовсім коректно виділяти їх окремо для САП, оскільки вона існує як структурний підрозділ Офісу Генерального прокурора, отже, вона апріорі не може здійснювати інші функції, ніж ті, які покладені на прокуратуру. Варто лише конкретизувати спеціалізацію САП та її предметну сферу діяльності, як спеціалізованої прокуратури. Нині корупція є гострою проблемою у суспільстві, тому САП є необхідним органом у системі прокуратури України. Для наочності викладення матеріалу варто звернутися до статистичних даних станом на 08.12.2020 рік. Міністерство внутрішніх справ України надало звіт за 9 місяців своєї діяльності, в якому зазначено, що за цей час було виявлено 2231 особу, яка вчинила кримінальні правопорушення, пов'язані з корупційними діями [3].

Взагалі при створенні САП було використано досвід європейських країн, наприклад Німеччини, де в прокуратурах окремих земель можуть створюватися спеціальні відділи для боротьби з корупцією [4].

Порівнюючи роль прокуратури у системі запобігання корупції при становленні України як незалежної держави, можна прослідкувати позитивну тенденцію удосконалення національного законодавства і орієнтування на досвід зарубіжних країн, які проводять активну боротьбу з корупцією. Проте, незважаючи на значні успіхи в системі органів прокуратури щодо запобігання корупції, все ж таки на сучасному етапі існують труднощі зумовлені незавершеністю антикорупційної реформи й організаційними недоліками. Однією з таких проблем є не досить достатня узгодженість між такими органами як НАБУ, САП, ДБР і Офісом Генерального прокурора під час передавання кримінальних проваджень, що пов'язано з недостатньою законодавчою визначеністю цієї процедури; визначення джерел матеріально-технічного постачання САП (такі джерела можуть бути пов'язані як із НАБУ, так і з Офісом Генерального прокурора). Варто також зазначити, що методика оцінки якості роботи прокурора дещо застаріла та не відповідає оновленим завданням, які були поставлені перед органами прокуратури.

Отже, зважаючи на наведені статистичні дані і досвід європейських країн САП є обов'язковим структурним елементом у системі прокуратури України, проте в її адміністративно-правовому статусі є певні неточності. Діяльність САП знаходиться на етапі вдосконалення у сфері протидії корупції, що зумовлено необхідністю приведення національної правоохоронної системи до європейських та міжнародних стандартів. Україна виконала частину рекомендацій інституцій ЄС, а також врахувала досвід провідних країн світу щодо протидії корупції та провела ряд заходів, які посилили антикорупційну діяльність. Проте, не зважаючи на позитивну динаміку і стрімкий розвиток САП, у неї є деякі недоліки, наприклад, недосконалість механізму взаємодії з іншими суб'єктами протидії корупції: НАБУ, ДБР, Національним агентством з питань запобігання корупції, які потрібно вирішувати не лише на законодавчому рівні, але й конкретно на практиці.

Література:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення 03.01.2021).
2. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру України Офісу Генерального прокурора: Наказ Офісу Генерального прокурора від 05.03.2020 р. №125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20#n33> (дата звернення 03.01.2021).
3. Звіт Міністерства внутрішніх справ України про стан протидії корупції за 9 місяців 2020 року за формою №1 – КОП від 08.12.2020 р. URL: https://mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm/ (дата звернення 06.01.2021).
4. Драган І. В. Роль прокуратури у протидії корупції: досвід Німеччини. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2015. № 2. С. 49-55.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ

Активний розвиток ринкових відносин та спрямованість державної політики на економічне зростання вимагають залучення все більших ресурсів, в тому числі і трудових. Саме їх можна вважати універсальним ресурсом у будь якій сфері економіки, як виробничій, так і невиробничій (сфера послуг). Актуальність теми економічної мотивації трудової діяльності працівників та її правового аспекту, зумовлена нагальною потребою підвищення ефективності праці персоналу.

У цілому, мотивація визначається науковцями як сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності, формують її поведінку і надають цій діяльності спрямованість на досягнення певних цілей [1]. Аналізуючи наведене вище твердження, можна зробити висновок про те, що мета мотивації трудової функції полягає створенні таких умов для активізації діяльності людини в наступних напрямках: старанність, посилення, наполегливість, сумлінність у виконанні трудової функції.

З точки зору юриспруденції поняття «мотивація праці» розкривається через окремі види такої стимуляції. Нормативно-правова база включає в себе такі законодавчі акти як: Конституція України, Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП України) введений в дію Законом УРСР «Про введення в дію Кодексу законів про працю Української РСР» № 322-VIII від 10 грудня 1971, Закон України «Про оплату праці» № 108/95-ВР від 24 березня 1995 року, Закон України «Про охорону праці» № 2694-XII від 14 жовтня 1992 року та інші нормативно-правові акти.

Вирізняють дві основоположні форми мотивації праці персоналу:

- матеріальну;
- нематеріальну.

Матеріальна мотивація – це засіб забезпечення матеріальних потреб працюючих у залежності від результатів їх колективної та індивідуальної праці. Заохочення видаються як у грошовому еквіваленті (премії, надбавки до зарплати, подвійна оплата роботи у святкові та неробочі дні, тощо), так і у не грошовому вигляді (оплата путівки в санаторій, видача подарункових сертифікатів тощо) [2]. З точки зору юриспруденції, питання матеріального заохочення праці співробітників регламентується, перш за все, ст. 2 та ст. 15 Закону України «Про оплату праці», відповідно до якого, премії, надбавки та доплати визнаються додатковою заробітною платою, тобто винагородою за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці [3]. Такі виплати зазначаються у трудовому та/або колективному договорі (укладається між власником підприємства або уповноваженою ним особою та співробітниками) та відбуваються у строки та в розмірах, визначених власником суб'єкту господарювання.

Нематеріальна мотивація – заснована на моральних та духовних цінностях людини, цінуванні людиною своєї праці та усвідомленні її важливості [2]. Прикладами нематеріальної мотивації праці персоналу є поліпшення умов праці, зміна робочого розкладу, надання додаткових відгулів і т. д. Поліпшення умов праці та побуту персоналу є безпосереднім обов'язком власника або уповноваженого ним органу, відповідно до ст. 141 КЗпП України [4]. Зміна робочого розкладу відображається, перш за все у скороченні тривалості роботи на передодні святкових, неробочих та вихідних днів. Згідно із ст. 53 КЗпП України напередодні святкових і неробочих днів тривалість роботи працівників скорочується на одну годину. Також закон передбачає надання працівнику творчої відпустки (ст. 77 КЗпП України) та відпустки для участі працівника у змаганнях. Творча відпустка надається працівникам для закінчення дисертаційних робіт, написання підручників та в інших випадках, передбачених законодавством [4]. Відпустка для підготовки та участі в змаганнях надається працівникам, які беруть участь у всеукраїнських та міжнародних спортивних змаганнях (ст. 77¹ КЗпП України) [4]. Такі відпустки стимулюють працівників брати активну участь у науковій та спортивній діяльності, що, в свою чергу є надзвичайно корисним для працівника, зокрема, та для підприємства.

Підсумовуючи усе вище сказане можна зробити висновок: правильно підібраний під потреби суб'єкта господарювання механізм мотивації праці персоналу є досить важливим оскільки може значно підвищити ефективність не лише працівників, але підприємства в цілому. Правильне правове регулювання запровадження стимуляції праці персоналу є досить важливим, оскільки забезпечує власника підприємства від санкцій з боку органів державної влади, а також є гарантією реалізації відповідного виду мотивації, а, отже, забезпечення прав та законних інтересів співробітників.

Література:

1. Чобіток В. І., Дибаліна С. В. Формування системи мотивації працівників напромилових підприємств: теоретичний аспект. Економіка і регіон ПолтНТУ. 2015. Вип. №3 (52). С. 71-76;
2. Єрмаков О.Ю. Економіка і підприємництво, менеджмент : навчальний посібник. Київ : НУБіП України, 2013. 353 с.;
3. Про оплату праці : Закон України » № 108/95-ВР від 24 бер. 1995р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-ВР> (дата звернення 18.03.2020);
4. Кодекс законів про працю України : Закон України № 322-VIII від 10 груд. 1971. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 18.03.2020).

*Давиденко А.В.,
студентка IV курсу факультету економіки і права
Київського національного лінгвістичного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАСЛІДКІВ ВИЗНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ДОГОВОРІВ НЕДІЙСНИМИ

На сучасному етапі розвитку господарських правовідносин господарський договір є однією з основних підстав виникнення господарських зобов'язань. Правовідносини, пов'язані із застосуванням наслідків недійсності господарських договорів, регулюються декількома нормативно-правовими актами. У свою чергу це призводить до виникнення колізій при вирішенні тих чи інших питань, виникає потреба у встановленні належного правового регулювання застосування наслідків визнання недійсності господарських договорів.

У відповідності до ч. 1 ст. 174 Господарського кодексу України (надалі за текстом — ГК України) господарські зобов'язання можуть виникати з господарського договору та інших угод, передбачених законом, а також з угод, не передбачених законом, але таких, які йому не суперечать [1].

Однак, варто зазначити, що чинне законодавство України не містить точного визначення поняття господарського договору, а також не містить переліку умов, яким має відповідати господарський договір, що призводить до існування своєрідної прогалини.

Згідно ч.2 ст. 4 ГК України, особливості регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання визначаються ГК України. Проте, необхідно враховувати, що ч.7 ст. 179 ГК України закріплено, що господарські договори укладаються за правилами, встановленими Цивільним кодексом України (надалі за текстом — ЦК України) з урахуванням особливостей, передбачених ГК України, іншими нормативно-правовими актами щодо окремих видів договорів [1]. Отже, при визнанні господарських договорів недійсними та застосування наслідків недійсності таких договорів суди мають керуватися відповідними положеннями ЦК України, але враховуючи особливості норм ГК України.

Господарський договір за своєю правовою природою є правочином. У постанові Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 р. № 11 «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» зазначено: правочин може бути визнаний недійсним з підстав, передбачених законом.

Вирішуючи спори про визнання господарських договорів недійсними, господарський суд повинен встановити наявність фактичних обставин, з якими закон пов'язує визнання таких господарських договорів недійсними на момент їх вчинення (укладення) і настання відповідних наслідків.

Ст. 208 ГК України закріплені наслідки визнання господарських зобов'язань недійсними. Серед таких наслідків виділяють реституцію (односторонню, двосторонню), конфіскацію.

Варто зазначити, що за встановленої під час судового розгляду неможливості повернути одержане за правочином майно у натурі (через його втрату, псування, істотну зміну тощо) набувач повинен відшкодувати вартість майна за цінами, які існують на момент відшкодування. З метою такого відшкодування заінтересована особа (одна зі сторін), у тому числі, але не виключно, третя особа, вправі звернутися до набувача з окремою позовною вимогою [2].

У разі застосування реституції за недійсним договором, у якому не встановлена вартість майна і вона не може бути визначена виходячи з його умов, така вартість визначається виходячи із звичайних цін, що склалися на момент укладення договору. [3]

Звичайними є ціни, які за подібних обставин зазвичай сплачувалися за аналогічне майно у відповідний момент часу у відповідному регіоні. Доведення рівня таких цін покладається на особу, яка заявила вимогу про відшкодування вартості майна. [2]

Фактично, оскільки при визнанні господарських договорів недійсними застосовуються положення ЦК України, то наслідками визнання господарських договорів може також бути відшкодування заподіяних збитків, а також відшкодування моральної шкоди.

Наслідки недійсності господарського договору підлягають застосуванню лише стосовно сторін даного договору, тому на особу, яка не є стороною договору, не може бути покладено обов'язок повернення майна за цим договором. Проте, у відповідних випадках майно може бути витребувано від особи, яка не є стороною недійсного правочину, зокрема, від добросовісного набувача, згідно цивільного законодавства України. [3]

Отже, варто підсумувати: на даному етапі наявна необхідність детально сформулювати процедуру застосування наслідків недійсності господарського договору як виду господарського зобов'язання. Окрім цього, буде доречним визначити поняття «господарський договір», визначити на законодавчому рівні умови, за наявності яких господарський договір буде вважатися недійсним.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України: станом на 24 листопада 2020 р. / Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15>;
2. Постанова Пленуму Вишого господарського суду України № 11 «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» від 29.05.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011600-13>;
3. Цивільний кодекс України: станом на 24 листопада 2020 р. / відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44, ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15>

*Кардаш О.Я.,
студент 6-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ «ФАНТОМНИХ» ПАТРУЛІВ НА АВТОДОРОГАХ УКРАЇНИ

Досвід передових практик у сфері безпеки дорожнього руху доводить, що на ряду з системою автоматичної фіксації, повинні працювати системи фіксації правопорушень у неавтоматичному режимі. Одним із ефективних методів – фіксація поліцейськими у русі поліцейського авто.

У грудні 2020 року Державне агентство інфраструктурних проєктів повідомило про закупівлю першої партії у кількості чотирьох автомобілів чеського виробництва, які обладнані комплексами фіксації порушень у попутньому та зустрічному напрямках «Фантом». Дана закупівля проводиться на виконання державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року, затвердженої Постановою Кабінету міністрів України від 25 квітня 2018 року [1].

За повідомленням Департаменту патрульної поліції Національної поліції України впродовж 2021-2023 рр. планується придбати 300 патрульних автомобілів «Фантом», із концентрацією їх у населених пунктах, де функціонують підрозділи патрульної поліції.

Головною відмінністю системи «Фантом» від інших пристроїв є те, що вона буде фіксувати порушення під час руху і без попередження. Крім фіксації порушення швидкості руху автівок, які їдуть у попутному або зустрічному напрямках, комплекси зможуть автоматично перевіряти машини в пошукових реєстрах. Зокрема, система зможе перевіряти номерні знаки-двійники і знищені знаки, виявляти авто, що перебувають у розшуку поліції та Державної виконавчої служби [2].

У вимогах до характеристик придбаних пілотних машин марка авто не зазначається, але вказані технічні дані. Йдеться про повнопривідний кросовер білого, сірого або чорного кольорів з автоматичною коробкою передач та об'ємом двигуна не менше 2 літрів.

Особливістю даних автомобілів є відсутність традиційних пробіскових маячків на даху автомобіля. Автомобілі оснащені спеціальними світловими сигнальними пристроями синього та червоного кольору,

що встановлені під захисною решіткою радіатора на передньому бампері, у салоні автомобіля перед вітровим склом на силіконовому тримачі та в салоні на задньому склі [3].

Також кожен автомобіль матиме сигнальні гучномовні пристрої та сучасні автомобільні радіостанції.

У 1971 році New York Times писала про результати успішного експерименту в поліції. Упродовж чотирьох років у США близько 6 тисяч автомобілів **оснастили** комп'ютерним електронним приладом Vascag.

Система Vascag, яка була винайдена Артуром Маршаллом, річмондським брокером нерухомості, і виготовлена Федеральною корпорацією знаків та сигналів:

- вимірює відстань у футах між двома точками, вибраними поліцейським оператором, на основі даних, наданих спідометром поліцейської машини;

- вимірює скільки секунд потрібно автомобілю водія, щоб проїхати між двома точками;

- миттєво обчислює середню швидкість транспортного засобу, ділячи пройденої відстань на кількість пройденого часу;

- вказує швидкість транспортного засобу на маленькому комп'ютерному терміналі зчитування даних у патрульній машині [4].

"Фантомні" патрулі працюють у деяких країнах Євросоюзу – в Іспанії, Польщі, Словаччині, Литві, Німеччині, на Кіпрі.

У Польщі це BMW, які, на відміну від інших поліцейських машин KIA, не мають жодних розпізнавальних знаків. Такі поліцейські машини неможливо розпізнати в потоці, але як тільки водій порушує правила, під решіткою радіатора BMW загоряються синьо-червоні маячки. Крім того, автомобіль обладнаний камерою та радаром, що дає можливість водію подивитися відеоповтор свого порушення на місці події [5].

У деяких країнах як альтернативу на автомобілях-фантомах використовують знімний пробісний маячок, що кріпиться на даху авто за допомогою магніту.

Перехитрити мобільну систему фіксації швидкості буде складніше, тож держава або отримає більш дисциплінованих водіїв, або збільшить надходження коштів до бюджету.

Література:

1. «Поліція впроваджує нові засоби для виявлення порушників на дорогах - «фантомні патрулі» - - <mvs.gov.ua> [сайт] - URL: https://mvs.gov.ua/ua/news/33839_Policiya_vprovadzhu_novi_zasobi_dlya_viyavlennya_porushnikiv_na_dorogah_fantomni_patruli.htm.

2. «Поліцейські «фантоми»: які автомобілі полватимуть за порушниками» - - <thepage.ua> [сайт] - URL: <https://thepage.ua/ua/auto/policejski-fantomi-yaki-avtomobili-polyuvatimut-za-porushnikami>.

3. «Держагентство купило позашляховики по мільйону, з яких по-новому будуть відслідковувати водіїв-порушників» - <nashigroshi.org> [сайт] - URL: <http://nashigroshi.org/2020/12/17/derzhahentstvokupulyo-pozashliakhovyky-po-mil-yonu-z-iakykh-po-novomu-budut-vidsidkovuvaty-vodiiv-porushnykiv/>.

4. «Поліція використовує комп'ютерний таймер для ловлі порушників швидкості» - <nytimes.com> [сайт] - URL: <https://www.nytimes.com/1971/10/10/archives/police-utilizing-a-computer-timer-to-catch-speeders.html>.

5. «Камери – це ще не все. Як автофантоми будуть ловити порушників» - <pravda.com.ua> [сайт] - URL: <https://www.pravda.com.ua/publications/2020/12/14/669126/>.

Квітко В.В.,

*аспірант кафедри цивільного права
Запорізького національного університету*

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Середовище існування підприємництва в Україні на сьогоднішній день є досить таки зарегульованим та неоднозначним, саме з точки зору законодавчих актів та норм. Звісно, необхідно розуміти, що Україна тривалий час перебувала у складі радянського союзу і тим самим не могла будь-яким чином взагалі розвивати сферу приватного підприємства. Це, безумовно залишило свій відбиток у вигляді відсутності значного досвіду та практики як законодавчого урегулювання бізнесу так і безпосередньо досвіду у представників підприємництва тощо. Але разом з тим, якщо брати останні роки, то світові тенденції швидко змінюються, з'являються нові технології та способи управління та координації тощо. При цьому

українське законодавство, яке часом фундаментально не змінювалося більше двадцяти років, негативно впливає на процес швидкого та безболісного слідування за світовими трендами українським бізнесом.

Як вбачається, головна проблема полягає у тому, що зміни якщо й вносяться до законодавства, то вони стосуються дещо другорядних питань, хоча й важливих. Це, зокрема, питання реєстрації нового бізнесу, відміна деяких бюрократичних етапів отримання дозвільних документів тощо. А що стосується фундаментальних питань, то тут виникають проблеми. Але саме ці питання в першу чергу хвилюють представників підприємництва, адже їх не вирішення та ігнорування призводить до того, що бізнес не має можливості конкурувати на рівних з зарубіжними компаніями, їхніми продуктами та послугами. І питання не у якості цих продуктів або сервісу, питання у наявності різноманітних або законодавчих суперечностей та невідповідностей, або пробілів та колізійних норм. Все це у своїй сумі не дозволяє бізнесу концентруватися виключно на процесі безпосередньої діяльності, й приходиться займатися другорядними, організаційними питаннями. Як наслідок – ми отримуємо значну кількість прикладів, коли громадяни України «переносять» або із самого початку створюють бізнес в іноземній юрисдикції, де законодавство зрозуміле, просте й однозначне. В свою чергу – це прямо впливає на економіку України, наповнення бюджету тощо.

І. В. Петряк у своєму дослідженні звертає увагу на окремий, але надзвичайно популярний та прогресивний сектор підприємництва – ІТ індустрію. На його переконання, які підкріплені аргументами – статистика та безпосередні настрої представників бізнесу, які можна зустріти у нього в роботі, переважна більшість тих, хто має бажання заснувати свою ІТ компанію обирають країни, де вони будуть впевнені, що у майбутньому не будуть мати справу з рейдерським захопленням, безкінечними та безпідставними перевірками силових структур та необґрунтованими податковими ставками [2].

В Україні – все вище перелічене не те щоб зустрічається, а є звичайною річчю. О. О. Курченко лише підтверджує, що всі ті, хто все ж здійснює свою підприємницьку діяльність у сфері інноваційних технологій на території України – дуже добре орієнтується у всіх цих питаннях і намагається протистояти цьому [1, с. 83-85]. Проте, нажаль, дуже часто все ж вирішують перейти у іншу юрисдикцію і на кінець почати займатися виключно розвитком своїх проєктів.

Головні причини, які й слугують існуванню всіх тих та інших негативних явищ, які були описані вище, наявні, в першу чергу, у законодавстві. І. В. Петряк також наголошує на тому, що цивільне законодавство має чималу кількість норм, які просто є застарілими та абсурдними.

Що стосується питання захисту інтелектуальної власності, то тут взагалі важко щось говорити позитивне. Адже у Цивільному кодексі України наявні лише фундаментальні, основні норми, які лише декларують певні моменти, хоча й при цьому вони також позбавлені актуальності та повноти, взяти хоча б той факт, що не має якісно виписаних норм щодо згоди передати в оренду об'єкт інтелектуальної власності. А сама ця норма є основоположною для великого різноманіття хмарних сервісів, які на сьогоднішній день у великій кількості працюють в Україні й представити певні свої продукти тощо [4].

Закон України «Про авторське право та суміжні права», який по суті являється головним у сфері захисту інтелектуальної власності прийнятий у далекому 1993 році. Звісно, цей законодавчий акт має велику кількість поправок, але з огляду на ті зміни у сфері інноваційних технологій, які відбулися й за останні роки й продовжують значними темпами відбуватися й зараз, все ж питання нового, якісного та сучасного законодавчого акту – стоїть дуже гостро [3].

Отже, з огляду на вищесказане, можна підсумувати, що на сьогоднішній день Україна потребує якісних та основоположних змін законодавства у сфері розвитку підприємництва. Адже тільки такі кроки, як розроблення та впровадження фундаментально нових та сучасних законодавчих норм діяльності бізнесу, можуть дати можливість українському підприємництву розвиватися на рівні світових трендів.

Література:

1. Курченко О.О. Становлення та розвиток стартапів в Україні: проблеми та шляхи вирішення. Український соціум. 2016. №2 (57). С.80-87.
2. Петряк І.В. Перспективи підвищення інвестиційної привабливості економіки України в сучасних умовах. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/NzIubp_2013_11_38.pdf (дата звернення: 28.12.2020).
3. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року: за станом на 22 липня 2018 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 28.12.2029).
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV : за станом на 01 січня 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356. (дата звернення: 28.12.2029).

ОБЛАСНІ ДЕРЖАВНІ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

У умовах децентралізації важливу роль для ефективного управління державою відіграє взаємодія між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Збільшення повноважень органів місцевого самоврядування дозволило місцевим громадам якісніше та швидше вирішувати локальні проблеми, планувати розвиток регіонів та звітувати за свої дії безпосередньо перед членами громад. У той самий час органи державної влади отримали можливість зосередитися на загальнодержавних питаннях.

Однак органи місцевого самоврядування не можуть існувати окремо від органів державної влади. Місцеві та державні органи влади знаходяться у постійній взаємодії. Варто зазначити, що місцеве самоврядування не є окремою гілкою влади. Повноваження місцевого самоврядування визначаються законом, а в деяких країнах і Конституцією. Місцеве самоврядування по суті є наслідком децентралізації виконавчої влади.

Конституція України визначає, що виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації. Особливості здійснення виконавчої влади у містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

Теоретичну основу дослідження склали наукові праці В. Авер'янов, О. Антонова, С. Вирового, І. Грицяка, В. Малиновського, О. Оболенського, С. Серьогіна, Г. Ситника, А. Ткачука та ін.

До регіонів в Україні відносять Автономну республіку Крим та 24 області. Особливий статус, який частково можна вважати регіональним, належить містам Київ та Севастополь.

Україна за Конституцією є унітарною державою, тому регіонам України не належить компетенція, яка є притаманною для федеративних країн. Проте українські регіони мають достатньо повноважень щодо формування власного бюджету, власних стратегій розвитку та бюджетних програм, адже вони мають свої доходи як частину від загальнодержавних податків та зборів. Такий підхід не є характерним для унітарної держави.

У системі органів та посадових осіб не існує принципу «вертикалі» і органи, і посадові особи районного рівня, не кажучи вже про рівень територіальних громад, не є підлеглими голові ОДА чи просто ОДА. Система взаємовідносин тут будується на основі розподілу повноважень між такими органами, які встановлюються законом, а також неформальних комунікацій та вміння спілкування голови ОДА із керівниками органів різних рівнів адміністративно-територіального устрою.

Відповідно до ст. 118 Конституції України, склад місцевих державних адміністрацій формують голови місцевих державних адміністрацій. Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України. Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень відповідальні перед Президентом України і Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня. [1]

Рішення голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, іншим актам законодавства України, можуть бути відповідно до закону скасовані Президентом України, або головою місцевої державної адміністрації вищого рівня.

Відповідно до ст. 119 Конституції України, місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують:

- 1) виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади;
- 2) законність і правопорядок; додержання прав і свобод громадян;
- 3) виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин – також програм їх національно-культурного розвитку;
- 4) підготовку та виконання відповідних обласних і районних бюджетів;
- 5) звіт про виконання відповідних бюджетів та програм;
- 6) взаємодію з органами місцевого самоврядування;
- 7) реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідними радами повноважень. [1]

Верховна Рада України досить довго не могла ухвалити нову Конституцію після здобуття в 1991 році незалежності передусім через відсутність консенсусу політичних та регіональних еліт. Тому швидке її

ухвалення в червні 1996 року привело до цілої низки досить несподіваних компромісів та суперечливих формулювань окремих статей Конституції.

Зокрема, А. Ткачук зазначає, що в першу чергу це стосується норм, що регулюють адміністративно-територіальний устрій та організацію влади в територіях.

«Бажання тодішнього Президента України зберегти впливи на регіональну владу призвели до того, що місцеві державні адміністрації отримали досить дивний, як на сьогоднішній час, конституційно-правовий статус – орган виконавчої влади і водночас майже виконавчий орган відповідно районної та обласної ради», – вважає А. Ткачук [4, с. 16].

Більш детальніше діяльність обласних державних адміністрацій в системі публічних органів влади України регламентує Закон України «Про місцеві державні адміністрації». Зокрема, частина 1 статті 28 цього закону встановлює, що для реалізації наданих повноважень місцеві державні адміністрації мають право проводити перевірки стану додержання Конституції України та законів України, інших актів законодавства органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами, керівниками підприємств, установ, організацій, їх філіалів та відділень незалежно від форм власності і підпорядкування по напрямках, визначених статтею 16 цього Закону, а також звертатися до суду та здійснювати інші функції і повноваження у спосіб, передбачений Конституцією та законами України [3].

В цілому, місцеві державні адміністрації є важливою ланкою, що забезпечує системну діяльність усієї виконавчої влади в Україні, адже рішення центральних органів виконавчої влади, державні програми реалізуються в територіях і за їх успішність по суті несуть відповідальність саме місцеві державні адміністрації.

Список використаних джерел та літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254к/96ВР / Верховна Рада України. URL: <http://bit.ly/2MdmDwm>
2. Обласна державна адміністрація // Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К., 2002. Т. 4 : Н – П. 720 с.
3. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-ХІV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/586-14>
4. Ткачук А. Ф. Обласна державна адміністрація: короткий огляд статусу та можливостей у сучасних умовах. К., 2019. 58 с.

Лужецька Т.І.,

*аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ІНСТИТУТ ПІДСЛІДНОСТІ ЗА СТАТУТОМ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА 1864 РОКУ

Внаслідок проведеної імператором Олександром II судової реформи та прийняття у 1864 році Статуту кримінального судочинства (далі - Статут), кримінальне процесуальне законодавство та судоустрій Російської імперії, до якої на той час входила і Україна, зазнали колосальних змін. Запровадження інституту судових слідчих, відокремлення попереднього слідства від поліції та його процесуальна незалежність, відділення судової влади від адміністративної, закріплення демократичних засад та окремих інститутів кримінального процесуального права, гласність, усність, змагальність та безпосередність процесу, вільна оцінка доказів, забезпечення дотримання прав і свобод людини тощо стали підґрунтям та суттєво вплинули на розвиток інституту підслідності.

Уведення спеціальних посадових осіб для проведення попереднього слідства, які на той час відносилися до судової гілки влади, забезпечувало дотримання запроваджених судовою реформою демократичних принципів процесу, механізму забезпечення прав і свобод людини.

Досліджуючи підслідність в контексті Статуту, варто зазначити, що в ньому відсутнє його законодавче визначення та закріплення як одного із інститутів кримінального процесуального права, що забезпечує розподіл кримінальних справ між органами, які здійснюють досудове розслідування. Разом з цим, Статут містить низку правових норм, в яких проявляються ознаки, що характеризують вказаний інститут.

Слід зазначити, що інститут підслідності на той час був тісно пов'язаний із інститутом підсудності, тож визначення суб'єкта, який здійснюватиме попереднє слідство залежало саме від врегульованих Статутом правил підсудності.

Відповідно до судової реформи, судова система складалася із місцевих (мирові судді та з'їзди мирових суддів) і загальних (окружні суди та судові палати) судів. Мирові суди, як суди першої інстанції, розглядали справи про проступки та дрібні злочини, за які передбачалося покарання у вигляді зауваження, попередження, штрафу до 300 рублів, арешт до шести місяців або ув'язнення до одного року. Досудове дізнання у кримінальних справах, що підсудні мировим судам проводилось поліцією, хоча і не було обов'язковим у кожному конкретному випадку.

У справах, що підсудні мировому судді, повноваження поліції на проведення дізнання значно ширші, ніж її повноваження у справах, що підсудні загальним судам. Поліція мала право проводити огляд, освідчування, обшуки, навіть допитувати осіб, тобто проводити дії, які розглядаються Статутом кримінального судочинства як слідчі [1, с. 777].

Зовсім по іншому проводилось попереднє слідство в окружних судах. Окружним судам, як судам першої інстанції, були підсудні всі (за деякими винятками) кримінальні справи, вилучені з відання мирових судів (ст. 200) [2].

Статтею 208 Статуту визначалось, що будь-яке злочинне діяння, окрім тих, які зазначені в законі, досліджується в тій місцевості, де воно вчинено і судиться в тому суді, якому місцевість ця підвідомча [2].

Відповідно до ст. 249 Статуту, попереднє слідство про злочини та проступки, які підсудні окружним судам, проводиться судовими слідчими при сприянні поліції та під наглядом прокурора і його товаришів [2].

Як зазначає Чельцов-Бебутов М.А., одним із основних положень, які були проголошені при проведенні судової реформи, були відокремлення «обвинувальної влади» від судової і надання попередньому слідству характеру судової діяльності.

Розслідування справ було покладено на судового слідчого, який хоча і не мав формально звання «судді» («слідчий суддя» французького процесу), але знаходився в організаційному та процесуальному підпорядкуванні окружного суду, а не прокурора. [1, с. 780].

За загальним правилом, кожен судовий слідчий проводить попереднє слідство у визначеному йому ділянці повіту чи міста. Судовий слідчий по законним приводам розпочинає слідство у разі: 1) коли злочин вчинено на визначеній йому території; 2) коли злочин вчинено в іншому місці, але виявлено на визначеній йому території, і 3) коли на визначеній йому території перебуває обвинувачений чи підозрюваний в злочині, яке вчинено в іншому місці (ст.ст. 288-289) [2].

Враховуючи взаємозв'язок між інститутами підслідності та підсудності, можна стверджувати, що у вищезазначених нормах розкриваються ознаки, які притаманні територіальній підслідності.

Водночас з новою системою судоустрою продовжували діяльність станові суди для духівництва, військовиків, селян. Існував Верховний суд, який розглядав справи щодо вищих цивільних посадових осіб, генералітету, придворної аристократії [3, с. 225]. Тому, крім загальних правил проведення дізнання поліцією та попереднього розслідування судовими слідчими, Статут регулював і особливі порядки щодо певних категорій справ.

Так, Книга третя Статуту «Винятки із загального порядку кримінального судочинства» містила категорії справ щодо яких попереднє слідство та судовий розгляд здійснювалось із певними особливостями. До них належали справи щодо релігії, проти майна та доходів державної казни, проти громадського благоустрою, державні та посадові злочини, справи щодо адміністративного управління, злочини змішаної підсудності військової і цивільної [2].

Попереднє слідство щодо окремих категорій справ здійснювалось як судовими слідчими так і іншими суб'єктами, що уповноважені були на його проведення. Наявність норм в Статуті, якими регламентувалася їхня діяльність за характером вчиненого злочину, дає можливість стверджувати про прояв предметної підслідності.

Зокрема, у статті 1037 Статуту зазначалося, що попереднє слідство у справах про державні злочини проводиться одним із членів судової палати за призначенням старшого її голови за особистої участі прокурора палати або його товариша [2].

Статтею 1063 Статуту визначалось, що попереднє слідство у справах про державні злочини, які підвідомчі верховному кримінальному суду (п. 2 ст. 1030), проводиться одним із senatorів касаційного департаменту Сенату. [2].

Підсумовуючи вищевикладене, судова реформа 1864 року та прийняття Статуту кримінального судочинства кардинально змінили кримінальне процесуальне право. І хоча на той час не було законодавчого закріплення інституту підслідності, запровадження інституту судового слідчого та розподіл справ між органами, які уповноважені на здійснення попереднього розслідування підтверджують формування підслідності як самостійного інституту кримінального процесуального права.

Література:

1. Чельцов-Бебутов М.А. Курс уголовного-процессуального права. Очерки по истории суда и уголовного процесса в рабовладельческих, феодальных и буржуазных государствах. СПб.: Равена, Альфа, 1995. 846 с.
2. Устав уголовного судопроизводства от 20.11.1864. URL: <https://constitution.garant.ru/history/act1600-1918/3137/> (дата звернення 18.01.2021).
3. Історія держави і права України: підручник/ П.П. Захарченко. Київ: Атіка, 2005, 367 с.

*Малимон В.Г.,
головний судовий експерт відділу судової експертизи,
Стрельбицький В.Ю.,
судовий експерт відділу судової експертизи.*

*Черкаський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України*

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР НА ПРИКЛАДІ КУКУРУДЗИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ У ПІДРОЗДІЛАХ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС

Серед об'єктів судово-товарознавих експертиз, які досліджуються в підрозділах Експертної служби МВС впродовж останніх років значне місце займають зернові культури.

Зерно є важливим продуктом як рослинництва, так і усього сільськогосподарського виробництва, основою харчування людини, необхідною кормовою базою для розвитку продуктивності тваринництва. Ринок зерна – це серце ринку продовольчих товарів [1, с.7].

Відповідно до Закону «Про зерно та ринок зерна в Україні»: зерно - плоди зернових, зернобобових та олійних культур, які використовуються для харчових, насінневих, кормових та технічних цілей [2].

Розрізняють наступну класифікацію зернових культур:

1) за ознаками переважаючого використання зерна:

- продовольче (використовується для переробки та виготовлення харчових продуктів);
- технічне (призначене для промислової переробки на інші продукти (спирт, крохмаль, медичні препарати тощо);

- фуражне (для годівлі худоби та птиці у вигляді комбікормів, дерті тощо);

- насіння (посівний матеріал), що використовується для сівби;

2) за ботанічними ознаками: злакові; гречані; бобові.

Найважливіше значення мають злакові культури, які поділяють на справжні і несправжні. До перших належать пшениця, жито, ячмінь та овес; до других (просоподібних) - просо, кукурудза, сорго і рис. У родині злакових розрізняють культури голозерні (пшениця, жито, кукурудза) і плівкові (ячмінь, рис, просо, овес). За строками сівби хлібні злаки поділяють на озимі та ярові.

Кукурудза за обсягами валового виробництва у світі посідає друге місце (після цукрової тростини), а за прибутковістю - вона третя (після конопель і рису), на неї приходить 51,3% світового виробництва зернових.

Із кукурудзи виготовляють понад 3 тисячі найменувань продукції. З кукурудзяного зерна виходить: крупа, борошно, крохмаль, спирт, комбікорми; із зародків - кукурудзяна олія. Зелена маса, силос, сіно - корми для худоби і птиці; з сухих стебел і стрижнів качанів - папір, лінолеум, віскоза тощо.

Кукурудза є складовою виробництва біогазу. Це поновлюване джерело енергії, прибутки виробників і податки до бюджетів [3].

Україна займає 6-е місце у світі по об'єму виробництва кукурудзи, в фізичних величинах це - 35800000 тон або 3,2% світового виробництва.

Основним з питань, які вирішують судові експерти при проведенні судової товарознавчої експертизи зерна кукурудзи є проведення його ідентифікації.

Слід зазначити, що особливості обігу сільськогосподарської продукції, зокрема кукурудзи регламентовано такими основними нормативно-правовими актами:

- Законом України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 04.07.2002 № 37-IV [2];
- ДСТУ-4525:2006 «Кукурудза. Технічні умови» [4].

В зв'язку з тим, що до цього часу не усунена проблема методичного регулювання з оцінювання багатьох об'єктів, в тому числі і сільськогосподарської продукції, актуальним залишається узагальнення інформації нормативних та довідкових джерел при проведенні ідентифікації кукурудзи, як об'єкта товарознавчої експертизи, тобто визначення відповідності показників якості продовольчої сировини показникам, встановленим у нормативній і технічній документації, а також визначення відповідності продовольчої сировини встановленій загальній назві з метою сертифікації.

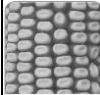
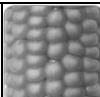

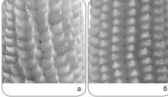
Об'єктами судово-товарознавчої експертизи є:

- вироби (предмети матеріального світу), які представлені на дослідження, упаковка (тара).
- документи (матеріали справи), в яких надана інформація про: товарні характеристики виробу, його фактичний стан, обставини, які відбувалися з об'єктом, умови транспортування, зберігання, приймання і експлуатації виробу.

Відповідно до загальноприйнятої в товарознавстві класифікації усі продовольчі товари поділяються за походженням основної сировини на три підкласи. Кукурудза, як об'єкт дослідження відноситься до товарів рослинного походження, а саме зерноборошняних товарів.

Кукурудзу за ботанічними і біологічними ознаками, кольором та формою зерна поділяють на дев'ять різних типів (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Тип кукурудзи	Колір і форма зерна	Кукурудза інших типів	Зображення
I. Зубоподібна жовта	Жовта, оранжева, жовта з білою верхівкою. Переважно продовгугата зі скошеними боками і вдавненою верхівкою зерна	15,0, у т.ч. білої ≤ 5,0	
II. Зубоподібна біла	Біла, палева, блідо-рожева. Переважно продовгугата зі скошеними боками і вдавненою верхівкою зерна	15,0, у т.ч. білої ≤ 2,0	
III. Кремениста жовта	Жовта, оранжева з білою верхівкою. Верхівка зерна округла без вдавнення. Зерно блискуче	15,0, у т.ч. білої ≤ 5,0	
IV. Кремениста біла	Біла, палева, блідо-рожева. Верхівка зерна округла без вдавнення. Зерно блискуче	15,0, у т.ч. білої ≤ 2,0	
V. Напівзубоподібна жовта	Жовта, оранжева. Форма перехідна від зубоподібної до кременистої із слабковдавненою верхівкою зерна або без вдавнення	25,0, у т.ч. білої ≤ 5,0	
VI. Напівзубоподібна біла	Біла, палева, блідо-рожева. Форма перехідна від зубоподібної до кременистої зі слабо вдавненою верхівкою зерна або без вдавнення	25,0, у т.ч. білої ≤ 2,0	
VII. Розлусна жовта	Жовта. Продовгугата із дзьобоподібною або округлою верхівкою. Зерно гладке	15,0, у т.ч. білої ≤ 5,0	 а-розлусна рисової форми б-розлусна перлової форми
VIII. Розлусна біла	Біла. Продовгугата із дзьобоподібною або округлою верхівкою. Зерно гладке	15,0, у т.ч. білої ≤ 2,0	
IX. Некласифікована	Кукурудза, яка не відповідає жодному з вищезазначених критеріїв (суміш типів)		

Якість зерна та продуктів його переробки - сукупність їх споживчих властивостей, які відповідають вимогам державних стандартів, технічних умов, фіто- та ветеринарно-санітарних норм та інших нормативних документів, які визначають придатність зерна до використання за призначенням [2].

Основні показники якості зерна кукурудзи розділені по класам та розрізняються за складом, вологістю, наявністю домішок та зараженістю шкідниками (див. таблицю 2).

Таблиця 2

Показники якості зерна кукурудзи	Клас 1	Клас 2		Клас 3	
		Продукти дитячого харчування	а) крупи, борошно	б) харчові концентрати і продукти	а) крохмаль і патока
Типовий склад	З I по VII			Всі типи	
Загальні вимоги	Кукурудза всіх класів повинна бути у здоровому стані, не зіпріла та без теплового пошкодження під час сушіння; мати запах, властивий здоровому зерну (без затхлого, солодового, пліснявого, інших сторонніх запахів); колір, властивий здоровому зерну відповідного типу.				
Вологість, %	≤ 15				
Зернова домішка, %	≤ 3	≤ 7		≤ 15	
Смітна домішка, %	≤ 1	≤ 2	≤ 1	≤ 3	≤ 5
Зараженість шкідниками	Не дозволено		Не дозволено, крім зараженості кліщем не вище I ступеня		

За згодою зернових складів, інших суб'єктів підприємницької діяльності вологість зерна та вміст зернової, смітної домішок у кукурудзі допускають вище граничних норм за можливості доведення такого зерна до показників якості, зазначених у таблиці.

Ідентифікація якості зернових продуктів забезпечує встановлення фактичного стану товару, заснованого на порівнянні показників якості оцінюваної продукції (товару) з відповідними базовими значеннями.

Аналіз проведених експертних досліджень в кримінальних провадженнях вказує на вагомий частку серед них товарознавчих досліджень по представленим документам (без надання об'єктів). В зв'язку з цим єдиним джерелом для проведення експертиз є такі документи, як приймально-здавальні документи, товаросупровідні документи, сертифікати, договори купівлі-продажу, рахунки-фактури, акти встановлення якості, акти експертиз, акти лабораторних досліджень, акти на списання продукції, журнали обліку отриманих вантажів, акти контрольної перевірки товарів, паспорти сховища, паспорти на продукцію, книга комірника, тощо. Також експерту можуть бути надані висновки експертів інших спеціальностей, протоколи огляду, протоколи вилучення документів, протоколи допитів, пояснювальні записки, фотографії.

Вказана у документах інформація може бути використана для складання висновків про відповідність характеристик якості зерна кукурудзи процесам, що відбулися з ним, нормативним показникам, про можливі зміни якості зерна, ступені його зміни і багатьох інших (залежно від поставлених перед експертом питань).

Таким чином, оперативність проведення судово-товарознавчих експертиз зернових культур (зерна кукурудзи), зокрема на етапі ідентифікації об'єктів, повнота висновку експерта, надання чіткої та однозначної відповіді на поставлені перед експертом питання залежать від своєчасності призначення експертиз, якості і повноти матеріалів, що надходять на дослідження.

Література:

1. Товарознавство. Продовольчі товари: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів освіти 1 та 2 рівнів акредитації / О.Г. Бровко. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. - 619 с.
2. Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 04.07.2002 ((ВВРУ), 2002, № 35, ст.258).- [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text> Назва з екрану. – Дата звернення 16.12.2020.
3. Реалії і перспективи її величності кукурудзи. Тетяна Шелкопляс [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.agroprofi.com.ua/statti/1775-realiyi-i-perspektyvy-yiyi-velychnosti-kukurudzy> - Назва з екрану. – Дата звернення 10.12.2020.
4. Кукурудза. Технічні умови ДСТУ-4525:2006 із змінами згідно наказу Держспоживстандарту ЗМІНА № 1 - №326 від 12.09.2009 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://august.in.ua/sites/default/files/upload/files/dstu4525-2006_0.pdf - Назва з екрану. – Дата звернення 24.12.2020.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ

Постановка проблеми. Стаття 29 Конституції України [1] гарантує кожному право на свободу та особисту недоторканість. Однак на практиці ці положення часто порушуються через некомпетентність правоохоронних органів та недосконалу юридичну техніку викладення процесуальних норм. Такий стан справ зумовлює актуальність проведення аналізу поточного законодавства, що регулює питання затримання.

Метою дослідження є виявлення законодавчих недосконалостей у питаннях процедури затримання та надання пропозицій щодо їх усунення.

Стан дослідження. Проблемним питанням правового регулювання затримання особи присвячені праці Т.О. Лоскутова [6], Х.В. Сонцевої, Д.А. Зала [5], В.І. Фаринника, Д.М. Мірковця [4] та інших.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) [2], затримання є тимчасовим запобіжним заходом, який застосовується з підстав і в порядку, передбаченому КПК (ч. 2 ст. 176 КПК), та входить до системи заходів забезпечення кримінального провадження (ч. 2 ст. 131 КПК). Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2003 р. № 12-рп/2003 [3] визначає затримання як тимчасовий запобіжний кримінально-процесуальний захід, застосування якого обмежує право на свободу й особисту недоторканість індивіда (абз. 5 п. 6 мотивувальної частини).

В кримінальному процесуальному законі встановлено такі різновиди затримання особи: 1) затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу (ст. ст. 187–191 КПК); 2) законне затримання (ст. 207 КПК); 3) затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК); 4) затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України (ст. 582 КПК).

Одним із найрозповсюдженіших видів затримання є затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК). Попри це КПК не розкриває поняття «уповноважена службова особа», що зумовлює відповідні проблеми застосування норм права. На думку В. І. Фаринника, такою особою є ті особи, яким відповідні повноваження надані КПК та іншими законами України («Про Національну поліцію», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Службу безпеки України», «Про Державне бюро розслідувань» тощо). Отже, уповноваженою службовою особою є працівники органів Національної поліції, НАБУ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної прикордонної служби України та інших правоохоронних органів, яким у межах компетенції надано право здійснювати затримання особи [4, с. 194]. До даного висновку науковець доходить на підставі системного тлумачення норм закону. Однак з метою дотримання принципу юридичної визначеності, що є однією зі складових верховенства права, необхідно чітко визначити у кримінально-процесуальному законі перелік таких осіб.

Наступна проблема пов'язана з позицією законодавця щодо особливостей законного затримання та затримання уповноваженою особою. Підставою для законного затримання є вчинення або замах на вчинення кримінального правопорушення, безпосереднє вчинення кримінального правопорушення та безперервне переслідування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення. Для того, щоб затримання здійснила уповноважена службова особа, вимагається наявність того, щоб особу застали на місці вчинення злочину, замаху на нього або у разі безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказували на те, що саме ця особа вчинила злочин (ст. ст. 207, 208 КПК). Йдеться про те, що у першому випадку, мова йде про кримінальне правопорушення, у другому – про злочин як підставу затримання [5, с. 264]. З огляду на це вбачається недоцільним наділення звичайних осіб більшим обсягом повноважень для затримання (як щодо кримінальних проступків, так і щодо злочинів), ніж спеціально уповноважених осіб (лише щодо злочинів). Тому варто замінити слово «злочин» на слово «кримінальне правопорушення» у ст. 208 КПК.

Крім того, в порядку ст. 208 КПК особа може бути затримана виключно за злочин, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі. Слушною є думка Т.О. Лоскутова з приводу недоцільності цього положення, оскільки в «польових умовах» уповноважена особа перед затриманням вимушена, з одного боку, визначитись із кваліфікацією вчиненого правопорушення, з іншого – з'ясувати, яку саме санкцію за нього передбачено, що у конкретній обстановці зробити просто неможливо [6, с. 98 – 99]. Цю проблему можна подолати, знову ж таки, замінивши слово «злочин» у ст. 208 КПК на слово «кримінальне правопорушення».

Четвертою проблемою є процесуальні строки, що стосуються затримання. Відповідно до ч. 3 ст. 207 КПК, кожен, хто не є уповноваженою службовою особою, зобов'язаний *негайно* доставити затриману особу до уповноваженої службової особи. Законодавець з цього приводу використовує оцінчне поняття «негайно». Д.А. Зал наголошує на важливості закріплення конкретного строку такого доставлення, оскільки це, перш за все, пов'язується із моментом затримання, точкою відліку для якого є застосування сили або наказу, після якого особа змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою особою (ст. 209 КПК) [5, с. 265]. Дослідник вважає, що, по суті, законне затримання не змінює правового статусу особи, а вочевидь, процесуальні гарантії, які має затриманий йому недоступні. Не зрозуміло, який час повинен сплинути для того щоб особі було надано правову допомогу, повідомлено його близьких родичів чи членів сім'ї чи надано можливість для такого повідомлення про затримання, роз'яснено його права тощо. Зокрема, у справі «Новік проти України» ЄСПЛ пов'язує затримання особи із принципом правової визначеності, вказуючи на необхідності забезпечення якості закону, у тому випадку, коли закон передбачає можливість позбавлення свободи, то такий закон повинен бути доступним, чітко сформульованим і передбачуваним з метою унеможливлення будь-якого свавілля [7].

Також, згідно зі ст. 208 КПК, одним з випадків, коли уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, є якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин. На думку Д.М. Мірковця, є необхідність у внесенні відповідних змін до ст. 208 КПК з метою однозначного розуміння «безпосередності» та «щойності» [4, с. 195]. Вчений наголошує, що оскільки вказані часово-просторові параметри «безпосередності» визначають зовсім короткий термін часу, то затримання в порядку ст. 208 КПК повинно допускатися лише тоді, якщо з моменту вчинення злочину й до моменту фактичного затримання минуло декілька годин. Водночас застосування поняття «щойно» повинно мати місце тоді, коли часова й просторова ознаки перебування особи щодо події та місця вчинення кримінального правопорушення дають підстави запідозрити її в цьому. У зв'язку з цим у ч. 1 ст. 208 КПК України необхідно передбачити, що затримання з підстав, передбачених п. п. 1 і 2, може допускатися лише тоді, якщо з моменту вчинення кримінального правопорушення (а у випадку кримінального правопорушення, вчиненого в умовах неочевидності, – з моменту його виявлення) і до моменту фактичного затримання особи, підозрюваної в учиненні кримінального правопорушення, минуло не більше ніж 6 годин [4, с. 195]. Варто погодитися з такою позицією, адже конкретизація законодавчих положень сприятиме реалізації принципу юридичної визначеності, що відповідає європейським стандартам.

Таким чином, є підстави стверджувати, що інститут затримання особи є недостатньо врегульованим нормами чинного КПК, оскільки містить прогалини, оцінчні поняття та колізії. Наявність цих дефектів не сприяє ефективній реалізації завдання кримінального провадження. Тому проблема правового регулювання затримання потребує подальшої якісної розробки законодавчих позицій.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 18.01.2021).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. (дата звернення: 18.01.2021).
3. Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2003 р. № 12-рп/2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-03#Text>. (дата звернення: 18.01.2021).
4. Фаринник В., Мірковець Д. Затримання особи в новому Кримінальному процесуальному кодексі України: окремі питання відповідності міжнародним стандартам і практиці Європейського суду з прав людини. Підприємництво, господарство і право. Київ, 2017. №6. С. 192 – 196.
5. Солнцева Х.В., Зал Д.А. Щодо затримання особи у кримінальному провадженні: практика Європейського суду з прав людини. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Харків, 2020. № 29. С. 261 – 267.
6. Лоскутов Т.О. Проблеми затримання особи за підозрою у скоєнні злочину. Науковий вісник ужгородського національного університету. Ужгород, 2019. № 57. С. 97 – 101.
7. Справа «Новік проти України» Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди; Рішення, Справа від 18.12.2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_442. (дата звернення: 18.01.2021).

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ТИМЧАСОВОГО ОБМЕЖЕННЯ У КОРИСТУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИМ ПРАВОМ ТА ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ

Постановка проблеми. Аналіз норм КПК України щодо порядку застосування таких заходів забезпечення кримінального провадження, як відсторонення особи від посади та обмеження у користуванні спеціальним правом, надав можливість стверджувати про певну законодавчу недоопрацьованість положень КПК України. Більше того, урахуваючи те, що останній – є відносно новим у вітчизняному законодавстві, його норми застосування потребують удосконалення з метою забезпечення належного виконання завдань кримінального судочинства та дотримання прав громадян.

Метою даного дослідження є вивчення таких заходів забезпечення кримінального провадження як тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом та відсторонення від посади, проведення їх нормативно-аналізу, з'ясування теоретичних та практичних проблем.

Ступінь дослідження. Вивченням проблем застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та відсторонення від посади займалися такі науковці як С. В. Завада, Ю. М. Дьомін, Н. З. Рогатинська, Л. А. Квіт, Д. В. Бойчук, В. І. Фаринник, С. Кирич, М. Луцький, О. В. Верхогляд-Герасименко, О. М. Гумін, В. В. Назаров, В. Т. Нор, М. А. Погорецький, О. Ю. Татаров, Л. Д. Удалова, О. Г. Шило та інші.

Викладення основного змісту. Відповідно до ч.1 ст.1 КПК, відсторонення від посади може бути здійснено щодо особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину. [1]. При цьому відсторонення від посади застосовують за рішенням слідчого судді, суду (за КПК України (1960 р.) – прокурора), такий захід обирається відносно підозрюваного чи обвинуваченого (за КПК України (1960 р.) лише відносно обвинуваченого), здійснення відсторонення має дискреційний характер (за КПК України (1960 р.) – обов'язковий при встановленні певних обставин (ч. 1 ст. 147) [2, с.162].

Відсторонення від посади – це захід забезпечення кримінального провадження, який полягає у тимчасовому, вимушеному недопущенні посадової особи до виконання своїх функціональних обов'язків та застосовується щодо особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину. Фактично даний захід передбачає досягнення певної мети: припинення кримінального правопорушення; припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого [3, с.402].

Особливо актуальними є питання відсторонення від посади (насамперед пов'язаної із викладацькою та лікарською діяльністю, різноманітними дозвільними послугами) й за вчинення кримінального проступку та незначного злочину шляхом використання службового становища (наприклад, шахрайства (ч. 1 ст. 190 КК України), незаконного збагачення (ч. 1 ст. 368-2 КК України) тощо. Залишаючись на посаді, вказані особи отримують можливість продовжувати злочинну діяльність, здійснювати тиск на потерпілих, свідків.

Разом з тим прийняття рішення про відсторонення осіб двох специфічних категорій (суддів та осіб, які призначаються Президентом України) не відноситься до компетенції суду. У цьому випадку йдеться про виключення із загального порядку, адже компетентною особою, за рішенням якої застосовується цей захід забезпечення кримінального провадження, є не слідчий суддя, суд, а Президент України та Вища кваліфікаційна комісія суддів України. При цьому КПК України чітко не закріплює, чи потрібно рішення слідчого судді, суду після або до прийняття рішення про відсторонення від посади Президентом України чи Вищою кваліфікаційною комісією суддів України. Прийняття таких рішень Президентом України чи Вищою кваліфікаційною комісією суддів України не відповідає світовим вимогам дотримання прав і свобод людини [2, с.164].

Доцільно згадати й про проблему погодження прокурором клопотання про відсторонення від посади, оскільки відповідно до п. 10 ч. 2 ст. 36 КПК України прокурор має право погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій. Відповідно до п. 5 листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 223-558/0/4-13 від 5 квітня 2013 року також визначено, що за відсутності згоди (погодження) прокурора слідчий не вправі звертатися до суду з клопотанням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Водночас жодними нормами не визначено

строків такого погодження, що створює певні проблеми в оперативності застосування заходів забезпечення кримінального провадження, в тому числі відсторонення від посади [2, с.167].

Законодавцю необхідно зменшити строк прийняття слідчим суддею, судом рішення про відсторонення від посади. Пропонується скоротити строк до 24 годин з моменту надходження клопотання про застосування цього заходу. Такий строк буде реально відповідати основам розумності строків кримінального провадження [4, с.244].

Застосовуючи захід забезпечення кримінального провадження, в тому числі відсторонення від посади, слідчий суддя, суд повинні враховувати не лише те, що таке право їм надане і реалізація цього права органом досудового розслідування полегшує їм діяльність, а й дійсну необхідність у таких заходах, доцільність, справедливість їх застосування. Крім того, при прийнятті рішення повинні бути прогнозовані й оцінені його наслідки.

Щодо тимчасового обмеження в користуванні спеціальним правом – це захід забезпечення кримінального провадження, що полягає в тимчасовому вилученні слідчим, прокурором, іншою уповноваженою особою в затриманій ними особи документів, які посвідчують користування спеціальним правом, та в тимчасовому обмеженні підозрюваного в користуванні цим правом.

Подання клопотання прокурора, слідчого (за погодженням з прокурором) про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом може передувати тимчасове вилучення слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою особою в законно затриманій ними особи (у порядку, передбаченому ст. 208 КПК України) документів, що посвідчують таке право. Під час затримання здійснюється особистий обшук та вилучення речей і документів за участі не менше двох понять. Обшук може здійснюватися лише особою однієї статті. В свою чергу реалізація даної норми на практиці не завжди можлива в силу гендерної переваги складу відповідних органів [5, с.134].

Постановою КМУ «Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України» затверджено «Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом» (Порядок). Зокрема, цей Порядок, визначає механізм передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів. Водночас Порядок не визначає умов знищення, передавання чи скасування документа органу, який уповноважений буде відповідно знищити та скасувати (позбавити) спеціальне право [6, с.62].

Складаючи клопотання, слідчі не завжди зазначають усі необхідні відомості, що призводить до відмов у задоволенні клопотань. Так, з огляду на відсутність у клопотанні відомостей щодо наявності спеціального права в підозрюваного, слідчий суддя Солом'янського районного суду м. Києва, відмовив у задоволенні клопотання слідчого про тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом, оскільки під час звернення до слідчого судді в клопотанні не було зазначено даних щодо спеціального права [5, с.137].

Отже, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом та відсторонення від посади мають свої теоретичні та практичні проблеми, які необхідно було б вирішити в наступних редакціях КПК.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України: від 13 квітня 2012 року. Голос України. 2012. № 90-91 від 19.05.2012.
2. Фаринник В. І. Відсторонення від посади: кримінальний процесуальний аспект. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2014. №2(65). С. 162-171.
3. Удалова Л. Д., Рожнова В. В., Письменний Д. П. Кримінальний процес : підручник . Київ: Центр учбової літератури, 2013. 544 с.
4. Бойчук Д.В. Проблеми законодавчого врегулювання відсторонення від посади як заходу забезпечення кримінального провадження. Часопис Київського університету права. 2018. №3. С. 240-245.
5. Фаринник В.І. Тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом: проблеми теорії і практики. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. №1. С. 126-138.
6. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 листопада. 2012 р. № 1104. Офіційний вісник України. –2012. №91. С. 3697.

ПОНЯТТЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОБ'ЄКТУ БАНДИТИЗМУ

У науці кримінального права дотепер не існує єдиної думки щодо визначення об'єкту бандитизму. Хоча законодавець і відносить цей злочин до злочинів проти громадської безпеки, й це видається цілком логічним, однак виникає певний ряд питань не тільки щодо родового та безпосереднього об'єктів, але й до можливих додаткових об'єктів цього злочинного діяння. А оскільки об'єкт є одним з обов'язкових елементів складу злочину, без його чіткого розуміння неможливо правильно кваліфікувати вчинене та призначити відповідну міру покарання. Тобто під час розкриття змісту, певних юридичних властивостей злочину необхідно в першу чергу визначити, яким саме інтересам заподіюється при його вчиненні шкода, проти яких особистих або суспільних благ спрямований цей злочин тощо [2, с. 101].

Норма, що регулює кримінальну відповідальність за бандитизм, знаходиться в розділі IX Кримінального кодексу України (далі – КК) «Злочини проти громадської безпеки». Відповідно до ст. 257 КК бандитизм – це організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, а також участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі. Тобто, за діючим законодавством України загальним, родовим, видовим та основним безпосереднім об'єктом бандитизму є громадська безпека. При цьому розглядуваний злочин є багатооб'єктним, оскільки, виходячи з диспозиції статті, він може бути спрямованим проти інтересів особи, власності, економіки, правосуддя, порядку управління тощо.

Найчастіше громадську безпеку визначають як стан захищеності суспільства, тобто таких його цінностей, як життя та здоров'я людей, власності, довкілля, нормальна діяльність підприємств, установ та організацій від загально-небезпечних посягань [5, с. 231].

З цього погляду більш прийнятною вважається думка В. В. Гуцина про те, що громадська безпека – це стан, викликаний надзвичайними ситуаціями, суспільними відносинами, що регулюються системою правових, організаційних і юридично-технічних норм з метою попередження, припинення і ліквідації (локалізації) потенційної і реальної загрози життєвоважливим інтересам особи, суспільства і держави [3, с. 29].

Як зазначає І. В. Іваненко, громадською безпекою, в аспекті об'єкта бандитизму, є такий внутрішній стан речей у певному суспільстві (державі), коли кожен його представник має право й може самостійно або за допомогою держави реалізувати свої гарантовані конституційні, природні та інші права і свободи (на безпеку, на недоторканність тощо) за умови відсутності чинників, що впливають з діяльності інших членів суспільства, зважаючи на їхнє спільне суспільне співжиття, що перешкоджали б йому це робити, шкодили б його законним інтересам і ставили б їх під загрозу власне своїм існуванням чи проявами [4, с. 6].

Відповідно до Закону України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» від 8 липня 2011 року № 3673-VI громадська безпека – це стан захищеності життєвоважливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, від джерел небезпеки природного або штучного характеру під час підготовки та проведення футбольних матчів, за якого забезпечується запобігання загрозам заподіяння шкоди такими джерелами небезпеки [9].

Громадську безпеку слід розглядати принаймні у двох значеннях – широкому та вузькому. У широкому значенні вона означає стан відсутності будь-яких загроз для суспільства або стан захищеності суспільства від них; у вузькому кримінально-правовому значенні це – стан, коли суспільству не загрожують визначені в КК України загрози, тобто різноманітні джерела небезпеки [1, с. 171].

Громадська безпека – це конгломерат найбільш важливих цінностей, поставлених під кримінально-правову охорону. «Злочини проти громадської безпеки» – фактично чи не єдиний розділ Особливої частини КК України, де розміщено норми про окремі злочини, додатковим факультативним об'єктом яких може бути фактично будь-яка сфера суспільних відносин, що охороняється законом про кримінальну відповідальність, окрім громадської безпеки [1, с. 171].

Також термін «громадська безпека» поодинокі згадується в Законі України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII, громадська безпека і порядок - захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших

державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз [8].

Отже, як на нашу думку, громадською безпекою, в аспекті об'єкта бандитизму слід, визнавати стан забезпечення та захисту сукупності прав і свобод, що охороняються законом, а також життєвоважливих інтересів людини, громадянина, суспільства і держави, на які здійснюється злочинне посягання або створюється загроза такого посягання [2, с. 111].

Одним з першочергових завдань держави є забезпечення та охорона від злочинних посягань прав і свобод людини і громадянина, збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей суспільства. Необхідною умовою успішної реалізації такої функції є надійна, ефективна охорона (в тому числі й кримінально-правова) суспільства в цілому, кожної окремої особи (фізичної та юридичної) та вказаних благ від небезпеки, як реальної так і потенційної [2, с. 109].

Саме тому законодавець, охарактеризувавши і визначивши ці блага та необхідність правового забезпечення їх охорони як «громадська безпека», криміналізував та помістив певні злочинні діяння, що являють собою пряму або потенційну загрозу суспільству, в розділ IX КК України «Злочини проти громадської безпеки» [2, с. 109].

Література:

1. Вознюк А. А. Теоретичні та практичні проблеми кримінальної відповідальності за створення злочинних об'єднань та участь у них як посягання на громадську безпеку: дис. на здобуття наук. ступеня доктора юридичних наук: 12.00.08 Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/7675/1/dysertatsia_vozniuk.pdf
2. Гаврилов Ю. Г. Бандитизм: кримінально-правова характеристика та сучасні проблеми кваліфікації: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08 кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право URL: [http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/%20Гаврилов%20\(1\).pdf](http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/%20Гаврилов%20(1).pdf)
3. Гуцин В. В. К концепции обеспечения общественной безопасности в чрезвычайных ситуациях / Гуцин В. В. // Сб. ГУООП МВД РФ. – М., 1996. – №3. – С. 29-36.
4. Іваненко І. В. Аналіз національного законодавства про боротьбу з бандитизмом / І. В. Іваненко // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – №6. С. 45–48.
5. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник / М. І. Бажанов, В. Я. Тація та ін.; М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Юрінком Інтер; Х.: Право, 2003. – 496 с.
6. Кримінальний кодекс України: Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131
7. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379
8. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2018, № 31, ст.241
9. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів: Закон України від 8 липня 2011 року №3673-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 9, ст.64

П'ята Я.Ю.,

студент 5-го курсу

Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки

Національної академії Служби безпеки України

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ

Право на інформацію – одне з фундаментальних прав людини, без якого неможливо уявити сучасну правову систему, є відносно молодим. Появу цього суб'єктивного права науковці пов'язують з другою половиною 20 сторіччя [1, с. 31]. До того часу свобода поведінки особи в інформаційній сфері забезпечувалася за допомогою інших суб'єктивних прав.

Загальна декларація прав людини 1948 року у ст. 19 закріпила право кожної людини на свободу переконань та на свободу їх вираження, яке включає в себе і свободу шукати, отримувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів [2].

Також право на вільне вираження свого погляду, котре включає свободу шукати, діставати і поширювати будь-яку інформацію, знайшло своє відображення у ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року [3].

Стаття 10 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року передбачає право на свободу виявлення поглядів, яке включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від кордонів [4].

Взагалі друга половина 20 сторіччя характеризується закріпленням прав збирати та поширювати інформацію у нормативно-правових актах багатьох західних країн, зокрема Конституції Республіки Болгарія [5], Конституції Іспанії [6], Конституції Республіки Македонія [7], Конституції Португальської Республіки [8] тощо.

Згодом у наукових колах права особи вільно збирати (шукати, отримувати) та поширювати інформацію починають позначати терміном «право на інформацію», що стало поштовхом для закріплення даного суб'єктивного права у законодавстві ряду країн, зокрема Словацької Республіки [9], Чеської Республіки [10], України.

Так, ст. 5 Закону України «Про інформацію» передбачає, що «кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів» [11]. Також право на інформацію закріплено у ст. 302 ЦК України [12]. Частина 2 ст. 34 Конституції України [13] передбачає право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію, хоча і не об'єднує зазначені права в єдине право на інформацію.

Проведений аналіз нормативно-правових актів ряду країн, в яких відбувалося закріплення прав особи в інформаційній сфері, дає підстави стверджувати, що спочатку свобода поведінки особи в інформаційній сфері забезпечувалася шляхом закріплення права на свободу слова. Наступним етапом стала фіксація у законодавстві права на свободу вираження поглядів та права збирати (шукати) та поширювати інформацію. У наш час в законодавстві ряду країн, зокрема й України, права збирати (шукати) та поширювати інформацію об'єднані в єдине суб'єктивне право – право на інформацію.

Закріплення права на інформацію у законодавстві свідчить про новий етап розвитку концепції прав особи в інформаційній сфері, оскільки право на інформацію в більшій мірі порівняно з правами на свободу слова та свободу вираження поглядів забезпечує задоволення широкого спектра потреб особи у інформації або, як влучно зазначає американський дослідник С. Вібретрі, забезпечує можливість особи вільно приймати участь в інформаційному обміні між людьми [14, с. 75].

Враховуючи те, що право на інформацію надає особі більший обсяг можливостей визначати свою поведінку в інформаційній сфері порівняно з правом на свободу слова, його фіксація у законодавстві України є доцільною і необхідною в сучасних умовах.

У рамках дослідження права на інформацію як суб'єктивного цивільного права, яке відповідно до ст. 302 ЦК України включає в себе права збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію, необхідно провести його відмежування від прав збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію, що закріплені в ч. 2 ст. 34 Конституції України.

Не зважаючи на те, що суб'єктивні права, закріплені в ст. 302 ЦК України та ч. 2 ст. 34 Конституції України, інколи позначають одним терміном «право на інформацію». Зазначені права не тотожні, оскільки є елементами різних правовідносин.

Право на інформацію, яке зафіксоване у ст. 302 ЦК України, є змістом цивільних правовідносин. Дані правовідносини, відповідно до ст. 1 ЦК України, характеризуються юридичною рівністю та вільним волевиявленням їх учасників. Це означає, що суб'єкт права на інформацію та всі інші учасники цивільних правовідносин (фізичні та юридичні особи, суб'єкти публічного права), які зобов'язані не порушувати зазначене суб'єктивне право, мають рівний юридичний статус.

Натомість право на інформацію, що закріплено в ч. 2 ст. 34 Конституції України, є змістом конституційних правовідносин. Виходячи з прийнятого в юридичній доктрині положення, що суб'єктом конституційних правовідносин є громадянин, а зобов'язаним – держава [15, с. 23], носію конституційного права на інформацію – громадянину у конституційних правовідносинах протистоїть один зобов'язаний суб'єкт – держава. Даний вид правовідносин характеризується нерівним статусом їх учасників.

Закріплюючи право на інформацію, Конституція, таким чином, передбачає певні обов'язки держави перед громадянами. Держава гарантує громадянину наявність (набуття), здійснення та захист його конституційного права на інформацію. Управомоченим суб'єктом цивільних правовідносин є фізична особа або юридична особа, а зобов'язаним суб'єктом є всі учасники цивільних правовідносин (фізичні та юридичні особи, органи державної влади, держава).

Отже, право на інформацію, що закріплене в Конституції України, та право на інформацію, зафіксоване в ЦК України, є змістом різних за своїм характером правовідносин (перше – конституційних, друге – цивільних). Виходячи із наведених відмінностей між цивільними та конституційними правовідносинами, можна стверджувати, що зазначені суб'єктивні права мають різну юридичну природу.

Фіксація права на інформацію у ЦК України забезпечує правове регулювання інформаційних відносин між приватними особами та дозволяє використовувати цивільно-правові способи захисту у разі його порушення, що в найбільшій мірі відповідає інтересам особи, оскільки такі способи спрямовані на поновлення порушеного права або компенсацію завданої шкоди.

Література:

1. Федоренко А. Є. Проблеми та перспективи нормативно-правового забезпечення розвитку інформаційної сфери в Україні. Науковий вісник Полісся. 2019. № 3. С. 31-38.
2. Загальна декларація прав людини : прийнята резолюцією 217а (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнятий резолюцією 2200А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
4. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р.: Закон про ратифікацію конвенції від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 40. Ст. 263.
5. Конституція Республіки Болгарія прийнята 22 червня 2000 р. URL: <https://www.parliament.bg/en/const/>
6. Конституція Іспанії : прийнята 27 грудня 1978 р. URL: <http://vivovoco.astronet.ru/VV/LAW/SPAIN.HTM>
7. Конституція Республіки Македонія : прийнята 17 листопада 1991 р. URL: http://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/macedon/macedon-r.htm
8. Конституція Португальської Республіки : прийнята 2 квітня 1976 р. URL: http://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/portugal/portug-r.htm
9. Конституція Словачької Республіки // Інформаційне законодавство : зб. законодавчих актів : у 6 т., Т. 4: Інформаційне законодавство країн Європи і Азії. 2011. С. 41 – 42.
10. Хартія Чеської Республіки основних прав і свобод // Інформаційне законодавство : зб. законодавчих актів : у 6 т. Інформаційне законодавство країн Європи і Азії. – 2005. – С. 52 – 53.
11. Про інформацію Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
12. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
13. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Корченкова Н. Ю. Становление теоретико-правовой концепции права на информацию : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Нижний Новгород, 2000. 197 с.
15. Марущак А. І. Визначення поняття «інформаційні права людини». Інформація і право: науковий журнал. 2018. № 2. С. 21–26.

Ткаченко Є.А.,

аспірант кафедри міжнародного приватного права

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБИСТІ МАЙНОВІ ТА НЕМАЙНОВІ ВІДНОСИНИ ПОДРУЖЖЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: СПЕЦИФІКА ТА ЗНАЧЕННЯ

Сучасна наука міжнародного приватного права сфокусована на дослідженні як немайнових, так і майнових відносин подружжя, адже сім'я все ще залишається доволі важливим інститутом суспільного розвитку. Звичайно, регламентуючи немайнові відносини подружжя та інших членів родини, юристи об'єктивно обмежені в своїх діях, оскільки дані взаємини можуть бути набагато чутливішими до моральних, а не до законодавчих канонів. Правові норми значно абстрактніші в порівнянні з правилами моралі і моральності, тому для них регулювання важко вловимих за своїм змістом особистих немайнових відносин не під силу. Надання моральним і етичним вимогам сили правової норми не має сенсу з огляду на те, що право не знає способів їх

примусового здійснення, а за їх порушення неможливо застосовувати санкції. Правила моралі і моральності можуть лише сприяти застосуванню правових норм відповідно до їхнього змісту.

На недоречність і неефективність втручання права в сферу особистих немайнових відносин подружжя та інших членів родини свого часу вказував Г. Шершеневич, відзначаючи, що «фізичний і моральний склад сім'ї створюється поза правом. Уведення юридичного елемента до особистих відносин членів сім'ї видається здебільшого невдалим і не досягає поставленої мети» [9, с. 406]. Особисті відносини пов'язані з почуттями, емоціями людини, з її духовним світом, адже це – відносини любові, дружби, вірності, взаємної поваги. Саме з цих позицій О. Юффе визначав сімейні особисті немайнові відносини як відносини, пов'язані зі світом внутрішніх переживань людини, які чинять спротив зовнішньому контролю [6, с. 177]. Таким чином, правове регулювання особистих немайнових прав подружжя є в більшості випадків і мало виправданим, і важко здійсненним, оскільки, за словами І. Покровського, вони за самою суттю такі, що вислизують із-під контролю і впливу права, і «будь-яке стороннє втручання в цьому напрямі й етично, й фізично неприпустиме» [8, с. 180-181]. Ці відносини не допускають жодного зовнішнього втручання: подружжя «обов'язки» можуть виконуватися тільки добровільно. Якщо їхнє невиконання для другого з подружжя суб'єктивно нестерпне, ця особа може вимагати тільки одного – звільнення себе від таких обов'язків, тобто припинення шлюбу.

Сімейним законодавством урегульовано незначне коло особистих немайнових відносин подружжя. Так, Сімейний кодекс України [1] надає дружині право на материнство (ст. 49), а чоловікові – право на батьківство (ст. 50). Дружина та чоловік мають рівне право на повагу до своєї індивідуальності, своїх звичок та уподобань (ст. 51), на фізичний та духовний розвиток, на здобуття освіти, прояв своїх здібностей, на створення умов для праці та відпочинку (ст. 52), на вільний вибір місця свого проживання (ст. 56) тощо. Крім особистих прав, СК України закріплює обов'язки дружини та чоловіка спільно піклуватися про побудову сімейних відносин між собою та іншими членами сім'ї на почуттях взаємної любові, поваги, дружби, взаємодопомоги; бути відповідальними один перед одним, перед іншими членами сім'ї за свою поведінку в ній; дбати про матеріальне забезпечення сім'ї (ст. 55) тощо.

По суті, особисті немайнові права та обов'язки подружжя, закріплені в Сімейному кодексі України, випливають з положень Конституції нашої держави, яка передбачає права і свободи людини та громадянина. Закріплення цих прав у рамках сімейного законодавства означає, що зміна сімейно-правового статусу громадян не може вплинути на їхній зміст. Особисті немайнові відносини між подружжям, безумовно, займають більше місця і відіграють помітнішу роль у житті подружжя в порівнянні з майновими, хоча суперечності, що виникають між майновими й особистими немайновими відносинами в сім'ї, вирішуються, як правило, на користь майнових відносин. Однак, як предмету правового регулювання, особистим відносинам подружжя відводиться значно менше місця, ніж майновим.

У правовідносинах довірчого характеру, подібно до цивільно-правових відносин, що виникають із договору доручення або довірчого управління майном, втрата довіри є підставою для їх припинення. У сімейних правовідносинах існуючі права й обов'язки, незалежно від наявності або відсутності довіри, залишаються незмінними. Так, не довіряючи один одному, подружжя має право розпоряджатися спільним майном за взаємною згодою. При здійсненні одним із подружжя угоди щодо розпорядження спільним майном передбачається, що він/вона діє за згодою другого з подружжя (ч. 2 ст. 35 СК Республіки Таджикистан [2]); іншими словами, закон установлює презумпцію взаємної згоди подружжя на розпорядження їхнім спільним майном. Не має значення, чи існують між подружжям довірчі відносини, чи ні, контрагент укладає угоду з одним із подружжя з припущенням, що дії цієї людини були узгоджені з другим із подружжя. Тобто, контрагент виходить тільки з того, що в розпорядчій угоді одного з подружжя є волевиявлення другого з подружжя. Наявність або відсутність довірчих відносин між подружжям ніякого юридичного значення для суду при вирішенні даного питання не має.

Сімейні правовідносини, як правило, мають довготривалий характер. Хоча така характерна особливість властива не тільки їм і в цивільному праві існує велика кількість тривалих правовідносин, для сімейних правовідносин, як зазначає О. Сергєєв, він іманентний, тобто випливає з самої їх природи [4, с. 283]. Хоча подружжя правовідносини вважаються тривалими, деякі майнові права та обов'язки подружжя можуть мати певні часові межі. Так, відповідно до ч. 2 ст. 42 СК РФ [3], права й обов'язки, передбачені шлюбним договором, можуть обмежуватися певними термінами. В аліментних зобов'язаннях обов'язки подружжя по взаємному утриманню, як правило, тривають до настання певних обставин, або суд може обмежити ці обов'язки певним строком.

Відтак, у сімейному праві важливе юридичне значення мають юридичні факти – стани (шлюб, спорідненість, непрацездатність, потреба й інші). В одних випадках стани можуть бути віднесені до подій, в інших – до дій. До стану-дії належить і шлюб. Слід зазначити, що стани виникають, змінюються і

припиняються в результаті юридичних фактів. Отже, для виникнення стану в шлюбі необхідний юридичний факт, і в якості такого правостворюючого юридичного факту виступає укладання шлюбу. М. Кротов, у той самий час, указує, що «необхідно розрізняти угоду про укладання шлюбу і відносини, що виникають із нього, адже вони мають іншу правову природу, ніж угода, котра їх породила. Зазначені відносини – взаємини подружжя – є інститутом особливого роду (*sui generis*)» [7, с. 444]. Своєрідну позицію з цього питання займає К. Забов: визнаючи шлюб як договір, називаючи його «договором шлюбного союзу», він пропонує законодавчо визнати той факт, що даним договором регулюються особисті немайнові відносини подружжя. За твердженням К. Забова, шлюбний договір за змістом норми закону визнається законодавцем як неособ'язкове доповнення до власне договору шлюбного союзу, що використовується громадянами за власною ініціативою і виключно у відведеній їм сфері регулювання майнових відносин. Відтак, договір шлюбного союзу відзначається всіма ознаками цивільно-правового договору, і, перш за все, – свободою договору, що виявляється як у свободі укладання договору і вибору партнера за договором, так і в законодавчій забороні спонукання до вступу в договірні відносини [5, с. 97-99].

Як результат, можемо стверджувати, що нині особисті майнові відносини подружжя ретельніше регулюються нормами сімейного права, аніж особисті немайнові відносини подружжя, адже останні більшою мірою спираються на норми моралі, моральності й етики та рідше стають предметом правового регулювання.

Література:

1. Сімейний кодекс України. Закон України № 2947-III від 10 січня 2002 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
2. Семейный кодекс Республики Таджикистан. Закон Республики Таджикистан № 682 от 13 ноября 1998 г. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30445181#pos=4-106
3. Семейный кодекс Российской Федерации. Закон Российской Федерации № 223-ФЗ от 29 декабря 1995 г. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [HTTPS://ZAKONBASE.RU/CONTENT/PART/1310890](https://zakonbase.ru/content/part/1310890)
4. Гражданское право / [Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого]. – М.: ПБОЮЛ Л. В. Рожников, 2000. – Т. 3. – 624 с.
5. Забов К. И. Правовые и философские аспекты гражданско-правового договора: Монография / К. И. Забов. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 278 с.
6. Иоффе О. С. Советское гражданское право: Курс лекций / О. С. Иоффе. – Л.: Издательство Ленинградского университета, 1965. – Ч. 3. – 347 с.
7. Кротов М. В. Понятие и признаки брака // Гражданское право / [Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого]. – М.: ПБОЮЛ Л. В. Рожников, 2000. – Т. 3. – С. 430-481.
8. Покровский И. А. Основные проблемы гражданского права: Монография / И. А. Покровский. – М.: Статут, 1998. – 353 с.
9. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 г.) / Г. Ф. Шершеневич. – М.: СПАРК, 1995. – 556 с.

Токманьова З. М.,

Старший судовий експерт сектору

почеркознавчих досліджень криміналістичних видів досліджень

Донецького НДЕКЦ МВС

МОЖЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ОБУМОВЛЕНІ НОВІТНІМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В ГАЛУЗІ ПОЛІГРАФІЇ

У зв'язку з бурхливим розвитком електронних технологій друкована продукція змушена змінювати свої позиції на ринку товарів. На сучасному етапі дана промисловість широко розвивається, поширена у всіх областях і регіонах України і користується значним попитом на виготовлену продукцію. Поліграфія являє собою одну із самих швидко розвиваючих сучасних інформаційних галузей. На сьогоднішній день саме в поліграфії застосовуються останні досягнення електроніки, автоматики, обчислювальної техніки, фізики, хімії та інших галузей. Постійно зростаючі вимоги сучасних споживачів сприяють розвитку кращого сервісу, стимулюють до впровадження новітніх технік і обладнання, покращення якості продукції. Впровадження новітніх технологій дозволяє максимально знизити тимчасові затрати на

підготовку і друк типографської продукції. Усі етапи робіт здійснюються у межах однієї цифрової типографії, що суттєво спрощує процес.

Сучасні можливості цифрової поліграфії просто вражають уяву. Новітні комп'ютери і обладнання для цифрового друку дозволяють досягати неймовірних ефектів. Останні досягнення комп'ютерної обробки зображень, підготовки до цифрового друку ведуть до того що поліграфічна продукція виглядає ефектно та привабливо для споживача.

Поліграфічна галузь - одна з найпривабливіших для здійснення інвестицій в Україні. Це змушує підприємців цікавитись можливістю залучення коштів і власних здібностей саме у поліграфію. Але привабливість ця містить в собі приховану загрозу. Пройшовши коротке і бурхливе становлення, поліграфічний ринок швидко змінився, і якщо раніше нове поліграфічне виробництво могло розвиватись майже "з нуля", то сьогодні настав час великих, потужних поліграфічних комплексів. За оцінками фахівців, поліграфічна галузь – одна із найбільш перспективних сфер економіки країн СНД і, зокрема, України.

У процесі розслідування може виникнути потреба встановити спосіб друку, вид друкарських засобів, які були використані для виготовлення документа, ідентифікувати конкретну друкарську машину, верстат, друкарську форму, знакодрукувальний або копіювальний прилад. Усе це зумовлює наявність у фахівців, які проводять криміналістичні дослідження знань про технології виготовлення сучасних документів, передусім, про способи новітніх технологій в сучасній поліграфії. Слово «поліграфія» походить від грецького «*poligraphia*» та запозичене в XVIII столітті з французької мови. Від часу свого виникнення донині поліграфія постійно перебуває в процесі розвитку та вдосконалення. На сучасному етапі поліграфія - це галузь людської діяльності і промисловості, в якій виготовляються різні види друкованої продукції. Сутність поліграфічного процесу, що становить основу друкарства, полягає у формуванні аналогічного якомусь первинному оригіналові шару з барвника та відтворення його на поверхні – папір, тканини, пластику [1, с. 243].

Не менш важливим є оперативна поліграфія – це галузь техніки, яка охоплює сукупність засобів багаторазового відтворення зображення за допомогою множилих апаратів їх застосуванням друкарських форм, отриманих засобами репрографії. Тиражування оригіналів в оперативній поліграфії проводять із застосуванням малоформатних офсетних машин, ротаторів та гектографів. Оперативна означає не лише високу продуктивність процесу друкування з мінімальними підготовчими операціями, а й швидке отримання друкарської форми фотомеханічним, електрофотографічним та способом лазерного гравірування. Новітнє обладнання для цифрової поліграфії відкриває такі напрямки діяльності, які здавалися неможливими ще декілька років тому [2, с. 55 с.].

До поліграфічної продукції відносяться документи державного, суспільного і приватного значення, виконані друкарським способом на друкованих машинах. За способом виготовлення поліграфічну продукцію прийнято поділяти на друкарську і оперативну. Друкарська продукція виготовляється високим, плоским, глибоким і трафаретним друком з друкованих форм. Для виготовлення оперативних документів використовують більш прості способи друку: ротаторні, електрографічні, ксерографічні, склографічні гектографічні, зараз більшість оперативних документів виготовляють ксерографією. Предметом безпосереднього дослідження поліграфічної продукції є: а) білети Національного банку України, казначейські, державні цінні папери та іноземна валюта; б) посвідчення або інші документи, що видаються державними установами, підприємствами, що надають права чи звільняють від обов'язків.

Поліграфічний спосіб відтворення зображень може бути: контактним, коли зображення переноситься на папір безпосередньо з друкованої форми; непрямым, якщо зображення наноситься за допомогою проміжної форми (офсетний друк); безконтактним - формування зображення дистанційне, наприклад, електрографічним способом. На експертизу надсилають документи поліграфічної промисловості, стосовно яких є припущення, що вони надруковані на тому самому друкарському засобі. Якщо є інформація про вид друкарського засобу (друкуючої машини), то відбираються вільні та експериментальні зразки. Вільні зразки за часом повинні бути співставні з урахуванням можливостей того, хто набрав текст. Експериментальні зразки вилучають у вигляді готової продукції, набраної конкретним складачем і надрукованої на конкретній друкуючій машині, принтері, ксероксі. Технічна експертиза документів може ідентифікувати друковану форму і машину або встановити загальне джерело походження [3].

В сучасних дослідженнях в поліграфії необхідна врахувати і такі нові прийоми відтворення і аналізу документів, як мікро і макрофотографії. До області поліграфії відносяться і проблема встановлення ідентичності документів. В деяких випадках достатньо одних поліграфічних прийомів – графічної експертизи, аналізу паперу та чорнила – для встановлення справжності документів. В інших випадках поліграфічний аналіз є одним із важливих, але все ж він може доповнювати текстовий аналіз [4, с. 457].

Експертна методика техніко-криміналістичного дослідження документів завдяки комплексному підходу у використанні технічних засобів і методів дослідження дає змогу вивчити не тільки реквізити, а й матеріал. Нові можливості в технічній експертизі документів обумовлені застосування наступних методів: мікроскопічного (у тому числі метода фотоакустичної спектроскопії для спектрального дослідження матеріалів письма в штрихах на папері рентгенівської, електронної мікроскопії); фотографування зі значним збільшенням (використання електрофотографії); хімічного аналізу (що дають змогу визначити склад багатокомпонентних сумішей матеріалів документів); фізичних методів (дослідження документів у рентгенівських УФ та ІЧ - променях з використанням радіоактивних ізотопів). Зазначені методи дозволяють здобувати з об'єктів криміналістично значущу інформацію з метою вирішення діагностичних та ідентифікаційних задач. Достатньо складно вирішуються питання, пов'язані з дослідженням печаток, виготовлених за допомогою сучасних технічних засобів. Насамперед, це стосується печаток, виготовлених полімерним способом [1, с. 53].

Як відомо, сьогодні завдяки сучасним технологіям при цифровому офсетному друці постійна форма також не потрібна, тобто це вже стає нормою в деяких різновидах класичного друку, якими друкують документи великого накладу. Крім цього, способи друку, що використовуються й у знакодрукуювальних приладах, призначених для друку документів. Усі засоби поліграфії можна поділити на дві великі групи: перший - прилад для копіювання (репрографії), другий-принтери, тобто прилади для отримання зображень електронних документів, підготовлених за допомогою комп'ютерної техніки. На сучасному етапі в них використовують матричний, струминно-крапельний і електрофотографічний способи друку. При електрофотографічному друці зображення, перш ніж бути перенесеним на папір, формуються на фотобарабані, тобто складається змінна форма, що після відтворення відбитка на папері «розсіпається», а при струминно-крапельному й матричному – зображення безпосередньо зі знакосинтезувального приладу (головка) роздруковується на папір. Завдяки тому, що немає потреби у виготовленні постійної друкарської форми, друк з використанням приладів «малої поліграфії» стає досить оперативним та порівняно дешевим для невеликих накладів документів [5, с. 121-122].

У цьому аспекті варто зазначити, що використання засобів «малої поліграфії» для виготовлення особливо важливих документів (грошей, цінних паперів), документів суворої звітності (паспортів, водійських посвідчень, акцизних марок) неприпустиме. Тож встановлення факту застосування засобів поліграфії для таких документів одночасно свідчить про невідповідність документа вимогам, а точніше – про його підробку.

Література:

1. Криміналістичне документознавство: Практ. посіб / В. В. Бірюков, К. М. Ковальов, Т. П. Бірюкова, В. В. Коваленко., 2007. – 332 с.
2. Техніко-криміналістичне дослідження документів. Навчально - методичний посібник / О. В. Воробей, І. М. Мельников, О. Г. Волошин. – Київ: Центр учбової літератури, 2008. – 304 с.
3. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. №4038-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1994.№ 28. Ст 2056.
4. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: «Юридична думка», 2012 - 1020с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ Перун, 2003. - 1440с.

Чорна В.В.,
студентка

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
ШКІЮ, 3 курс, 2 група. Наук. керівник: к.ю.н., ас. Н.Г. Орлова*

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Медичні працівники, як спеціальні суб'єкти трудового права, виконують трудову діяльність, що безпосередньо пов'язана з життям і здоров'ям людини. В період пандемії їх праця значно ускладнилась, зросла в обсязі та стала набагато небезпечнішою, а технічні, організаційні та санітарно-гігієнічні заходи, передбачені законодавством, не створюють достатніх умов для ефективної праці. Велика кількість

медичних працівників звільняються з роботи, не витримуючи навантаження, що також зумовлено й значною ймовірністю захворіти на коронавірус.

Ще до початку пандемії в Україні за аналізом статистичних даних 2018 року, за звітами юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми та фізичних осіб – підприємців, які провадять господарську діяльність з медичної практики - штати медичного закладу були недоукомплектовані на 8,2 % [4], що вже ускладнювало роботу тих, хто працював в цей період. В умовах пандемії, ситуація значно погіршилась. Так, станом на 3 грудня від початку пандемії в Україні коронавірус було виявлено у 40 179 медиків [1]; звільнились, за попередніми даними, близько 34 тисячі лікарів [2]. Наразі, в лікарнях України, які працюють з COVID-19 відсоток забезпеченості персоналом дорівнює приблизно 79% [3], що є критичним, враховуючи чисельність хворих. Причиною таких проблем є недовліки організації праці медичних працівників, адже старі умови вже не відповідають новим потребам, а від цього залежить ефективність праці, що має вирішальне значення в боротьбі за життя хворих. У зв'язку з цим, необхідним є поліпшення умов праці, з урахуванням особливостей даної професії та труднощів, зумовлених пандемією.

Основними нормативно-правовими актами, за допомогою яких здійснюється правове регулювання трудових відносин медичних працівників є Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. та Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р. У зв'язку з розповсюдженням COVID-19, було прийнято низку додаткових нормативних актів, що мали сприяти пристосуванню законодавства до нових умов, зокрема Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17 березня 2020 р. № 530-20, Постанови Кабінету Міністрів України «Про виділення коштів для здійснення доплат до заробітної плати медичним та іншим працівникам закладів охорони здоров'я, які надають медичну допомогу хворим на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2, та тим, що забезпечують життєдіяльність населення» від 22 липня 2020 р. № 623, «Про внесення зміни до Порядку реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2020 році» від 7 вересня 2020 р. № 789, Наказ МОЗ України «Про внесення змін до Стандартів медичної допомоги «Коронавірусна хвороба (COVID-19)»» від 27 жовтня 2020 № 2438 тощо. Так, лікарям, які працюють із коронавірусною недугою, були передбачені доплати [10], проте достатніх змін щодо організації їх праці не відбулось.

Однією з не вирішених проблем залишається нестача кадрів, через що багатьом медичним працівникам доводиться працювати понаднормово. Вони не мають достатнього часу відпочинку, а навантаження лише зростає. Відомі випадки, коли лікарі працювали кілька діб поспіль [5] та тривалий час без вихідних та відпочинку [6], а враховуючи і без цього важку та відповідальну працю, медичним працівникам майже неможливо уникнути й значного стресу. Окрім цього, часто виникають проблеми із недостатньою кількістю засобів захисту, що наражає лікарів на пряму небезпеку. Тож, вирішення зазначених проблем є необхідним і зробити це можливо шляхом вдосконалення організації праці, а саме: забезпечити медичні заклади необхідним обладнанням, та засобами захисту, врегулювати проблемні питання з оплатою праці та надати лікарям усе необхідне для нормальної безпечної трудової діяльності.

В світі вже активно запроваджуються нові технічні, організаційні та санітарно-гігієнічні заходи, що спрямовані на адаптацію організації праці медичних працівників до вимушених умов пандемії. При цьому цікавими та досить ефективними видаються ідеї, реалізовані в Німеччині, США, Великобританії та Швеції.

Так, в США та Германії проблему недостатньої кількості одноразових індивідуальних засобів захисту вирішили шляхом запровадження і застосування багаторазових [7, с.16], а до їх виготовлення були залучені компанії-виробники автомобілів [7, с.114]. Для того, щоб зменшити випадки понаднормової праці лікарів, а в подальшому і зовсім цього не допускати, в США, Німеччині та Великобританії вжили заходів щодо залучення студентів, що здобувають медичну освіту та лікарів, що вийшли на пенсію. До того ж, в цих країнах діють онлайн та офлайн програми підготовки та перепідготовки медичного персоналу безпосередньо для боротьби з коронавірусом. В Швеції залучають на добровільній основі осіб без медичної освіти пройти підготовку по базовим медичним напрямками: стерилізація обладнання, підготовка лікарняних ліжок, інформування пацієнтів і їх родичів [7, с.23]. Також, в усіх розвинутих країнах вже повною мірою застосовується телемедицина, зокрема Центр з контролю і профілактики захворювань США рекомендують медичним закладам розглянути можливість використання телемедицини для діагностики потенційних випадків зараження COVID-19, що допоможе убезпечити лікарів від інфікування [8]. Видається, такий досвід може стати в нагоді для подолання проблем з організацією праці медичних працівників і в Україні.

Зокрема, для впровадження телемедицини в Україні медичним закладам потрібно надати необхідне обладнання, яке було б зручним для використання та спілкування з пацієнтами - технічні пристрої, здатні для відеозв'язку. Окрім цього, нагальним було б запровадити систему електронних медичних карток, яка

відповідала б вимогам законодавства щодо медичної таємниці, але надавала б можливість пацієнту безпосередньо отримувати інформацію щодо прописаних ліків, а лікарям уникати плутанини з паперовими документами та отримувати результати певних обстежень та аналізів пацієнта в онлайн режимі. Проте, для впровадження телемедицини, що вже виправдала себе в багатьох розвинутих країнах, необхідним є наявність високого професіоналізму лікарів. В світі з цього приводу практикують постійне підвищення кваліфікації, що дає змогу мінімізувати помилки у визначенні діагнозів.

Окрім цього, доречним буде створити в медичних закладах України облаштовані кімнати, де лікарі матимуть змогу відновити сили у відведені години відпочинку під час виснажливих змін. Враховуючи підвищений рівень стресу медичних працівників, важливим є й забезпечення психологічної підтримки, що можна досягти шляхом надання їм можливості безоплатно звернутися до відповідного фахівця. Також аби уникнути додаткового стресу лікарям, що безпосередньо надають допомогу хворим, нагальним буде залучити нових працівників, які зможуть спілкуватися з родичами хворих та надавати необхідну загальну інформацію, яка їх цікавить. Не менш важливим в організації праці є й забезпечення відплатного елементу трудових праводіносин і хоча законодавчо вже введени доплати лікарям [9], що безпосередньо працюють із хворими на коронавірус, видається, що це не є достатньо врегульованим нововведенням, адже не завжди місцева влада або медичні заклади правильно та в строк виплачують кошти. Досить розповсюджена ситуація із затримкою виплат, тож доречним є чітке роз'яснення законодавцем цієї процедури та надання додаткових виплат за понаднормову працю. Разом з цим, нагальним буде підвищення для медичних працівників та їх родичів соціальних гарантій, зокрема надання пільг для дітей, які втратили батьків-лікарів внаслідок або під час виконання трудової функції, преміювання медичних працівників, що приймають безпосередню участь в боротьбі з коронавірусом, а також забезпечення безкоштовним харчуванням медичних працівників у робочі дні.

Таким чином, медичні працівники є спеціальними суб'єктами трудового права й організація їх праці відіграє вирішальне значення в боротьбі за життя хворих, особливо в умовах пандемії. Аналіз статистичних даних доводить, що в Україні є значна проблема з забезпеченістю лікарень персоналом, що прямо пов'язано з недоліками організації праці. Спроби законодавця врегулювати дане питання не були вдалими, тож необхідним є запровадження нових заходів, що сприятимуть вдосконаленню організації праці медичних працівників.

Список використаних джерел

1. Кушніт А. Новини про коронавірус [Електронний ресурс] / Анастасія Кушніт. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://healthnews.24tv.ua/koronavirus-v-sviti-ukrayina-03-12-2020-novini-statistika_n1476255.
2. Роман Н. Десятки тисяч [Електронний ресурс] / Надія Роман. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/desyatki-tisyach-stepanov-ozvuchiv-poperednyu-kilkist-medikov-yaki-zvilnilis-vid-pochatku-pandemiyi-1674424.html>.
3. Аналітичні панелі та відкриті дані [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://covid19.gov.ua/analitichni-paneli-dashbordy>.
4. Лимешко О. Медичний персонал: особливості підбору в Україні [Електронний ресурс] / Олена Лимешко. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://uteka.ua/ua/publication/knp-26-oplata-truda-i-kardovuyi-uchet-84-medicinskij-personal-osobennosti-podbora-v-ukraine>.
5. Нагорна Н. На кожне ліжко — кілька претендентів [Електронний ресурс] / Наталія Нагорна – Режим доступу до ресурсу: <https://coronavirus.tsn.ua/na-kozhne-lizhko-kilka-pretendentiv-schovidbuvayetsya-u-pereprovneniy-hvorimi-na-covid-19-reanimaciyi-specreportazh-tsn-1671061.html>.
6. Фролов Є. Як в регіонах насправді борються з COVID-19. [Електронний ресурс] / Євгеній Фролов // Українська правда. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/08/13/7262725/>.
7. Обзор мирового опыта по борьбе с коронавирусом [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.gobogdanovich.ru/images/static/koronavirus/obzor-morovogo-opyta-po-borbes-koronavirusom-16042020.pdf>.
8. Steps Healthcare Facilities Can Take Now to Prepare for COVID-19 [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/steps-to-prepare.html?CDC_AA_refVal=https%3A%2F%2Fwww.cdc.gov%2Fcoronavirus%2F2019-ncov%2Fhealthcare-facilities%2Fsteps-to-prepare.html.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 623 «Про виділення коштів для здійснення доплат до заробітної плати медичним та іншим працівникам закладів охорони здоров'я, які надають медичну допомогу хворим на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2, та тим, що забезпечують життєдіяльність населення» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/623-2020-%D0%BF#Text>.

Наукове видання
Українською, англійською та російською мовами

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ НАУКИ»

(м. Київ, 23-24 січня 2021 року)

Підписано до видання 27.01.2021 р.